

	เด็กอายุ 6-<10 ปี					เด็กอายุ 10-<13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
ล้างมือก่อนกินอาหาร		NS		NS			NS		P-value < 0.001	
- ปลดอยทำเอง ไม่ยุ่งเกี่ยว	51.5	52.3	50.5	51.1	51.8	64.4	64.7	64.0	58.6	69.8
- ปลดอยทำเอง แต่ตรวจสอบ	47.4	46.6	48.3	47.3	47.5	35.4	34.8	36.0	41.2	29.8
- ทำให้	1.1	1.1	1.2	1.6	0.7	0.5	0.5	-	0.1	0.4
ล้างมือหลังเข้าส้วม		NS		NS			NS		P-value = 0.003	
- ปลดอยทำเอง ไม่ยุ่งเกี่ยว	56.7	58.0	55.3	55.2	58.0	71.9	72.4	71.5	68.0	75.7
- ปลดอยทำเอง แต่ตรวจสอบ	42.3	40.9	43.7	43.4	41.3	27.9	27.4	28.5	31.9	24.2
- ทำให้	1.0	1.1	1.0	1.4	0.7	0.2	0.2	0	0.1	0.1
สวมรองเท้าก่อนออกจากบ้าน		P-value = 0.034		NS			NS		P-value = 0.004	
- ปลดอยทำเอง ไม่ยุ่งเกี่ยว	66.0	67.2	64.8	64.8	67.1	76.8	74.8	78.9	73.6	79.8
- ปลดอยทำเอง แต่ตรวจสอบ	32.9	32.4	33.4	33.9	32.0	22.9	24.9	20.8	26.3	19.7
- ทำให้	1.1	0.4	1.8	1.3	1.0	0.3	0.3	0.3	0.1	0.5

สถิติ : Chi-square test, NS : ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่าผู้เลี้ยงดูหลักเกือบทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในภาคใดต่างมีแนวทางในการดูแลสุขภาพคล้ายๆ กัน คือ

การกิน ผู้เลี้ยงดูหลักทุกคนจะให้เด็กกินอาหารให้ครบ 3 มื้อ และให้ครบ 5 หมู่ ส่วนใหญ่จะไม่เน้นให้กินอะไรเป็นพิเศษ บางส่วนจะเน้นให้ดื่มนม กินหมู ไก่ ปลา ไข่ ผัก ผลไม้ต่างๆ เลือกอาหารที่สะอาด มีประโยชน์ต่อร่างกาย เด็กจะได้มีสุขภาพแข็งแรง ซึ่งเด็กส่วนใหญ่จะไม่ชอบกินผัก ผู้เลี้ยงดูหลักต้องคอยบังคับให้กิน และให้เด็กกินอาหารให้เป็นเวลาเพราะกลัวเด็กจะเป็นโรคกระเพาะ

การเลือกซื้ออาหาร ผู้เลี้ยงดูหลักทุกภาคส่วนใหญ่จะทำอาหารเองโดยให้เหตุผลว่าถูกปากกว่า อร่อยกว่า สะอาดกว่า ไม่ใส่ผงชูรสมาก น่ากินกว่า ได้กินอาหารที่ชอบ ประหยัดกว่า บางส่วนจะซื้อบ้าง ทำเองบ้าง สลับกันไป ซึ่งจะทำเองเฉพาะตอนเย็นและวันหยุด เพราะถ้าเป็นมือ

อื่นและวันอื่นไม่ค่อยมีเวลา แต่มีผู้เลี้ยงดูหลักบางคนจะซื้ออาหารถุงมากินอย่างเดียว ไม่ได้ทำอาหารเองเนื่องจากผู้เลี้ยงดูหลักไม่ค่อยมีเวลา การซื้ออาหารสำเร็จรูปจะสะดวกและรวดเร็วกว่า

“ลูกกินข้าววันละ 3 มื้อ เน้นพวกโปรตีน ไข่ หมู ผัก เป็นพิเศษ” (แม่ภาคอีสาน อายุ 35 ปี บุตร 2 คน)

“อาหารที่ให้ลูกกินก็มีทั้งซื้อและทำเอง ถ้าว่างจะทำเองเป็นส่วนใหญ่” (พ่อภาคอีสาน อายุ 40 ปี บุตร 2 คน)

“ทำเองเป็นส่วนมาก เพราะถูกปาก และสะอาดด้วย” (แม่ภาคกลาง อายุ 35 ปี บุตร 2 คน)

การนอน ผู้เลี้ยงดูหลักจะให้เด็กพักผ่อนให้เพียงพอ นอนให้เป็นเวลา ไม่ให้นอนดึก ให้เข้านอนประมาณ 3 ทุ่ม และตื่นนอนตอน 6 โมงเช้า ให้นอนวันละ 8 ชั่วโมงขึ้นไป เด็กส่วนใหญ่จะนอนดึกเพราะชอบดูโทรทัศน์ จะอนุญาตให้ดูโทรทัศน์ได้และนอนตื่นสายได้ในวันเสาร์อาทิตย์

การทำความสะดวกสบายร่างกาย ผู้เลี้ยงดูหลักจะสอนให้เด็กได้อาบน้ำ/แปรงฟันอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง คือเช้าและเย็น การแปรงฟันและอาบน้ำต้องให้สะอาด ในเด็กอายุ 6-10 ปี ผู้เลี้ยงดูหลักอาจต้องคอยดูแล ควบคุมเป็นพิเศษมากกว่าเด็กอายุ 10-13 ปีซึ่งสามารถทำได้

การออกกำลังกาย ผู้เลี้ยงดูหลักไม่ได้ดูแลเป็นพิเศษ เพราะปกติเด็กจะวิ่งเล่น ซึ่งจักรยาน วัยน้ำ เล่นฟุตบอลเป็นประจำอยู่แล้ว

การป้องกันโรค ผู้เลี้ยงดูหลักจะพาเด็กไปฉีดวัคซีนจนครบ คอยระวังโรคต่างๆ โดยเฉพาะโรคไข้เลือดออก คอยระวังไม่ให้ยุงกัด ตอนกลางคืนจะกางมุ้งให้เด็กนอน สวมเสื้อตอนนอน เพราะกลัวจะเป็นหวัด ให้ทานอาหารที่สะอาด เพราะกลัวเป็นโรคทางเดินอาหาร

การดูแลเด็กเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วย ผู้เลี้ยงดูหลักมีวิธีปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน คือ ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับอาการของเด็ก จะรอดูอาการก่อน ถ้าเป็นไม่มาก เช่น เป็นหวัด ตัวร้อน จะให้ทานยาลดไข้ ซึ่งมักเป็นยา Paracetamol คอยเช็ดตัวให้และดูแลอย่างใกล้ชิด แต่ถ้าอาการหนักหรือยังไม่หาย จะพาไปที่สถานีนามัย คลินิกหรือโรงพยาบาลใกล้บ้าน กล่าวง่ายๆ คือจะดูแลเองก่อนถ้าไม่หายจึงพาไปหาหมอ มีผู้เลี้ยงดูหลักบางส่วนที่จะนึกถึงหมอก่อน คือจะพาไปหาหมอที่โรงพยาบาลหรือที่คลินิกทันทีที่รู้ว่าเด็กป่วย ช่วงที่เด็กไม่สบายจะเอาใจใส่เด็กเป็นพิเศษ ส่วนใหญ่เด็กวัยนี้จะเป็นหวัด มีไข้ ท้องเสีย นอกจากนี้ผู้เลี้ยงดูหลักทุกคนยังตอบตรงกันว่าไม่ได้พาเด็กไปรักษาด้วยวิธีอื่น เช่น หมอพื้นบ้าน หมอพระ หมอผี แพทย์แผนโบราณ หรือซื้อยาชุดให้ทานเอง

การป้องกันอุบัติเหตุ ผู้เลี้ยงดูหลักจะคอยระวังเรื่องการเล่น เวลาทำอะไรให้ระมัดระวัง ในเด็กอายุ 6-10 ปี ผู้เลี้ยงดูหลักจะคอยระวังไม่ให้เด็กไปเล่นไกล เพราะกลัวถูกรถชน และกลัวตกน้ำ สำหรับเด็กอายุ 10-13 ปี จะสอนให้เด็กระวังเรื่องการขึ้นหรือการซ้อนจักรยานมอเตอร์ไซด์

เรื่องการข้ามถนน ต้องดูให้ดีก่อนข้ามถนน กลัวอุบัติเหตุกับเด็ก จึงต้องคอยดูแลและเตือนอยู่เสมอ

“ไม่ได้ดูแลอะไรเป็นพิเศษ เพราะสุขภาพดี แข็งแรง ตัวโตมากเลย การกินก็ดูแลเขาให้กินของที่มีประโยชน์ สะอาด” (แม่ภาคใต้ อายุ 36 ปี บุตร 1 คน)

“สอนเรื่องการข้ามถนน อย่าโลดโผน ให้อนเป็นเวลา” (แม่ภาคใต้ อายุ 33 ปี บุตร 2 คน)

“ดูให้เขาอาบน้ำ แปรงฟันวันละ 2 ครั้ง ไม่ได้ดูแลมาก เพราะเด็กจะเล่นทุกวันอยู่แล้ว ตอนเลิกเรียนหรือตอนเย็น” (แม่ภาคอีสาน อายุ 26 ปี บุตร 2 คน)

การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

ตามตารางที่ 5.2 ผู้เลี้ยงดูหลักเด็กวัยเรียนมีการติดตามดูแลเป็นประจำ ลดลงเมื่อเด็กโตขึ้น เช่น การสอน/ดูแลให้ทำการบ้าน การติดตามผลการเรียน การชวนให้ลูกอ่านหนังสือด้วยกัน เป็นต้น

เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองของทั้ง 2 กลุ่มอายุ ได้แก่ สอน/ดูแลให้ทำการบ้าน โดยผู้เลี้ยงดูหลักเด็กในเขตเทศบาลจะไม่กระทำในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตเทศบาล ส่วนการจัดหาหนังสือเสริมให้เด็ก จะพบว่าผู้เลี้ยงดูหลักในเขตเทศบาลจะกระทำเป็นประจำในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตเทศบาล

เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองเฉพาะในกลุ่มอายุ 10-13 ปี ได้แก่ การติดตามผลการเรียน โดยผู้เลี้ยงดูหลักในเขตเมืองจะกระทำเป็นประจำในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้เลี้ยงดูหลักเด็กนอกเขตเทศบาล เช่นเดียวกับเรื่องการพูดคุยสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปที่โรงเรียนและการแนะนำรายการโทรทัศน์

ส่วนการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับเพศเด็กในกลุ่มอายุ 6-10 ปี คือ การจัดหาหนังสือเสริมให้เด็ก โดยพบว่า ผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กหญิงจะกระทำเป็นประจำในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กชาย และการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับเพศเด็กในกลุ่มอายุ 10-13 ปี คือ การสอนและดูแลให้ทำการบ้าน การพูดคุยสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปที่โรงเรียน การชวนให้เด็กอ่านหนังสือ การบอกให้เด็กอ่านหนังสือ โดยผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กชายกระทำเป็นประจำในสัดส่วนที่สูงกว่าทุกรายการ

ตารางที่ 5.2 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูที่ปฏิบัติต่อกับเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมด้านสติปัญญา
ของผู้เลี้ยงดูหลัก เด็กวัยเรียน แยกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครอง และเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 6-<10 ปี					เด็กอายุ 10-<13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
สอนดูแลให้ทำการบ้าน		P-value = 0.005		NS			P-value = 0.001		P-value < 0.001	
- ไม่เคย	9.4	11.3	7.3	9.2	9.6	19.3	22.3	16.0	16.5	22.0
- บางครั้ง	28.5	29.8	27.2	27.5	29.4	37.2	34.0	40.7	34.7	39.6
- ประจำ	62.1	58.9	65.5	63.3	61.0	43.5	43.7	43.3	48.8	38.4
ติดตามผลการเรียน		NS		NS			P-value = 0.002		NS	
- ไม่เคย	10.6	10.6	10.6	10.6	10.5	15.5	13.8	17.3	14.9	16.0
- บางครั้ง	29.1	28.5	29.8	28.3	29.9	34.4	31.9	37.1	31.9	36.8
- ประจำ	60.3	60.9	59.6	61.1	29.6	50.1	54.3	45.6	53.2	47.2
ช่วยเหลือลูกทำกิจกรรม		NS		NS			NS		NS	
- ไม่เคย	22.4	21.8	23.0	23.1	21.7	26.3	26.9	25.7	27.5	25.2
- บางครั้ง	39.5	40.4	38.5	40.2	38.8	42.8	40.5	45.3	42.7	43.0
- ประจำ	38.1	37.8	38.5	36.7	39.5	30.9	32.5	29.1	29.8	31.9
จัดหาหนังสือ		P-value < 0.001		P-value = 0.044			P-value < 0.001		NS	
- ไม่เคย	34.9	30.5	39.6	37.3	32.7	40.8	36.7	45.2	43.2	38.4
- บางครั้ง	44.5	44.0	45.1	44.4	44.6	42.9	42.6	43.2	42.2	43.6
- ประจำ	20.6	25.5	15.3	18.3	22.7	16.3	20.7	11.6	14.5	18.0
พูดคุยสอบถาม		NS		NS			P-value = 0.028		P-value = 0.013	
- ไม่เคย	6.1	6.2	6.0	6.3	5.9	8.5	8.6	8.4	8.1	8.9
- บางครั้ง	34.8	32.8	36.9	33.5	36.0	40.5	37.4	43.8	37.1	43.7
- ประจำ	59.1	61.0	57.1	60.2	58.1	51.0	54.0	47.8	54.8	47.4
ชวนให้ลูกอ่านหนังสือ		NS		NS			NS		P-value < 0.001	
- ไม่เคย	16.5	17.2	15.7	15.7	17.2	32.6	32.2	32.9	28.5	36.4
- บางครั้ง	42.2	43.0	41.4	42.4	42.0	43.3	42.2	44.6	44.0	42.7
- ประจำ	41.3	39.8	42.9	41.9	40.8	24.1	25.6	22.4	27.5	20.9
บอกให้ลูกอ่านหนังสือ		NS		NS			NS		P-value = 0.004	
- ไม่เคย	5.7	6.6	4.8	5.4	6.1	6.7	8.0	5.2	4.8	8.5
- บางครั้ง	25.7	27.3	24.0	24.1	27.2	26.7	25.7	27.7	25.7	27.6
- ประจำ	68.6	66.1	71.1	70.5	66.8	66.6	66.3	67.1	69.5	63.9

	เด็กอายุ 6-<10 ปี					เด็กอายุ 10-<13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
ให้อุปการะ		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ให้อุปการะ (รวมกรณีไม่มีโทรศัพท์)	0.2	0.1	0.3	0.1	0.2	0.3	0.2	0.3	.01	.04
- ให้อุปการะ	99.8	99.9	99.7	99.9	99.8	99.7	99.8	99.7	99.9	99.6
ดูโทรศัพท์พร้อมลูกหรือไม่		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ดู	11.9	11.6	12.3	13.1	10.8	15.5	17.1	13.8	16.9	14.2
- ดูพร้อม	88.1	88.4	87.7	86.9	89.2	84.5	82.9	86.2	83.1	85.8
แนะนำรายการโทรศัพท์		NS		NS			P-value = 0.002		NS	
- ไม่เคย	21.3	20.4	22.3	22.1	20.6	21.3	20.3	22.4	20.7	21.9
- บางครั้ง	39.5	37.7	41.5	40.7	38.4	46.5	43.6	49.6	46.7	46.3
- ประจำ	39.2	41.9	36.2	37.3	41.0	32.2	36.2	28.0	32.6	31.9

สถิติ : Chi-square test, NS : ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เลี้ยงดูหลักในด้านการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมสติปัญญา มีรายละเอียด ดังนี้

การสนับสนุนเรื่องการเรียน ผู้เลี้ยงดูหลักทุกคนได้สอนให้เด็กรับผิดชอบเรื่องการเรียน โดยสอนให้เด็กตั้งใจเรียน ขยันอ่านหนังสือ ทำการบ้าน เชื้อฟังครูสอน สอนให้รู้จักแบ่งเวลาว่า เวลาไหนควรเรียนเวลาไหนควรเล่น อย่างไรก็ตามการจัดสรรเวลาของเด็กอาจมีความแตกต่างกันบ้าง ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่จะมีกติกากำหนดเวลาเล่นของลูกไว้ หรือมีตารางเวลาไว้ให้เด็กดูว่า วันๆ หนึ่งเมื่อกลับจากโรงเรียนแล้ว ต้องทำอะไรบ้าง เช่น เด็กบางคนเล่นให้เสร็จก่อนถึงกลับมาอาบน้ำแล้วค่อยทำการบ้าน หรือ เด็กบางคนทำการบ้านเสร็จแล้วจึงไปเล่นกีฬา เล่นเกม หรือดูโทรศัพท์ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้เลี้ยงดูหลักเป็นผู้คอยเตือน บางที่ต้องบังคับจึงจะปฏิบัติตาม ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่ ต่างก็สอนให้เด็กมีความตั้งใจและมีความมุ่งมั่นในการเรียน สอนให้ตั้งใจเรียน ขยันอ่านหนังสือ ตั้งใจฟังครูสอน ทำการบ้านให้ดี อย่าเกียจคร้าน อยากให้เรียนสูงๆ โดยให้เหตุผลว่า โตขึ้นจะได้ทำงานดีๆ ช่วยเหลือตัวเองได้ในภายภาคหน้า ไม่อยากให้ลำบากเหมือนผู้เลี้ยงดูหลัก ผู้เลี้ยงดูหลักจะเตือนและพูดให้เห็นถึงความลำบากในอนาคตหากไม่ได้เรียนหนังสือ หากเด็กได้

คะแนนน้อยในวิชาใด ผู้เลี้ยงดูหลักจะให้เด็กไปเรียนพิเศษ ให้ไปถามครูในส่วนที่ไม่เข้าใจ ให้อ่านหนังสือมากกว่าเดิม ตั้งใจเรียนมากขึ้น และให้กำลังใจเด็ก

ส่วนในเรื่องการบ้านนั้น ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่จะสอนให้ลูกทำการบ้านให้เสร็จและส่งตามเวลาที่ครูกำหนด เพราะเกรงว่าครูจะลงโทษถ้าไม่ส่งตามที่กำหนดไว้ ผู้เลี้ยงดูหลักจะคอยถามหรือเตือนเด็กในช่วงเย็นหลังกลับจากโรงเรียนหรือตอนกินข้าวเย็นว่าวันนี้มีการบ้านหรือไม่ ทำเสร็จหรือยัง ถ้ายังก็ให้ทำให้เสร็จ อย่าให้ตกค้าง ถ้ายากก็เว้นช่วงแล้วทำใหม่ อย่าใจร้อน แต่ให้ทำจนเสร็จ ถ้าทำไม่ได้ก็ให้ถามหรืออ่านหนังสือทบทวนก่อนที่จะทำการบ้าน ไม่ต้องแข่งกับเพื่อน ให้ทำตามความสามารถของเรา ผู้เลี้ยงดูหลักบางคนก็เชื่อว่าถ้าทำไม่เสร็จจะถูกครูลงโทษ เพื่อให้เด็กตั้งใจทำการบ้านยากๆ เหตุผลที่สอนเช่นนี้เพราะอยากให้เด็กมีความรับผิดชอบงาน ทำงานไม่ค้างคา ทำให้เสร็จตรงตามเวลา ตั้งใจเรียน จะได้เก่งๆ ผู้เลี้ยงดูหลักจะให้ความสำคัญกับการทำการบ้านของเด็กมาก แต่ผู้เลี้ยงดูหลักบางคนก็ไม่ได้สอนเรื่องนี้ เพราะเด็กรู้หน้าที่ของตัวเอง มักทำเองโดยไม่ต้องบอก เป็นที่น่าสังเกตว่าการสอนเด็กทำการบ้านนั้น ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่จะไม่ได้สอนการบ้านให้กับเด็ก แต่จะคอยบอกให้เด็กทำให้เสร็จเท่านั้น โดยให้เหตุผลว่าเด็กทำเองได้ และผู้เลี้ยงดูหลักไม่มีเวลา รวมไปถึงการบ้านนั้นเป็นแบบใหม่ ทำให้เด็กมีประสบการณ์ในการเรียนในโรงเรียนที่แตกต่างไปจากผู้เลี้ยงดูหลักมาก ผู้เลี้ยงดูหลักจึงไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องที่เด็กเรียน และไม่มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับการบ้านของเด็ก หากผู้เลี้ยงดูหลักจะสอนก็จะสอนในเรื่องที่ไม่ยากนัก เช่น การบวก การลบ เลข ภาษาไทย การฝีมือ เป็นต้น โดยการบ้านที่ยากๆ จะให้ไปถามครู ถามเพื่อน ถามญาติ หรือให้พี่ช่วยสอน

ในเรื่องการไปโรงเรียนของเด็กนั้น ผู้เลี้ยงดูหลักเกือบทั้งหมดจะบอกว่าเด็กจะรู้หน้าที่ของเขาเอง ไม่ต้องบังคับให้ไปโรงเรียน แต่บางวันต้องปลุกให้ตื่น โดยเฉพาะเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี เพื่อให้อาบน้ำ แต่งตัว กินข้าว แล้วไปโรงเรียน เพราะบางครั้งเด็กนอนดึก ผู้เลี้ยงดูหลักจะสนับสนุนให้เด็กไปโรงเรียนไม่ให้ขาดเรียนเพราะเกรงว่าจะเรียนไม่ทันเพื่อน แต่มีผู้เลี้ยงดูหลักบางส่วนที่ต้องคอยบอกให้เด็กไปโรงเรียนและต้องเรียกกันบ่อยๆ

“ก็กำหนดเป็นตารางเวลา กลับมาจากโรงเรียนทำการบ้าน เล่นกีฬา ตอนหัวค่ำเรียนพิเศษ ทำการบ้าน ดูโทรทัศน์ นอน” (พ่อ ภาคใต้ อายุ 40 ปี บุตร 2 คน)

“ไม่สอนเลย การบ้านเขามาแบบใหม่เราจะไม่เข้าใจ สอนไม่ถูก ถ้าเขาทำไม่ได้เขาจะให้น้ำเขาสอน” (แม่ภาคใต้ อายุ 46 ปี บุตร 2 คน)

“ช่วยบ้าง ส่วนมากเป็นการทำการฝีมือ เช่น การตัดรูปหรืออะไรต่างๆ แล้วเขาประกอบเอง เพราะเขาทำเองไม่ได้” (พ่อกรุงเทพมหานคร อายุ 44 ปี บุตร 2 คน)

“เราไม่เคยช่วยทำการบ้านเลย เพราะอยากให้ลูกช่วยเหลือตัวเอง” (แม่กรุงเทพมหานคร อายุ 44 ปี บุตร 1 คน)

การช่วยเหลือเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ เมื่อเด็กต้องทำกิจกรรมต่างๆ ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่จะคอยให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม เมื่อเด็กทำกิจกรรมต่างๆ สำเร็จจะชมเชย กอด หอมแก้ม พุดให้กำลังใจว่าเขาทำดีแล้ว ขอให้ทำต่อไป อาจมีรางวัลให้หรือกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น แม้บางครั้งจะไม่สำเร็จแต่ก็ยังคงให้กำลังใจอยู่ มีการยกตัวอย่างจากตัวผู้เลี้ยงดูหลักเองที่พยายามจนสำเร็จ เพื่อไม่ให้เด็กท้อแท้และมีความมุ่งมั่นทั้งในเรื่องของการเรียน กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น ฝึกเล่นดนตรี เวลาเล่นกีฬาต่างๆ ก็จะคอยดูแลอยู่เสมอ เพราะอยากให้เด็กมีกำลังใจในการทำสิ่งนั้นๆ ต่อไปให้สำเร็จลุล่วงได้ดี อยากให้เด็กมีความภาคภูมิใจ จะได้มีความเชื่อมั่นเมื่อทำงานได้สำเร็จ ซึ่งจะติดเป็นนิสัยของเด็กต่อไป

การเรียนพิเศษและการจัดหาหนังสือ ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่จะสนับสนุนให้เด็กได้เรียนอย่างเต็มที่ ได้จัดหาหนังสือเรียนให้เด็กตามที่โรงเรียนต้องการ ส่งเสริมให้เรียนพิเศษเพิ่มเติม เพราะอยากให้เด็กเรียนหนังสือเก่งขึ้น จำได้ดี สอบได้ดี มีความรู้เพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับเด็กด้วย เพราะต้องการส่งเสริมเด็กตามที่เด็กถนัดและชอบ จะไม่บังคับเด็กหากเด็กไม่อยากเรียน แต่เด็กที่อยู่นอกเขตเทศบาลส่วนใหญ่ไม่ออกไปเรียนพิเศษ เพราะที่เรียนพิเศษอยู่ไกล ต้องไปเรียนที่อื่น หรือไปเรียนในเมือง รวมทั้งผู้เลี้ยงดูหลักไม่ค่อยมีเงิน เพราะค่าเรียนพิเศษแพง เด็กจึงไม่ได้ไปเรียนพิเศษ ซึ่งผู้เลี้ยงดูหลักบางส่วนก็ให้เด็กไปซื้อหนังสืออ่านเอง ส่วนการซื้อหนังสือคู่มือต่างๆ ให้เด็กอ่านเพิ่มเติมนั้น ผู้เลี้ยงดูหลักจะมีทั้งที่ซื้อให้ และไม่ซื้อให้เด็ก ซึ่งผู้เลี้ยงดูหลักที่ไม่ซื้อให้ได้ให้เหตุผลว่าไม่รู้จะซื้ออะไร ซื้อที่ไหน ที่โรงเรียนครูจะรู้ดีกว่า หรือให้เงินเด็กไปซื้อเอง เพราะไม่รู้ว่าจะต้องทำอะไร ผู้เลี้ยงดูหลักบางคนกลัวว่าเด็กจะเครียด ก็จะหาหนังสืออ่านเล่นเพิ่มเติมให้เด็กด้วย

"สอนทุกวัน ให้ตั้งใจเรียน อ่านหนังสือ ทำการบ้านให้เสร็จ ลูกเขาห่วยเล่นมาก" (แม่ภาคอีสาน อายุ 47 ปี บุตร 1 คน)

"เขาไปเรียนพิเศษกับครูประจำชั้น เขาอยากเรียนอยากอ่านให้ได้" (แม่ภาคใต้ อายุ 46 ปี บุตร 2 คน)

"สนับสนุนให้ไปเรียนพิเศษเพราะอยากให้ลูกเรียนเก่งๆ หนังสือคู่มือก็ให้เขาซื้อเองแล้ว มาเอาเงินกับเรา เพราะอยากให้มีความรู้เพิ่มขึ้น" (แม่ภาคกลาง อายุ 45 ปี บุตร 4 คน)

การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม และจริยธรรม

ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม และจริยธรรม เด็กทั้ง 2 กลุ่มอายุ ตามตารางที่ 5.3 พบว่า อยู่ในแบบแผนที่ใกล้เคียงกันเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นบางเรื่องที่ให้โอกาสเด็กมากขึ้น เนื่องจากเด็กโตขึ้น เช่น การไปทัศนศึกษา การไปเข้าค่าย

การให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการตกแต่งบ้าน ส่วนกิจกรรมที่กระทำบ่อยครั้งหรือประจำในสัดส่วนที่ลดลงเมื่อเด็กโตขึ้น ได้แก่ การพาไปบ้านญาติ สวนสาธารณะ ตลาดห้างร้าน การทำของเล่นให้เด็ก และการแสดงออกความรัก

การสอนด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองของเด็กทั้ง 2 กลุ่มได้แก่ การทำของเล่นให้เด็ก โดยพบว่า ผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตเทศบาลจะกระทำในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้เลี้ยงดูหลักในเขตเทศบาล ส่วนการสอนด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองเฉพาะในกลุ่มอายุ 10-<13 ปี ได้แก่ การสอนไม่ให้ทำอาหารหก การมอบหมายงานโดยผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตเทศบาลจะกระทำในสัดส่วนที่สูงกว่า ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการสอนด้านสังคมและเพศเด็กของทั้ง 2 กลุ่มอายุ ได้แก่ การมอบหมายงาน โดยเด็กหญิงจะได้รับมอบหมายงานในสัดส่วนที่สูงกว่าเด็กชาย การสอนด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์กับเพศของเด็กในกลุ่มอายุ 6-<10 ปี ได้แก่ การสอนไม่ให้กินนมมามโดยเด็กหญิงจะถูกสอนในสัดส่วนที่สูงกว่าเด็กชาย และการสอนด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์กับเพศของเด็กในกลุ่มอายุ 10-<13 ปี ได้แก่ การสอนไม่ให้เลือกอาหาร การสอนไม่ให้กินทั้งกินขว้าง การสอนไม่ให้ทำอาหารหก โดยเด็กชายจะถูกสอนในสัดส่วนที่สูงกว่าเด็กหญิง ดังแสดงในตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูที่ปฏิบัติต่อเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมเกี่ยวกับการสอนด้านสังคมแยกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครอง และเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 6-<10 ปี					เด็กอายุ 10-<13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
สอนไม่ให้เลือกอาหาร		NS		NS			NS		P-value = 0.012	
- ไม่ได้สอน	12.4	11.7	13.2	12.6	12.2	15.3	13.7	17.0	13.0	17.5
- สอน	87.6	88.3	86.8	87.4	87.8	84.7	86.7	83.0	87.0	82.5
สอนไม่ให้ทำอาหารหก		NS		NS			P-value = 0.004		P-value = 0.047	
- ไม่ได้สอน	4.2	4.3	4.0	4.7	3.6	7.9	9.8	5.9	6.6	9.2
- สอน	95.8	95.7	96.0	95.3	96.4	92.1	90.2	94.1	93.4	90.8
สอนไม่ให้กินทั้งกินขว้าง		NS		NS			NS		P-value = 0.007	
- ไม่ได้สอน	3.8	4.3	3.3	4.1	3.5	5.7	6.1	5.4	4.1	7.3
- สอน	96.2	95.7	96.7	95.9	96.5	94.3	93.9	94.6	95.9	92.7

	เด็กอายุ 6-<10 ปี					เด็กอายุ 10-<13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
สอนไม่ให้กินมูมมาม		NS		P-value = 0.037			NS		NS	
- ไม่ได้สอน	3.5	3.9	3.0	4.5	2.5	6.1	6.8	5.4	5.0	7.2
- สอน	96.5	96.1	97.0	95.5	97.5	93.9	93.2	94.6	95.0	92.8
สอนให้ใช้ช้อนกลาง		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ได้สอน	26.9	25.6	28.3	26.9	26.9	24.1	23.5	24.7	22.0	26.1
- สอน	73.1	74.4	71.7	73.1	73.1	75.9	76.5	75.3	78.0	73.9
สถานที่กินอาหาร		NS		NS			NS		NS	
- กินที่ไหนก็ได้	40.5	41.7	39.2	41.3	39.7	37.5	37.9	37.0	38.2	36.7
- จัดที่เฉพาะ	59.5	58.3	60.8	58.7	60.3	62.5	62.1	63.0	61.8	63.3
แนะนำการคบเพื่อน		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ทำ	19.6	19.4	19.7	19.8	19.4	12.8	12.4	13.2	12.1	13.5
- ทำ	80.4	80.6	80.3	80.2	80.6	87.2	87.6	86.8	87.9	86.5
พูดคุยเกี่ยวกับเพื่อน ๆ ของลูก		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ทำ	15.7	15.8	15.5	15.1	16.2	16.3	16.9	15.7	16.1	16.5
- ทำ	84.3	84.2	84.5	84.9	83.8	83.7	83.1	84.3	83.9	83.5
สนับสนุนการเล่น		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ทำ	6.7	6.9	6.5	6.2	7.3	9.5	10.2	8.8	8.6	10.4
- ทำ	93.3	93.1	93.5	93.8	92.7	90.5	89.8	91.2	91.4	89.6
สอนให้เคารพกติกา		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ทำ	10.6	11.4	9.7	11.0	10.2	11.7	11.6	11.8	10.9	12.4
- ทำ	89.4	88.6	90.3	89.0	89.8	88.3	88.4	88.2	89.1	87.6
การมอบหมายงาน		NS		P-value = 0.007			P-value = 0.005		P-value < 0.001	
- ไม่ทำ(แม้แต่ งานเดียว)	10.7	11.4	9.9	13.0	8.5	3.2	4.5	1.9	4.8	1.7
- ทำ(งานใด งานหนึ่ง)	89.3	88.6	90.1	87.0	91.5	96.8	95.5	98.1	95.2	98.3

	เด็กอายุ 6-<10 ปี					เด็กอายุ 10-<13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
การทำของเล่นให้ลูก		P-value < 0.001		NS			P-value = 0.007		NS	
- ไม่เคยทำ	67.7	71.4	63.8	66.1	69.3	80.1	82.7	77.3	79.7	80.5
- ทำ	32.3	28.6	36.2	33.9	30.7	19.9	17.3	22.7	20.3	19.5

สถิติ : Chi-square test, NS : ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5.4 แสดงการจัดประสบการณ์ด้านสังคมแก่เด็ก แยกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครองและเพศของเด็ก พบว่า การจัดประสบการณ์ทุกเรื่องมีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองในทั้ง 2 กลุ่มอายุ ยกเว้นการไปเข้าค่าย โดยพบว่า การพาไปบ้านญาติ การพาไปสวนสาธารณะบ่อยครั้ง จะพบนอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาล ส่วนการพาไปห้าง/ตลาด การพาไปพิพิธภัณฑ์ การพาไปห้องสมุด การให้ไปทัศนศึกษา จะพบในผู้เลี้ยงดูหลักในเขตเทศบาลมากกว่านอกเขตเทศบาล ส่วนการให้ไปเข้าค่าย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองในกลุ่มอายุ 6-<10 ปีนั้น จะพบในผู้เลี้ยงดูหลักในเขตเทศบาลมากกว่าเช่นกัน

ส่วนความสัมพันธ์ของการจัดประสบการณ์ด้านสังคมกับเพศของเด็กในกลุ่มอายุ 6-<10 ปี คือ การพาไปสวนสาธารณะ ซึ่งเด็กชายจะได้ไปประจำในสัดส่วนที่สูงกว่า ส่วนเด็กในกลุ่มอายุ 10-<13 ปี คือ การพาไปห้องสมุด โดยเด็กหญิงจะได้ไปประจำในสัดส่วนที่สูงกว่าเด็กชาย ในขณะที่การให้ไปเข้าค่าย เด็กชายจะได้ไปประจำในสัดส่วนที่สูงกว่าเด็กหญิง

ตารางที่ 5.4 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูที่ปฏิบัติต่อเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรม เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ด้านสังคม แยกตามกลุ่ม อายุ เขตการปกครอง และเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 6-<10 ปี					เด็กอายุ 10-<13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
พาไปบ้านญาติ		P-value = 0.019		NS			P-value = 0.005		NS	
- ไม่พาไป	13.9	14.9	12.7	15.6	12.2	18.6	19.2	17.9	17.4	19.7
- นานๆ ครั้ง	28.6	31.2	25.9	27.3	29.8	29.6	32.7	26.2	29.0	30.1
- บางครั้ง/ทุกเดือน	57.5	53.9	61.4	57.1	58.0	51.8	48.2	55.9	53.6	50.2

	เด็กอายุ 6-10 ปี					เด็กอายุ 10-13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
พาไปสวนสาธารณะ, สวนสัตว์, ไร่นา, ทะเล		P-value < 0.001		P-value = 0.042			P-value < 0.001		NS	
- ไม่พาไป	18.4	16.6	20.2	16.4	20.2	23.9	24.1	23.7	22.8	25.0
- นานๆ ครั้ง	29.0	33.2	24.5	29.1	28.9	28.7	32.4	24.7	27.5	29.8
- บางครั้ง/ทุกเดือน	52.6	50.2	55.3	54.5	50.9	47.4	43.5	51.6	49.8	45.1
พาไปห้างสรรพสินค้า, ตลาด, ร้านค้า		P-value < 0.001		NS			P-value < 0.001		NS	
- ไม่พาไป	5.5	3.8	7.3	5.6	5.3	9.5	8.0	11.1	10.2	8.9
- นานๆ ครั้ง	12.8	10.2	15.6	13.0	12.6	15.6	13.6	17.8	16.1	15.2
- บางครั้ง/ทุกเดือน	81.7	86.0	77.1	81.4	82.0	74.9	78.4	71.1	73.8	75.9
พาไปพิพิธภัณฑ์		P-value < 0.001		NS			P-value < 0.001		NS	
- ไม่พาไป	74.8	68.0	82.2	75.0	74.7	76.8	70.6	83.4	75.4	78.1
- นานๆ ครั้ง	18.0	22.4	13.4	17.6	18.4	16.8	21.4	11.8	17.7	15.9
- บางครั้ง/ทุกเดือน	7.2	9.6	4.4	7.3	6.9	6.4	8.0	4.8	6.9	5.9
พาไปห้องสมุด		P-value < 0.001		NS			P-value < 0.001		P-value = 0.028	
- ไม่พาไป	65.5	60.1	71.4	65.7	65.4	66.7	60.8	73.0	70.1	63.3
- นานๆ ครั้ง	12.8	13.7	11.9	13.0	12.6	11.5	13.1	9.7	10.4	12.5
- บางครั้ง/ทุกเดือน	21.7	26.2	16.7	21.3	22.0	21.8	26.1	17.3	19.4	24.2
ไปทัศนศึกษา		P-value < 0.001		NS			P-value < 0.001		NS	
- ไม่ไปเลย	66.7	59.2	74.7	65.7	67.5	35.6	30.0	41.6	37.1	34.2
- ไปบ้างบางครั้ง	7.8	7.9	7.7	8.1	7.5	12.7	10.4	15.1	10.7	14.5
- ไปทุกครั้ง	22.5	32.9	17.6	26.1	24.9	51.7	59.6	43.3	52.3	51.3
ไปเข้าค่าย		P-value = 0.025		NS			NS		P-value = 0.025	
- ไม่ไปเลย	83.6	81.2	86.2	82.9	84.3	36.9	34.3	39.7	36.6	37.1
- ไปบ้างบางครั้ง	2.5	2.9	2.1	3.0	2.1	7.7	8.3	7.1	5.9	9.4
- ไปทุกครั้ง	13.9	15.9	11.7	14.1	13.7	55.5	57.5	53.3	57.5	53.5

สถิติ : Chi-square test, NS : ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5.5 แสดงการอบรมด้านจริยธรรม แยกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครองและเพศของเด็ก ซึ่งการกระทำที่มีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองของเด็กทั้ง 2 กลุ่มอายุ คือ การสอนให้แบ่งปัน โดยผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตเทศบาลจะกระทำในสัดส่วนที่สูงกว่า ส่วนการกระทำที่มีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองเฉพาะกลุ่มอายุ 6-10 ปี คือการสอนให้ตรงต่อเวลา สอนให้สู้งานยาก พาไปศาสนสถาน โดยผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตเทศบาล จะกระทำในสัดส่วนที่สูงกว่า สำหรับการกระทำที่มีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองในกลุ่มอายุ 10-13 ปี คือ สอนการรอคอย สอนให้ยอมรับผิด สอนให้ประหยัด โดยเรื่องแรกผู้เลี้ยงดูหลักในเขตเทศบาลกระทำในสัดส่วนที่สูงกว่า ส่วน 2 เรื่องหลักผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตเทศบาลกระทำในสัดส่วนที่สูงกว่า

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมด้านจริยธรรมกับเพศของเด็กในทั้ง 2 กลุ่มอายุ คือ การสวดมนต์และทำกิจศาสนา โดยเด็กหญิงจะได้รับการสอนในสัดส่วนที่สูงกว่าเด็กชาย ไม่มีการกระทำใดที่มีความสัมพันธ์กับเพศเด็กเฉพาะกลุ่มอายุ

ตารางที่ 5.5 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูที่ปฏิบัติต่อเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมเกี่ยวกับการอบรมด้านจริยธรรมแยกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครอง และเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 6-10 ปี					เด็กอายุ 10-13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
สอนการรอคอย		NS		NS			P-value=0.021		NS	
- ไม่ได้ทำ	13.7	13.6	13.9	14.6	12.9	16.6	14.5	18.8	16.3	16.9
- ทำ	86.3	86.4	86.1	85.4	87.1	83.4	85.5	81.2	83.7	83.1
สอนให้ตรงต่อเวลา		P-value=0.003		NS			NS		NS	
- ไม่ได้ทำ	6.9	8.7	5.0	7.5	6.4	5.5	5.6	5.5	4.9	6.2
- ทำ	93.1	91.3	95.0	82.5	93.6	94.5	94.4	94.5	95.1	93.8
สอนให้สู้งานยาก		P-value=0.025		NS			NS		NS	
- ไม่ได้ทำ	11.5	13.2	9.7	12.6	10.5	6.6	6.7	6.5	7.2	6.0
- ทำ	88.5	86.8	90.3	87.4	89.5	93.4	93.3	93.5	92.8	94.0
สอนให้แบ่งปัน		P-value=0.022		NS			P-value=0.046		NS	
- ไม่ได้ทำ	2.0	2.8	1.2	2.2	1.8	2.5	3.3	1.7	2.3	2.7
- ทำ	98.0	97.2	98.8	97.8	98.2	97.5	96.7	98.3	97.7	97.3
สอนให้ยอมรับผิด		NS		NS			P-value=0.043		NS	
- ไม่ได้ทำ	2.7	1.9	3.5	2.6	2.8	1.6	2.2	0.9	1.3	1.8
- ทำ	97.3	98.1	96.5	97.4	97.2	98.4	97.8	99.1	98.7	98.2

	เด็กอายุ 6-<10 ปี					เด็กอายุ 10-<13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
สอนให้ประหยัด		NS		NS			P-value=0.017		NS	
- ไม่ได้ทำ	2.7	2.6	2.9	3.1	2.3	1.4	2.1	0.7	1.4	1.4
- ทำ	97.3	97.4	97.1	96.9	97.7	98.6	97.9	99.3	98.6	98.6
สอนให้ซื้อสัตย์		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ได้ทำ	1.4	1.9	0.9	1.8	1.7	1.8	1.2	2.3	1.7	1.2
- ทำ	98.6	98.1	99.1	98.2	98.3	98.2	98.8	97.7	98.3	98.8
สอนให้รักษาสถาบัน		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ได้ทำ	9.1	9.2	9.0	8.8	9.4	6.6	7.6	5.8	6.8	6.7
- ทำ	90.9	90.8	91.0	91.2	90.6	93.4	92.4	94.2	93.2	93.3
สอนไม่ให้ใช้ความรุนแรง		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ได้ทำ	8.1	9.1	7.0	8.3	8.0	6.6	7.8	5.4	5.7	7.5
- ทำ	91.9	90.9	93.0	91.7	92.0	93.4	92.2	94.6	94.3	92.5
พาไปศาสนสถาน		P-value<0.001		NS			NS		NS	
- ไม่เคย	8.0	10.6	5.4	8.9	7.3	13.3	15.0	11.4	14.4	12.2
- นานๆ ครั้ง	56.0	56.3	55.7	57.0	55.1	55.4	55.3	55.4	55.9	54.9
- บ่อยครั้ง	36.0	33.2	39.0	34.1	37.7	31.3	29.7	33.2	29.7	32.9
ดื่กบาตรทำบุญ		NS		NS			NS		NS	
- ไม่เคย	9.9	10.1	9.7	11.4	8.5	13.2	13.6	12.8	14.2	12.3
- นานๆ ครั้ง	54.5	55.5	53.4	54.3	54.6	55.3	57.0	53.4	56.5	54.1
- บ่อยครั้ง	35.6	34.4	36.9	34.2	36.9	31.5	29.4	33.8	29.3	33.5
สวดมนต์ทำกิจศาสนา		NS		P-value=0.012			NS		P-value<0.001	
- ไม่เคย	33.4	33.3	33.5	36.7	30.3	36.6	36.9	36.2	41.2	32.1
- นานๆ ครั้ง	35.6	36.2	34.9	35.0	36.1	31.1	31.3	30.8	30.9	31.2
- บ่อยครั้ง	31.0	30.5	31.6	28.2	33.7	32.3	31.8	33.0	27.8	36.7

สถิติ : Chi-square test, NS : ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5.6 แสดงการแสดงออกด้านอารมณ์ของผู้เลี้ยงดูหลัก แยกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครอง และเพศของเด็ก การกระทำที่มีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองของทั้ง 2 กลุ่มอายุ คือ การแสดงออกว่ารักลูก วิธีแสดงออกว่าพอใจ โดยผู้เลี้ยงดูหลักในเขตเทศบาล จะแสดงความชื่นชมด้วยวาจาและการสัมผัส ในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตเทศบาล ส่วนการกระทำที่มีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองเฉพาะกลุ่มอายุ 10-<13 ปี คือ การแสดงออกเมื่อลูกทำผิด การแสดงออกว่าไม่พอใจ และการแสดงออกเมื่อลูกทำงานผู้อื่นไม่ได้ โดย 2 การกระทำแรก ผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตเทศบาลจะแสดงอย่างเหมาะสมในสัดส่วนที่สูงกว่า ส่วนการกระทำสุดท้ายผู้เลี้ยงดูหลักในเขตเทศบาลจะแสดงออกอย่างเหมาะสมในสัดส่วนที่สูงกว่า

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงออกด้านอารมณ์ของผู้เลี้ยงดูหลักกับเพศของเด็ก ที่พบในทั้ง 2 กลุ่มอายุ คือการแสดงออกเมื่อลูกทำผิด โดยเด็กหญิงจะได้รับการแสดงออกที่เหมาะสมในสัดส่วนที่สูงกว่าเด็กชาย ส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรดังกล่าวเฉพาะในกลุ่มอายุ 10-<13 ปี คือการแสดงออกเมื่อเด็กทำงานผู้อื่นไม่ได้ และการแสดงออกว่าไม่พอใจ โดยเด็กชายจะถูกกวัดข้น ดุด่าในสัดส่วนที่สูงกว่าเด็กหญิง

ตารางที่ 5.6 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูที่ปฏิบัติต่อเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมเกี่ยวกับการแสดงออกด้านอารมณ์ของผู้เลี้ยงดูหลัก แยกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครอง และเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 6-<10 ปี					เด็กอายุ 10-<13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
เมื่อลูกทำผิดพลาด		NS		P-value=0.009			P-value=0.010		P-value<0.001	
- ดุด่า/ลงโทษ/เฉยๆ	50.0	50.9	49.1	53.0	47.3	49.1	50.5	47.6	50.5	47.7
- ดักเตือนแต่ไม่ให้งำสั้งใจ/ถามเหตุผล/อื่นๆ	14.7	15.4	13.6	15.5	13.6	18.1	19.4	16.9	18.6	17.8
- อธิบายพร้อมให้งำสั้งใจ	35.4	33.7	37.3	31.5	39.2	32.8	30.1	35.5	31.0	34.4
ทำงานผู้อื่นไม่ได้		NS		NS			P-value=0.003		P-value=0.039	
- กวดขัน/เปรียบเทียบ/ดุด่า	39.1	38.8	40.9	42.1	36.2	41.4	39.2	43.5	43.5	39.3
- เฉย/ไม่เคยเป็น/ถามความรู้สึก	9.8	10.1	9.6	9.7	10.7	11.1	11.9	10.3	6.6	11.2

	เด็กอายุ 6-<10 ปี					เด็กอายุ 10-<13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
- ให้กำลังใจ/ ตักเตือน	50.1	51.1	49.5	47.5	52.5	47.5	48.9	45.9	48.0	47.1
การแสดงออกว่ารักลูก		P-value=0.008		NS			P-value<0.001		NS	
- เคยๆ ไม่แสดง	14.0	13.2	14.8	14.7	13.3	23.0	22.8	23.2	23.3	22.7
- ให้ของ ไม่ดี เล่น ด้วยอื่นๆ	13.2	12.2	14.5	13.6	12.9	17.2	16.1	18.5	15.2	19.2
การแสดงออกว่ารักลูก		P-value=0.008		NS			P-value<0.001		NS	
- สัมผัส, วาจา	72.8	74.6	70.7	47.3	49.4	59.8	61.1	58.3	51.5	58.1
วิธีแสดงออกว่าพอใจ		P-value=0.007		NS			P-value=0.005		NS	
- เคยๆ	8.7	8.4	9.1	9.8	7.7	11.5	11.3	11.6	10.7	12.2
- บอกให้พี่น้องดู/ อื่น	3.6	3.5	3.7	3.9	3.3	4.2	3.4	5.1	3.6	4.8
- ชม, บอกให้ทำ ต่อ, เข้าไปกอด/ ให้รางวัล	87.7	88.1	87.2	86.3	88.7	84.3	85.3	83.3	85.7	83.0
วิธีแสดงว่าไม่พอใจ		NS		NS			P-value<0.001		P-value=0.005	
- เคยๆ/คาดโทษ/ ตีอื่นๆ/ดูต่ำ/ ทำโทษ	35.1	37.8	33.6	37.8	33.1	33.1	37.2	28.9	35.4	32.1
- จำกัด/ลงโทษ ทางสังคม/ระงับ อารมณ์/ไม่เคยมี พฤติกรรม	1.0	1.0	0.7	1.1	0.6	0.9	0.9	0.8	0.8	0.9
- ตักเตือน สั่งสอน	63.9	61.2	66.7	61.2	66.3	66.0	61.9	70.3	64.9	67.0

สถิติ : Chi-square test, NS : ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5.7 แสดงการให้เวลาและโอกาสแก่เด็ก แยกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครองและเพศของเด็ก การกระทำที่มีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองในทั้ง 2 กลุ่มอายุ คือ การให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องไปเที่ยวของครอบครัว การเลือกรายการโทรทัศน์ และเรื่องการเรียนรู้ โดย 2 เรื่องแรกผู้เลี้ยงดูหลักในเขตเทศบาลให้โอกาสในสัดส่วนที่สูงกว่า ส่วนเรื่องที่ 3 ผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตเทศบาลให้โอกาสในสัดส่วนที่สูงกว่า สำหรับการกระทำที่สัมพันธ์กับเขตการปกครองเฉพาะกลุ่มอายุ 10-13 ปีคือ การให้เวลาพูดคุยปรึกษา โดยผู้เลี้ยงดูหลักในเขตเทศบาลจะให้เวลากับเด็กทุกวันในสัดส่วนที่สูงกว่า และการแสดงความคิดเห็นเรื่องเสื้อผ้าโดยผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตเทศบาลให้โอกาสเด็กในสัดส่วนที่สูงกว่า

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการให้เวลาและโอกาสแก่เด็กกับเพศเด็กที่พบทั้ง 2 กลุ่มอายุคือการแสดงความคิดเห็นเรื่องเสื้อผ้า เรื่องตบแต่งบ้าน เรื่องซื้อของ โดยเด็กหญิงจะได้รับโอกาสในสัดส่วนที่สูงกว่าเด็กชาย ส่วนการกระทำที่สัมพันธ์กับเพศเด็กในกลุ่มอายุ 6-10 ปี คือการเลือกรายการโทรทัศน์โดยเด็กหญิงจะได้รับโอกาสในสัดส่วนที่สูงกว่าเด็กชาย

ตารางที่ 5.7 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูที่ปฏิบัติต่อเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมเกี่ยวกับการให้เวลาและโอกาสแก่เด็ก แยกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครอง และเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 6-10 ปี					เด็กอายุ 10-13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
การให้เวลาและโอกาส										
ให้เวลาพูดคุยปรึกษา		NS		NS			P-value=0.001		NS	
- นานๆ ครั้ง	5.5	5.5	5.5	5.5	5.4	6.7	5.8	7.7	6.7	6.8
- บางวัน	16.4	14.7	18.3	17.2	15.7	21.0	19.2	22.9	20.8	21.1
- ทุกวัน	78.1	79.8	76.2	77.3	78.8	72.3	75.0	69.3	72.5	72.1
แสดงความคิดเห็นเรื่องอาหาร		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ถาม	9.4	9.4	9.4	9.0	9.7	10.4	9.9	10.9	9.5	11.2
- ถาม	90.6	90.6	90.6	91.0	90.3	89.6	90.1	89.1	90.5	88.8
แสดงความคิดเห็นเรื่องเสื้อผ้า		NS		P-value<0.001			P-value=0.028		P-value=0.012	
- ไม่ถาม	25.4	26.7	23.9	29.9	21.2	24.9	27.2	22.4	27.6	22.2
- ถาม	74.6	73.3	76.1	70.1	78.8	75.1	72.8	77.6	72.4	77.8

	เด็กอายุ 6-<10 ปี					เด็กอายุ 10-<13 ปี				
	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก	
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง
เรื่องตบแตงบ้าน		NS		P-value=0.008			NS		P-value<0.001	
- ไม่ถาม	62.3	61.5	63.1	65.7	59.2	55.8	55.5	56.0	61.4	50.4
- ถาม	37.7	38.5	36.9	34.3	40.8	44.2	44.5	44.0	38.6	49.6
เรื่องไปเที่ยว		P-value=0.003		NS			P-value=0.031		NS	
- ไม่ถาม	22.2	19.2	25.5	21.1	23.2	24.8	22.6	27.3	23.9	25.7
- ถาม	77.8	80.8	74.5	78.9	76.8	75.2	77.4	72.7	76.1	74.3
เรื่องรายการโทรทัศน์		P-value=0.005		P-value=0.016			P-value=0.028		NS	
- ไม่ถาม	27.2	24.2	30.4	30.0	24.6	32.9	30.4	35.6	32.0	33.8
- ถาม	72.8	75.8	69.6	70.0	75.4	67.1	69.6	64.4	68.0	66.2
เรื่องซื้อของ		NS		P-value=0.022			NS		P-value=0.036	
- ไม่ถาม	19.6	19.8	19.5	22.0	17.4	21.3	21.5	21.2	23.6	19.2
- ถาม	80.4	80.2	80.5	78.0	82.6	78.7	78.5	78.8	76.4	80.8
เรื่องการเรียน		P-value=0.041		NS			P-value=0.016		NS	
- ไม่ถาม	9.4	10.8	7.8	10.2	8.6	7.6	9.1	5.9	8.0	7.2
- ถาม	90.6	89.2	92.2	89.8	91.4	92.4	90.9	94.1	92.0	92.8

สถิติ : Chi-square test, NS : ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5.8 แสดงการเป็นแบบอย่างของผู้เลี้ยงดูหลักในเรื่องต่างๆ แยกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครองและเพศของเด็ก การกระทำที่มีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองในทั้ง 2 กลุ่มอายุ คือ การช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ช่วยงานชุมชน ช่วยงานโรงเรียน การไปเลือกตั้ง การสูบบุหรี่ โดยผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตเทศบาลจะกระทำในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้เลี้ยงดูหลักในเขตเทศบาล ส่วนการกระทำที่สัมพันธ์กับเขตการปกครองเฉพาะในกลุ่มอายุ 10-<13 ปี คือ การเล่นหอยซึ่งพบในผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตเทศบาลในสัดส่วนที่สูงกว่าเช่นกัน

ส่วนการกระทำที่มีความสัมพันธ์กับเพศในกลุ่มอายุ 6-<10 ปี คือ การช่วยงานโรงเรียน โดยผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กหญิงจะกระทำในสัดส่วนที่สูงกว่า ส่วนกลุ่มอายุ 10-<13 ปี ได้แก่ การเล่นไฟ โดยผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กชายกระทำในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กหญิง

ตารางที่ 5.8 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูที่ปฏิบัติต่อกันในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้าน
อารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรม เกี่ยวกับการเป็นแบบอย่างของผู้เลี้ยงดูหลัก
แยกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครอง และเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 6-<10 ปี					เด็กอายุ 10-<13 ปี				
	รวมทั้ง ประเทศ	เขตการ ปกครอง		เพศของเด็ก		รวมทั้ง ประเทศ	เขตการ ปกครอง		เพศของเด็ก	
		ใน เขต	นอก เขต	เด็ก ชาย	เด็ก หญิง		ใน เขต	นอก เขต	เด็ก ชาย	เด็ก หญิง
การเป็นแบบ อย่าง										
ช่วยเพื่อนบ้าน		P-value<0.001		NS			P-value<0.001		NS	
- ไม่ทำ	7.2	9.4	5.0	7.6	6.9	7.1	9.2	4.8	6.9	7.3
- ทำ	92.8	90.6	95.0	92.4	93.1	92.9	90.8	95.2	93.1	92.7
ช่วยงานชุมชน		P-value<0.001		NS			P-value<0.001		NS	
- ไม่ทำ	16.8	24.0	9.0	17.3	16.2	14.5	20.5	8.1	14.4	14.7
- ทำ	83.2	76.0	91.0	82.7	83.8	85.5	70.5	91.9	85.6	85.3
บริจาคสิ่งของ		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ทำ	9.8	9.9	9.8	10.6	9.1	9.1	8.4	9.9	9.3	9.0
- ทำ	90.2	90.1	90.2	89.4	90.9	90.9	91.6	90.1	90.7	91.0
ช่วยงานโรง เรียน		P-value<0.001		P-value=0.017			P-value<0.001		NS	
- ไม่ทำ	17.8	23.4	11.9	20.2	15.6	17.6	21.8	13.1	17.9	17.4
- ทำ	82.2	76.6	88.1	79.8	84.4	82.4	78.2	86.9	82.1	82.6
เลือกตั้ง		P-value<0.001		NS			P-value=0.015		NS	
- ไม่ทำ	5.4	7.7	3.0	6.3	4.6	5.4	6.7	3.9	5.4	5.3
- ทำ	94.6	92.3	97.0	93.7	95.4	94.6	93.3	96.1	94.6	94.7
สูบบุหรี่ในบ้าน		P-value=0.002		NS			P-value=0.002		NS	
- ไม่ทำ	42.2	45.9	38.3	42.2	42.2	42.8	46.5	38.7	45.2	40.4
- ทำ	57.8	54.1	61.7	57.8	57.8	57.2	53.5	61.3	54.8	59.6
ดื่มเหล้า		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ทำ	41.1	43.3	38.8	40.4	41.8	40.8	41.3	40.3	42.4	39.3
- ทำ	58.9	56.7	61.2	59.6	58.2	59.2	58.7	59.7	57.6	60.7
เมา		NS		NS			NS		NS	
- ไม่ทำ	66.0	67.2	64.8	66.7	65.3	65.2	7.4	63.0	67.4	63.1
- ทำ	34.0	32.8	35.2	33.3	34.7	34.8	32.6	37.0	32.6	36.9
เล่นไฟ		NS		NS			NS		P-value=0.027	
- ไม่ทำ	88.4	89.9	86.8	87.2	89.6	89.0	89.8	88.2	87.3	90.7
- ทำ	11.6	10.1	13.2	12.8	10.4	11.0	10.2	11.8	12.7	9.3
เล่นหอย		NS		NS			P-value=0.038		NS	
- ไม่ทำ	31.6	32.1	31.1	32.6	30.6	34.1	36.5	31.5	35.5	32.8
- ทำ	68.4	67.9	68.9	67.4	69.4	65.9	63.5	68.5	64.5	67.2

สถิติ : Chi-square test, NS : ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เลี้ยงดูหลักเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ อารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรม มีรายละเอียดดังนี้

การสอนเรื่องการกินอาหาร ผู้เลี้ยงดูหลักเกือบทุกคนกล่าวว่า ได้สอนเด็กให้รู้จักกินข้าวให้ตรงตามเวลา และกินให้ครบ 3 มื้อ ให้กินข้าวเช้าก่อนไปโรงเรียน ตอนเที่ยงให้กินให้ตรงเวลา เย็นกลับบ้านมากินข้าวพร้อมกันทั้งครอบครัว ฝึกให้เป็นนิสัย เพราะอยากให้เด็กแข็งแรง กลัวจะเป็นโรคกระเพาะ ปวดท้อง และอยากให้รับผิดชอบตัวเอง รู้จักหน้าที่ของตัวเอง

ในเด็กอายุ 10-<13 ปี ผู้เลี้ยงดูหลักที่ไม่ได้สอนเด็กเรื่องนี้เนื่องจากเด็กทราบเองอยู่แล้ว ไม่ต้องบอก เด็กที่ไม่ได้รับการสอนนี้จะเป็นเด็กโตหรือผู้เลี้ยงดูหลักบางคนไม่สอน เพราะจะตามใจเด็ก และมีของกินอยู่ในบ้านตลอด เด็กจะกินตอนไหนก็ได้ สำหรับเด็กอายุ 6-<10 ปี จะไม่ค่อยกินข้าวตรงเวลา เนื่องจากหิวเล่น หิวเที่ยว จึงต้องคอยเตือนหรือบังคับให้กิน

การสอนเรื่องการเล่นกับเพื่อน ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่สอนว่าเวลาเล่นกับเพื่อนต้องรู้จักแบ่งกันเล่น รู้จักให้อภัย ให้อภัยโทษให้กัน เพราะบางครั้งเพื่อนไม่ได้ตั้งใจ ไม่ต้องคิดอะไรมาก เป็นเพื่อนกันไม่ควรทะเลาะกัน จะได้เล่นด้วยกันต่อไป ทั้งนี้เพราะกลัวว่าเด็กจะติดเป็นนิสัยและเป็นคนใจร้อน รวมทั้งสอนไม่ให้คิดแค้นเพื่อนเพราะเป็นสิ่งที่ไม่ดี ผู้เลี้ยงดูหลักทั้งหมดบอกว่าเด็กสามารถเข้ากับเพื่อนได้ดี ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร มีเพื่อนเยอะ สามารถเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี แต่ก็ทะเลาะกันบ้างตามประสาเด็ก ๆ ที่เล่นด้วยกัน และขึ้นอยู่กับอารมณ์ของเด็กด้วย

"สอนว่าอย่าถือโทษโกรธเพื่อน บางทีเพื่อนอาจไม่ได้ตั้งใจ...ไม่อย่าให้ความโกรธติดอยู่ในใจเขา" (แม่ภาคใต้ อายุ 34 ปี บุตร 2 คน)

"สอนว่าอย่าโกรธเพื่อน ถ้าเพื่อนเล่นไม่ดี ก็ให้ห่างเสีย อย่าไปโกรธ อย่าใส่ใจ" (แม่ภาคใต้ อายุ 46 ปี บุตร 2 คน)

การมอบหมายงาน ผู้เลี้ยงดูหลักทุกภาคส่วนใหญ่ได้สอนให้เด็กรู้จักทำงานบ้าน เช่น การล้างจาน กวาดบ้าน ถูบ้าน ซักผ้า กรอกน้ำเข้าตู้เย็น หุงข้าว ให้อาหารสัตว์ เป็นต้น โดยที่ผู้เลี้ยงดูหลักที่มีลูกผู้หญิงจะสอนให้ทำงานบ้าน เพราะเห็นว่าเป็นผู้หญิงต้องหัดไว้ ต้องทำงานบ้านเป็น ให้ช่วยแบ่งเบาภาระในครอบครัว ส่วนผู้เลี้ยงดูหลักที่มีลูกผู้ชายให้ทำงานบ้านเพราะอยากให้ช่วยแบ่งเบาภาระ รู้จักทำงานเป็น จะได้ไม่ลำบาก แต่เด็กชายบางครั้งจะดื้อและไม่ค่อยอยากทำงานบ้าน โดยผู้เลี้ยงดูหลักที่มีเด็กอยู่ในกลุ่มอายุ 6-<10 ปี บอกว่าจะสอนเด็กบ่อย และบางครั้งก็ทำให้ดูเป็นตัวอย่างด้วย ซึ่งผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่เห็นว่าเด็กวัยนี้ไม่ค่อยอยากทำอะไร เพราะว่างเล่น ต้องพูดบ่อย ๆ หรือให้รางวัลจึงจะทำ และทำงานบ้านได้ไม่ค่อยดีนัก ไม่ค่อยสะอาด ส่วนเด็กที่มีอายุ 10-<13 ปี จะทำงานบ้านได้ค่อนข้างดีแล้ว และบางครั้งเด็กก็ทำเอง โดยที่ไม่ต้องบอก แต่ก็ยังมีผู้เลี้ยงดูหลักบางส่วนที่ไม่ได้สอนเรื่องการทำงานบ้าน โดยให้เหตุผลว่าเด็กยังเล็กอยู่ และอยากให้เขาคิดที่จะทำเองโดยดูจากผู้เลี้ยงดูหลักเป็นตัวอย่าง บางคนที่ไม่

สอนเพราะกลัวว่าเด็กจะทำข้าวของเสียหาย เช่น กลัวว่าเด็กล้างจานแล้วจะทำจานแตก เป็นต้น และผู้เลี้ยงดูหลักบางคนไม่ได้สอนให้ลูกทำงานบ้านเพราะอยากให้ลูกมีหน้าที่เรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว ประกอบกับผู้เลี้ยงดูหลักเป็นแม่บ้านซึ่งรับผิดชอบงานบ้านอยู่แล้ว จึงไม่ได้สอนเด็กในเรื่องนี้

นอกจากนี้ในการทำงานที่ได้รับผิดชอบให้สำเร็จนั้น ผู้เลี้ยงดูหลักได้สอนให้เด็กทำงานตามที่ได้รับมอบหมายหรืองานที่ตนเองต้องรับผิดชอบให้ดี ให้มีความมุ่งมั่นทำให้สำเร็จ อย่าเกียจคนอื่น อย่าหว่างเล่น มีความพยายาม นอกจากนี้ผู้เลี้ยงดูหลักยังสอนให้เด็กทำงานให้เสร็จในแต่ละวัน จะได้ไม่ค้างคา ทำงานให้เสร็จตรงตามเวลา ที่สอนเช่นนี้เพราะอยากให้เด็กเป็นคนขยัน มีความรับผิดชอบ มีความเป็นระเบียบ และทำงานด้วยตนเอง

"งานบ้านไม่ต้องรับผิดชอบอะไร ทำงานบ้านเป็นทุกอย่าง ทำได้แต่ไม่ไว้วางใจให้ทำ" (แม่ ภาคใต้ อายุ 36 ปี บุตร 1 คน)

"สอนให้ล้างจาน กวาดบ้าน หุงข้าว เขาก็ทำ เพราะเขาเป็นผู้หญิง ให้รู้จักงานบ้าน" (แม่ ภาคใต้ อายุ 30 ปี บุตร 4 คน)

"สอนให้ทำทุกอย่าง ให้ดูเราทำเป็นตัวอย่างให้ดู แล้วเขาต้องทำตาม ทำอะไรไม่ได้ก็หัดทำเอาไว้ ต่อไปจะได้ทำได้ เพราะเราถูกฝึกมาแบบนี้เลยนำมาสอนลูก" (พ่อ กรุงเทพมหานคร อายุ 44 ปี บุตร 2 คน)

การสอนเรื่องจริยธรรม ผู้เลี้ยงดูหลักเกือบทุกคน ได้สอนให้ลูกหลานเก็บของใช้ของเล่นเข้าที่เมื่อเลิกเล่นหรือเลิกใช้แล้วทุกครั้ง โดยสอนให้จัดบ้าน วางของให้เป็นที่เป็นทาง เก็บให้เข้าที่ ของจะได้ไม่เกะกะ หาได้ง่าย แต่ตามประสาเด็กก็มีที่เก็บบ้างไม่เก็บบ้าง โดยเฉพาะในเด็กอายุ 6-10 ปี จะสอนค่อนข้างบ่อย เพราะชอบเล่นแล้วไม่ยอมเก็บ บางครั้งผู้เลี้ยงดูหลักต้องเก็บให้ รวมไปถึงการดูแลบังคับให้เก็บก็มี สำหรับเด็กอายุ 10-13 ปีบางที่ผู้เลี้ยงดูหลักไม่ต้องบอก เพราะเด็กจะรู้จักเก็บข้าวของได้เองและเก็บได้เรียบร้อยดี เหตุผลที่ผู้เลี้ยงดูหลักสอนให้ปฏิบัติเช่นนี้เพราะอยากให้เด็กเป็นคนที่เป็นระเบียบ เมื่อเลิกใช้แล้วต้องรู้จักเก็บ มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ เป็นนิสัยติดตัวต่อไป และเป็นการฝึกให้เด็กประหยัด โดยเฉพาะของเล่นจะได้เล่นได้นาน และเป็นเด็กที่รู้จักรักษาสินของ

นอกจากเรื่องของเล่นที่ต้องเก็บเข้าที่แล้ว ยังมีเรื่อง**การเก็บที่นอน**ตอนเช้าอีกด้วย โดยผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่จะสอนให้เด็กเก็บที่นอน พับผ้าห่ม หลังจากตื่นนอนตอนเช้า โดยเฉพาะเด็กผู้หญิง เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่ผู้หญิงต้องทำและทำให้เรียบร้อย ที่สอนเช่นนี้เพราะอยากให้เด็กทำเป็นและติดเป็นนิสัย มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง มีความเป็นระเบียบ ส่วนในกลุ่มเด็กอายุ 6-10 ปี ผู้เลี้ยงดูหลักไม่ได้ฝึกหรือสอนเรื่องนี้บ่อยครั้งมากนัก เพราะเห็นว่าเด็กยังเล็กอยู่ ยังเก็บที่นอนไม่เป็น และเด็กบางคนก็นอนที่เดียวกับผู้เลี้ยงดูหลัก ซึ่งผู้-

เลี้ยงดูหลักจะเป็นคนเก็บเอง และผู้เลี้ยงดูหลักบางคนจะเก็บให้ เพราะสงสารที่เด็กเป็น ผู้ชาย ซึ่งไม่เรียบร้อยเหมือนผู้หญิง รวมทั้งเด็กบางคนจะเก็บที่นอนเอง เพราะดูตัวอย่างมาจากพี่ๆ ผู้เลี้ยงดูหลักจึงไม่สอนเรื่องนี้

“เก็บเข้าที่เองให้เรียบร้อย ไม่เชิงสอน จะบอกว่าของที่ลูกเล่น เอามาจากตรงไหนเอาไปวางไว้ตรงนั้น วันหลังจะเล่นอีกก็หยิบง่าย” (แม่ภาคใต้ อายุ 46 ปี บุตร 2 คน)

“เวลาเล่นแล้วต้องเก็บเข้าที่นะ ถ้าไม่เก็บ แม่จะนึกว่าหนูทิ้งนะ แม่ก็จะทิ้งขยะ เพราะอยากให้เขาเก็บของ” (แม่กรุงเทพมหานคร อายุ 44 ปี บุตร 1 คน)

“เวลาเล่นแล้วต้องเก็บเข้าที่นะ เราจะทำให้เขาดูก่อน แล้วให้เขาทำตาม เพราะอยากให้เขามีระเบียบ” (แม่ภาคกลาง อายุ 47 ปี บุตร 1 คน)

“บอกให้เขาเก็บที่นอน เป็นลูกผู้หญิงต้องสะอาด ตื่นแล้วต้องเก็บที่นอนเอง” (แม่ภาคอีสาน อายุ 29 ปี บุตร 2 คน)

การสอนเรื่องความมุ่งมั่นอดทน ผู้เลี้ยงดูหลักทั้งหมดต่างสอนให้เด็กรู้จักอดทนอดกลั้น อดทนในตอนที่ไม่มีเงิน อดทนในเรื่องการเรียน ให้อดทนตั้งใจเรียน อ่านหนังสือ เรียนหนังสือ ทำการบ้าน อดทนในการช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เพราะบางครั้งมีการบ้านเยอะ ต้องอดทนทำให้เสร็จ เวลาที่เพื่อนแกล้งหรือทะเลาะกันก็ให้อดทน อย่าตีกัน รวมทั้งสามารถรอยคอยในเรื่องต่างๆ ได้ โดยเฉพาะเรื่องการซื้อของที่อยากได้ เช่น อยากได้ของเล่นใหม่ อยากไปเที่ยว โดยผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่จะบอกกับเด็กว่า ให้คอยไปก่อน มีเงินแล้วจะซื้อให้ จะมีการชี้แจงเหตุผลให้เด็กฟัง พยายามฝึกเด็กว่า ไม่ใช่อยากได้อะไรจะซื้อให้ทันที ต้องรู้จักรอคอย และให้มีความอดทนในทุกๆ เรื่อง นอกจากนี้ยังสอนให้อดทนต่อความเหนื่อย ความเจ็บปวดอีกด้วย เพราะอยากให้เด็กมีความเข้มแข็ง อดทน ต่อไปจะได้ไม่ลำบาก มีอนาคตที่ดี มีงานที่ดีทำ มีเงินซื้อของที่อยากได้ ต้องการให้เด็กมีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ใจน้อย ต้องการให้เด็กเป็นคนมีเหตุผล รู้จักประหยัด และต้องการให้เด็กเป็นคนดีและเป็นคนเก่ง

“ก็สอนว่าให้อดทน เพราะว่าเราไม่มีเงิน ถ้าเราไม่เดือดร้อนอะไรก็จะซื้อให้” (ย่า ภาคใต้ อายุ 48 ปี หลาน 2 คน)

“สอนให้อดทนเวลาไปเล่นแล้วหกล้ม มีแผล เราก็บอกว่าไม่ต้องร้องไห้ ทำเอง เพราะอยากให้รู้จักอดทนเรื่องเล็กๆ น้อยๆ” (แม่ภาคกลาง อายุ 45 ปี บุตร 4 คน)

“สอนทุกอย่าง เช่น การอดทนเรื่องเรียน ต้องขยัน รออะไรได้ก็รอไปก่อน” (แม่กรุงเทพมหานคร อายุ 43 ปี บุตร 3 คน)

“สอนให้เขารู้จักรอ เวลาอยากได้อะไรก็จะบอกเขารอให้แม่มีเงินแล้วจะซื้อให้ หรือไม่ก็บอกว่าเรียนได้เกรดดีแล้วจะซื้อให้” (แม่ภาคเหนือ อายุ 38 ปี บุตร 2 คน)

"สอนให้อวดทนทุกอย่าง ใครพูดถากถางอะไรก็ให้อวดทน การเรียนให้อวดทนตั้งใจเรียนให้ดีขึ้นจะได้สบาย" (แม่ภาคอีสาน อายุ 44 ปี บุตร 3 คน)

"สอนแต่ไม่มาก คิดว่าเขาจะรู้สึกได้เอง เข้าแถวชื่อของให้อวดทน ต้องการให้เขาเข้มแข็งจิตใจเข้มแข็ง 'ไม่ขี้ใจน้อย'" (แม่ภาคใต้ อายุ 33 ปี บุตร 2 คน)

การสอนให้พูดจาสุภาพ อ่อนโยน ผู้เลี้ยงดูหลักเกือบทั้งหมดได้สอนให้ลูกรู้จักพูดจาไพเราะ สุภาพ ไม่ให้พูดคำหยาบ โดยเฉพาะเวลาพูดกับผู้ใหญ่ ต้องพูดให้ดี มีหางเสียง ไม่ให้ย่นผู้ใหญ่ ถ้าไม่พอใจใครให้เก็บไว้ในใจ อย่าไปพูดไม่ดีกับเขา ไม่ให้พูดกู มึง หรือคำกัน จะสอนโดยการเปรียบเทียบว่าถ้าเราพูดดีกับเขา เขาก็จะพูดดีตอบ โดยในเด็กอายุ 6-10 ปี จะค่อนข้างดี ผู้เลี้ยงดูหลักจึงสอนบ่อย เพราะอยากให้พูดไพเราะเป็นนิสัย จะสอนทุกครั้งเมื่อลูกพูดไม่ไพเราะกับพี่น้อง หรือเพื่อน แต่พอเด็กโตขึ้นอยู่ในอายุ 10-13 ปี เด็กจะรู้เอง จะพูดไพเราะมากขึ้น ผู้เลี้ยงดูหลักจะไม่ค่อยได้สอนแล้ว ยกเว้นเวลาที่ได้ยินเด็กพูดกับเพื่อนหรือพี่น้องในลักษณะกู มึง หรือพูดจาไม่สุภาพ ผู้เลี้ยงดูหลักจะสอนต่อนั่นเลย สำหรับผู้เลี้ยงดูหลักที่เลี้ยงดูเด็กผู้หญิง จะมีการเน้นเรื่องการพูดเป็นพิเศษ ต้องอ่อนน้อมถ่อมตน พูดจาให้ไพเราะจะได้เป็นเด็กน่ารักและเรียบร้อย ที่ผู้เลี้ยงดูหลักสอนเช่นนี้ เพราะอยากให้เด็กพูดจาไพเราะเป็นนิสัย คนอื่นมองแล้วว่าเด็กพูดดี ใครๆก็จะรักและเอ็นดู ไม่เป็นที่รังเกียจของคนอื่น แต่ก็มีผู้เลี้ยงดูหลักบางคนไม่ได้สอนลูกในเรื่องการพูดจาสุภาพอ่อนโยน แต่ให้ลูกเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งที่ผ่านมาเด็กก็พูดจาสุภาพดี

"สอนไม่ให้พูดจาหยาบคาย กู มึง ให้พูดไพเราะ ๗ จะได้น่ารัก" (แม่ภาคเหนือ อายุ 39 ปี บุตร 2 คน)

"สอน อย่าก้าวร้าวเพื่อน ให้พูดสุภาพ ฝึกฝนตั้งแต่เด็กให้ติดนิสัยไปจนโต" (แม่ อายุ 33 ปี บุตร 2 คน)

การสอนให้รู้จักยอมรับผิด ขอโทษ ให้ภัย ผู้เลี้ยงดูหลักทุกภาคส่วนใหญ่ได้สอนให้เด็กรู้จักยอมรับผิดเมื่อตนเองทำผิด และรู้จักขอโทษเพื่อน พี่น้องและพ่อแม่ด้วย ถ้าทำอะไรผิดก็ให้บอกมาตรงๆ กล้าทำก็ต้องกล้ารับ อย่าโกหก อย่าโยนความผิดให้ผู้อื่น เพราะกลัวว่าจะติดเป็นนิสัย เป็นคนไม่ดี เชื่อถือไม่ได้ และสอนให้ยอมรับผิดแล้วทำตัวใหม่ ที่หลังอย่าทำ รับรู้ความผิดของตนเองและให้ปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังสอนให้เด็กไม่ให้เอาเปรียบเพื่อน ไม่แก้งกัน ไม่รังแกกัน ไม่ทะเลาะกัน ซึ่งผู้เลี้ยงดูหลักจะสอนบ่อย โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุไม่ถึง 10 ปี และสอนทุกครั้งที่เห็นลูกทำผิด เพราะบางครั้งเด็กเล่นกับเพื่อน กับพี่ กับน้องก็ทะเลาะกัน ตีกัน ผู้เลี้ยงดูหลักก็จะสอนให้ขอโทษเมื่อเด็กทำผิด ส่วนกลุ่มเด็กที่อายุ 10-13 ปี ผู้เลี้ยงดูหลักจะสอนไม่บ่อย เพราะเด็กจะรู้เองว่าอะไรผิดอะไรถูก เด็กจะขอโทษเอง เหตุผลที่ผู้เลี้ยงดูหลักสอนเช่นนี้เพราะอยากให้เด็กรู้จักว่าอะไรผิดอะไรถูก จะได้ติดเป็นนิสัย เป็นคนดี น่ารัก ไม่เกร

เข้ากลุ่มกับเด็กทั่วไปได้ จะได้ไม่มีปัญหากับผู้อื่น และเห็นว่าการยอมรับผิดและการขอโทษเป็นสิ่งที่ดี จะได้ติดตัวเด็กไปตลอด

ส่วนเรื่องการให้อภัยนั้น ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่ก็สอนให้เด็กรู้จักให้อภัย ให้อภัยโทษให้กัน เมื่อเพื่อนทำผิดแล้วมาขอโทษก็ควรให้อภัยเขาไป และสอนไม่ให้คิดแค้นเพื่อนเพราะเป็นสิ่งที่ไม่ดี เหตุผลที่สอนเช่นนี้ก็เพราะอยากให้เด็กรู้จักให้อภัย จะได้มีคนรักเยอะๆ ไม่อยากให้เกิดความบาดหมาง อยากให้เด็กเป็นคนมีน้ำใจ ไม่อยากให้ความโกรธติดอยู่ในใจของเด็ก และการให้อภัยกันจะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

การพูดคุยให้คำปรึกษา ผู้เลี้ยงดูหลักเกือบทุกคนได้พูดคุยกับเด็กอยู่บ่อยๆ โดยเวลาที่พูดคุยกัน จะเป็นช่วงเย็น ตอนทานอาหารเย็นหรือช่วงที่ได้ดูโทรทัศน์พร้อมกัน หรือก่อนนอน รวมทั้งถามและให้เด็กเล่าเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนให้ฟัง ส่วนผู้เลี้ยงดูหลักที่ไม่ค่อยได้พูดคุยกับเด็กซึ่งเป็นผู้เลี้ยงดูหลักในภาคกลางเขตเมืองเป็นส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าไม่มีเวลา ต้องทำงานและเด็กยังเล็กอยู่

สำหรับเรื่องที่พูดคุย ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเรียน เช่น ถามถึงเรื่องการบ้านว่าทำหรือยัง ทำได้หรือไม่ เป็นต้น นอกจากนั้นจะเป็นการพูดคุยถึงเรื่องที่โรงเรียน ครู เพื่อน และกิจกรรมต่างๆ จะมีบ้างที่พูดคุยถึงเรื่องละครในโทรทัศน์ที่ได้ดูด้วยกัน ถ้าเห็นตัวอย่างที่ไม่ดีจากโทรทัศน์ก็จะนำมาสอนเด็ก เช่น เรื่องยาเสพติด

“คุยกันทุกเย็นหลังเลิกเรียน ถามเรื่องการบ้าน การเรียน บางวันก็ดูทีวีด้วยกัน คุยกันไม่เคยขาด” (แม่ ภาคเหนือ อายุ 39 ปี บุตร 2 คน)

“คุยกับลูกตอนเย็น ตอนดูทีวีด้วยกัน จะสอนว่าเรื่องไหนที่ควรทำหรือไม่ควรทำ จากการดูทีวี เช่น ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด” (แม่ ภาคกลาง อายุ 37 ปี บุตร 2 คน)

การชมเชยและการลงโทษ ผู้เลี้ยงดูหลักเกือบทุกคนกล่าวว่าได้ทำการชมเชยและให้กำลังใจเด็ก เมื่อเด็กทำดี เช่น เวลาเด็กสอบได้เกรดดีๆ ช่วยทำงานบ้าน ทำงานฝีมือตัวเอง ได้รับรางวัลต่างๆ ซึ่งจะมีวิธีการชมเชยที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ผู้เลี้ยงดูหลักบางคนจะให้การพูดชมเชยเมื่อเด็กทำความดี ชมเด็กว่า “เก่งแล้ว ดีแล้ว ให้ทำต่อไป” เพื่อให้เด็กมีกำลังใจและทำสิ่งดีๆ ต่อไป ผู้เลี้ยงดูหลักบางคนจะให้รางวัลกับเด็ก เช่น ซื้อของให้ พาไปเที่ยว หรือให้เงินเป็นรางวัล

สำหรับผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กอายุ 10-13 ปี จะชมเชยหรือให้กำลังใจด้วยคำพูดมากกว่าการโอบกอด หอม เหมือนเมื่อเด็กยังเล็ก เพราะกลัวเด็กจะอาย และเด็กโตแล้ว จะมีผู้เลี้ยงดูหลักบางส่วน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กอายุ 6-10 ปี จะพูดชมเชยเด็กและมีการแสดงออกด้วยการโอบกอดหรือหอมแก้มเด็กด้วย จะมีผู้เลี้ยงดูหลักเพียงไม่กี่คนที่ไม่ชมเชยเด็กต่อหน้าจะทำเฉยๆ โดยมีเหตุผลว่าภูมิใจในตัวเด็กอย่างเดียวก็เพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องชม

ในเรื่องการลงโทษผู้เลี้ยงดูหลักจะมีวิธีการลงโทษที่แตกต่างกันไป ผู้เลี้ยงดูหลักครึ่งหนึ่งจะใช้วิธีการพูดว่ากล่าว ตักเตือน ห้าม หรือขู่ จะมีุดำเป็นบางครั้ง ถ้าดื้อ เกเร หรือเตือนแล้วยังไม่ฟัง ผู้เลี้ยงดูหลักอีกเกือบครึ่งจะตีเด็กบ้าง ซึ่งจะใช้มือหรือไม้เรียวตีเด็ก และมีผู้เลี้ยงดูหลักบางคนใช้วิธีไม่ให้เงินเด็ก ซึ่งวิธีการเหล่านี้ไม่มีความแตกต่างอย่างเด่นชัดไม่ว่าจะเป็นภาคใด

"เวลาเขาวาดรูป เราก็มชเขา ส่วนการลงโทษก็จะใช้การดุอย่างเดียวน เวลาที่เขาไม่เชื่อฟัง" (แม่ภาคกลาง อายุ 47 ปี บุตร 1 คน)

"ชมด้วยคำพูด ตีลูกบ้าง ถ้าพูดไม่รู้เรื่อง" (แม่ ภาคใต้ อายุ 34 ปี บุตร 5 คน)

"ชมเรื่องเขาสอบได้คะแนนดี ส่วนการลงโทษจะขู่เขาอย่างเดียว เวลาที่เขาดื้อ" (แม่ กรุงเทพมหานคร อายุ 36 ปี บุตร 2 คน)

การเป็นแบบอย่าง ผู้เลี้ยงดูหลักทุกภาคส่วนใหญ่สอนให้เด็กช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยเหลือสังคม ช่วยเหลือเพื่อน ครูที่โรงเรียน และผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ในส่วนของการช่วยเหลือเพื่อนนั้น ผู้เลี้ยงดูหลักได้สอนให้ช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ได้แก่ แบ่งปันขนมและน้ำให้เพื่อนกิน เวลาที่เพื่อนขาดเหลือหรือเดือดร้อนเรื่องอะไรก็ช่วยเพื่อน เช่น เวลาที่เพื่อนลืมนเงิน สมุด ดินสอ ยางลบ หนังสือ ก็ให้เพื่อนยืมได้ ช่วยเหลือเพื่อนเวลาที่เพื่อนหกล้ม รวมทั้งช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องการเรียนด้วย เป็นต้น ในการช่วยเหลือครูนั้น ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่จะสอนให้เด็กชวงานครู เวลาที่โรงเรียนมีงานหรือเวลาที่ครูบอกให้ช่วยทำงานก็ให้ช่วยอย่างเต็มที่ รวมทั้งสอนให้ช่วยเหลือผู้อื่น เช่น ช่วยบอกทางเมื่อมีผู้มาถาม เห็นผู้ถือของหนักก็ควรช่วยถือของนั้น ให้ช่วยเหลือผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ เช่น ช่วยหิ้วของ ส่งของให้ผู้ใหญ่ ช่วยถือของเวลาที่ท่านถือของหนักๆ เวลาที่ผู้สูงอายุ ข้ามถนนก็ให้ช่วยเขา และเวลาที่ผู้ใหญ่วานให้ไปซื้อของหรือให้ชวงานอื่นก็ให้ช่วยเหลือด้วย รวมทั้งช่วยเหลือเด็กที่อายุน้อยกว่า โดยเวลาที่ไปโรงเรียนเห็นเด็กยืนหรือถือกระเป๋าหนักก็ช่วยหิ้วด้วย ส่วนในกลุ่มเด็กโตที่อายุ 10-13 ปี นอกจากผู้เลี้ยงดูหลักจะสอนเรื่องต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังได้สอนในเรื่องการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน อย่างเช่น ช่วยซูดสบ้านที่ทาใหม่ให้กับเพื่อนบ้าน และการไปชวงานบุญในหมู่บ้าน อย่างในเวลาที่บ้านอื่นมีงาน เช่น งานบวช งานแต่งงาน ก็ให้ไปช่วยล้างจานล้างชาม หรืองานพัฒนาหมู่บ้าน ก็ให้ไปช่วยคนในชุมชนด้วย เพราะเห็นว่าเด็กโตแล้วพอที่จะช่วยเหลืองานเหล่านี้ได้แล้ว ผู้เลี้ยงดูหลักบางคนยังสอนเรื่องการช่วยเหลือคนในครอบครัวอีกด้วย เช่น ชวงานบ้านต่างๆ ช่วยดูแลน้อง เป็นต้น ที่ผู้เลี้ยงดูหลักสอนเช่นนี้ก็เพราะว่าอยากให้เด็กมีนิสัยชอบช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักแบ่งปัน มีเมตตา แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้เลี้ยงดูหลักบางคนไม่ได้สอนเรื่องนี้ โดยให้เหตุผลว่าเด็กยังเล็กอยู่ และไม่เคยเจอสถานการณ์แบบนี้ รวมทั้งเด็กบางคนจะรู้และทำเองได้และผู้เลี้ยงดูหลักเองก็ไม่ค่อยมีเวลาที่จะสอนด้วย

"สอน เวลาเพื่อนไม่มีเงินกินขนมก็แบ่งให้เพื่อนบ้าง มี 10 บาทก็แบ่งสัก 5 บาท" (พ่อ ภาคกลาง อายุ 44 ปี บุตร 2 คน)

"เวลาเจอใครยกของหนัก ถ้าเขายกไม่ไหวก็ต้องช่วยเขายก รู้จักช่วยเหลือกัน" (แม่ กรุงเทพมหานคร อายุ 36 ปี บุตร 2 คน)

"สอนให้ช่วยคนแก่ เวลาเขาทำอะไรก็ให้ช่วยเหลือเขา เวลาเขาวานไปซื้ออะไรก็ให้ไป" (แม่ ภาคอีสาน อายุ 49 ปี บุตร 1 คน)

"สอน ให้ช่วยเหลือพี่ ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ถ้าเราไปช่วยเขา เขาก็มาช่วยเรา" (แม่ ภาคใต้ อายุ 54 ปี บุตร 8 คน)

การตรวจสอบและเฝ้าระวัง

สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณดังตารางที่ 5.9 ได้สอบถามผู้เลี้ยงดูหลักเกี่ยวกับการตรวจสอบและเฝ้าระวังพฤติกรรมของเด็กกลุ่มอายุ 10-13 ปี ได้แก่ การตรวจดูกระเป๋า การติดตามดูพฤติกรรมเด็ก การตรวจดูไลน์หรือตู้ของเด็ก พบว่าการกระทำ 2 อย่างแรกมีความสัมพันธ์กับเพศเด็กและภาคที่อยู่อาศัย โดยเด็กชายจะถูกตรวจสอบและเฝ้าระวังในสัดส่วนที่สูงกว่าเด็กหญิง ส่วนการตรวจดูไลน์หรือตู้ของเด็กนั้น มีเด็กประมาณ 1 ใน 3 ที่ไม่มีไลน์หรือตู้ส่วนตัว โดยเด็กนอกเขตเทศบาลไม่มีในสัดส่วนที่สูงกว่าเด็กในเขตเทศบาลและเด็กในภาคอีสานไม่มีในสัดส่วนที่สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ ในกลุ่มที่มีตู้หรือไลน์ส่วนตัวนั้น การตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับเขตการปกครอง เพศของเด็ก และภาค

จากการศึกษาเชิงคุณภาพในกลุ่มของเด็กที่มีอายุ 10-13 ปีนั้น พบว่า ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่จะเปิดโอกาสให้เด็กออกไปนอกบ้านกับเพื่อนได้ แต่ต้องบอกหรือขออนุญาตก่อน เช่น อนุญาตให้เด็กไปเล่นฟุตบอล ให้ไปซื้อของที่ห้างกับเพื่อนๆ โดยมีผู้ปกครองไปรับ-ส่ง และต้องให้เห็นด้วยว่าไปกับเพื่อนคนไหน เพื่อนที่ให้ไปด้วยนั้นผู้เลี้ยงดูหลักต้องรู้จักด้วย และจะบอกว่าไม่ให้กลับบ้านมีดคำ เพราะกลัวอันตราย ส่วนผู้เลี้ยงดูหลักที่ไม่อนุญาตให้เด็กออกไปทำกิจกรรมนอกบ้านนั้น ได้ให้เหตุผลว่าเด็กยังเล็กเกินไป เป็นห่วงเด็ก กลัวว่าจะเกิดอุบัติเหตุ โดนจับ กลัวเด็กไปติดยาเสพติด กลัวโดนคนอื่นหลอก หรือกลัวรถชน

ตารางที่ 5.9 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูที่ปฏิบัติต่อกับเด็กในการตรวจสอบและเฝ้าระวังเด็กวัยเรียนอายุ 10-13 ปี แยกตามเขตการปกครอง เพศของเด็กและภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
ค้นกระเป๋าเงินหรือกระเป๋าเอกสารหรือเสื้อผ้า		NS		P-value < 0.001		P-value = 0.008				
- ไม่เคย	53.6	50.7	56.7	47.6	59.4	47.4	53.4	59.1	58.4	48.4
- 1-3 ครั้งต่อเดือน	21.0	22.6	19.3	22.4	19.6	23.7	21.5	19.4	21.3	19.7
- ทุกสัปดาห์	25.4	26.7	24.0	30.0	21.0	28.9	25.1	21.5	20.4	31.9
ตามดูพฤติกรรมโดยไม่ให้อุกรู้ตัว		NS		P-value < 0.001		P-value < 0.001				
- ไม่เคย	44.0	44.4	43.6	39.1	48.7	45.3	43.6	43.5	49.6	38.5
- 1-3 ครั้งต่อเดือน	30.7	28.4	33.3	31.7	29.8	25.6	28.4	33.4	34.9	30.1
- ทุกสัปดาห์	25.3	27.3	23.1	29.2	21.5	29.1	28.1	23.1	15.5	31.3
เด็กมีสิ่งซักหรือตุ้มหรือมูมสมบัติ		P-value < 0.001		NS		P-value < 0.001				
- ไม่มีสิ่งซักหรือตุ้มหรือมูมสมบัติ	36.2	29.1	43.8	38.3	34.2	24.8	31.3	42.4	49.3	30.4
- มีสิ่งซักหรือตุ้มหรือมูมสมบัติ	63.8	70.9	56.2	61.7	65.8	75.2	68.7	57.6	50.7	69.6
ตรวจสิ่งซักหรือตุ้มหรือมูมสมบัติของเด็ก		NS		NS		NS				
- ไม่เคย	26.7	28.4	24.4	23.6	29.5	30.4	25.3	30.0	28.4	21.0
- 1-3 ครั้งต่อเดือน	33.4	33.2	33.7	36.1	31.0	34.0	31.9	30.0	37.3	34.3
- ทุกสัปดาห์	39.9	38.5	41.9	40.3	39.6	35.6	42.8	40.0	34.3	44.6

สถิติ : Chi-square test, NS : ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมและเตรียมตัวด้านอาชีพ

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า ผู้เลี้ยงดูหลักสนับสนุนให้เด็กได้ทำงานหรือกิจกรรมเพื่อเตรียมตัวด้านอาชีพ โดยให้ช่วยงานชุมชน และอาชีพของครอบครัวแต่ให้เรียนเสริมทักษะน้อย เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมและเตรียมตัวด้านอาชีพ พบว่าการให้เด็กช่วยงานอาชีพของครอบครัวและเสริมกิจกรรมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับเขตการปกครองและภาค โดยผู้เลี้ยงดูหลักนอกเขตการปกครอง กระทำในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้เลี้ยงดูหลักในเขตการปกครองและผู้เลี้ยงดูหลักในภาคอีสานกระทำในสัดส่วนที่สูงกว่าภาคอื่นๆ ส่วนการให้เด็กเรียน

เสริมทักษะด้านอาชีพนั้น ผู้เลี้ยงดูหลักภาคใต้จะกระทำในสัดส่วนที่สูงกว่าภาคอื่นๆ ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูที่ปฏิบัติต่อดูเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเรียนเพื่อส่งเสริมและเตรียมตัวด้านอาชีพ แยกตามเขตการปกครอง เพศของเด็กและภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
ช่วยงานอาชีพของครอบครัว		P-value < 0.001		NS		P-value < 0.001				
- ไม่ได้ทำ	44.4	51.4	36.8	45.9	42.9	59.1	48.7	41.8	36.7	39.1
- ทำ	55.6	48.6	63.2	54.1	57.1	40.9	51.3	58.2	63.3	60.9
ร่วมกิจกรรมชุมชน		P-value < 0.001		NS		P-value < 0.001				
- ไม่ได้ทำ	36.4	37.7	34.9	37.7	35.1	36.4	45.5	39.8	27.5	32.8
- ทำ	63.6	62.3	65.1	62.3	64.9	63.6	54.5	60.2	72.5	67.2
เรียนเสริมทักษะ		NS		NS		P-value < 0.001				
- ไม่ได้ทำ	82.3	78.7	86.1	83.1	81.5	77.1	86.0	80.2	90.7	76.0
- ทำ	17.7	21.3	13.9	16.9	18.5	22.9	14.0	19.8	9.3	24.0

สถิติ : Chi-square test, NS : ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อมูลจากการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า มีผู้เลี้ยงดูหลักในภาคใต้เท่านั้นที่มีการส่งเสริมหรือเตรียมตัวด้านอาชีพให้กับเด็กโดยจะให้เด็กช่วยเก็บยาง และเลี้ยงวัว

การสอนเรื่องเพศ

จากการศึกษาเชิงคุณภาพผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่บอกว่าไม่ได้สอนเด็กทั้งในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย การดูแลทำความสะอาดอวัยวะเพศ การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย การวางแผนครอบครัวและการคุมกำเนิด เพราะเห็นว่าเด็กยังเล็ก ยังไม่รู้เรื่องอะไร กลัวเด็กจะอาย บางคนกล่าวว่าสอนเด็กเมื่อเด็กโตขึ้นกว่านี้ และเข้าใจว่าทางโรงเรียนจะเป็นฝ่ายสอนเอง โดยให้เหตุผลว่าครูจะสอนได้ดีกว่า ทำให้เด็กไม่เขินอาย แต่สิ่งที่ผู้เลี้ยงดูหลักจะให้ความสำคัญสำหรับเด็กผู้หญิงคือ ผู้เลี้ยงดูหลักจะบอกว่าตอนนี้กำลังเรียน ห้ามไปยุ่งกับผู้ชาย อย่าเพิ่งมีแฟน ห้ามไปไหนมาไหนกับผู้ชายสองต่อสอง สำหรับเด็กผู้ชายจะบอกว่าอย่าไปเที่ยวผู้หญิง ถ้าจะไปยุ่งกับใครจริงๆ ให้ป้องกันตนเองโดยใช้ถุงยางอนามัย

จะมีผู้เลี้ยงดูหลักเพียงบางคนเท่านั้นที่สอนเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยจะสอนให้รู้จักการเปลี่ยนแปลงของร่างกายซึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติ การดูแลทำความสะอาดร่างกาย แต่จะไม่สอนเรื่องการ

คุมกำเนิดและการวางแผนครอบครัว เช่น ผู้หญิงจะมีหน้าอกขยาย มีรอบเดือน จะสอนเรื่องการใช้ผ้าอนามัยและการทำความสะอาดเมื่อมีรอบเดือน

หากพิจารณาในรายละเอียดตามภาค ผู้เลี้ยงดูหลักในกรุงเทพมหานคร และภาคกลางจะสอนทั้งในเรื่องการดูแลความสะอาดอวัยวะเพศ การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ในขณะที่ผู้เลี้ยงดูหลักในภาคใต้จะสอนเฉพาะเรื่องการรักษาความสะอาดโดยเฉพาะเด็กหญิง ให้รักษาความสะอาดในช่วงมีประจำเดือน ส่วนผู้เลี้ยงดูหลักในภาคเหนือ และภาคอีสานไม่ได้สอนเด็กทั้งในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และการดูแลทำความสะอาดอวัยวะเพศ

"ยังไม่ได้สอนหรอก เขายังไม่โต ยังไม่รู้เรื่องอะไร" (แม่ ภาคอีสาน อายุ 29 ปี บุตร 2 คน)

"แม่จะคอยบอกเรื่องเกี่ยวกับการมีประจำเดือน การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เช่น หน้าอกเริ่มใหญ่ขึ้น บอกว่าเป็นธรรมชาติ เดียวก็หายเอง เรื่องการทำความสะอาดก็แนะนำ" (แม่ ภาคกลาง อายุ 44 ปี บุตร 2 คน)

"สอนบอกว่า ต้องคอยล้างอวัยวะต่างๆ ให้สะอาด ส่วนเรื่องอื่นไม่ได้สอน" (แม่ กรุงเทพมหานคร อายุ 36 ปี บุตร 2 คน)

"ไม่ได้สอนเรื่องการมีเพศสัมพันธ์หรอก เขายังเล็กไม่ควรรู้เรื่องนี้ พอโตขึ้นโรงเรียนคงจะสอนเองแหละ" (แม่ ภาคเหนือ อายุ 46 ปี บุตร 2 คน)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเรียน

การวิเคราะห์ส่วนนี้ใช้สถิติ Binary logistic regression และแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นสองกลุ่มคือ สันนิษฐานน้อยกับสันนิษฐานมาก และในการวิเคราะห์แต่ละ Model จะเลือกเฉพาะตัวแปรที่เหมาะสมเท่านั้น โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงของค่า log likelihood statistics (-2 log likelihood) ถ้าตัวแปรไหนเมื่อใส่เข้าไปแล้วทำให้ค่าดังกล่าวแตกต่างจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ Chi-square test จะพิจารณาเก็บตัวแปรนั้นไว้ใน model

การอบรมเลี้ยงดูด้านสุขภาพทั่วไป

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านครอบครัวทุกปัจจัยพร้อมกันด้วยวิธีการของ Binary logistic regression พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมสุขภาพทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การศึกษาแม่ การศึกษาพ่อ อาชีพแม่ ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กเป็นส่วนใหญ่ รายได้ครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัว โดยแม่และพ่อที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมสุขภาพทั่วไปมากกว่าแม่และพ่อที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 32 และ ร้อยละ 29 ตามลำดับ แม่ที่มีอาชีพด้านบริการ หรือค้าขายมีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมสุขภาพทั่วไปมากกว่าแม่ที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม

หรือคนงาน ร้อยละ 31 ครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยงเองเป็นส่วนใหญ่มีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมสุขภาพทั่วไปน้อยกว่าครอบครัวที่พ่อแม่เป็นผู้เลี้ยงเองเป็นส่วนใหญ่ 1.7 เท่า ครอบครัวที่มีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วยมีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมสุขภาพทั่วไปเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2 ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบไม่สมดุลมีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมสุขภาพทั่วไปน้อยกว่าครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบสมดุลร้อยละ 1.5 เท่า (ตารางที่ 5.11)

ตารางที่ 5.11 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูเด็กด้านดูแลสุขภาพทั่วไป เด็กอายุ 6-13 ปี

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่				
- พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยง	1.779	1.330	2.379	<.001
- พ่อและแม่เลี้ยงเอง	1	-	-	-
ลักษณะครอบครัว				
- พ่อและแม่หรือพ่อหรือแม่+ญาติ	.991	.768	1.278	.942
- ไม่มีพ่อหรือแม่อยู่ด้วย	.786	.504	1.225	.288
- พ่อและแม่หรือพ่อหรือแม่	1	-	-	-
สถานภาพสมรส				
- แยกกันอยู่แต่มีความสัมพันธ์กัน	.696	.404	1.198	.191
- แยกทาง/หย่าร้าง	1.076	.782	1.480	.653
- หม้าย/พ่อหรือแม่แต่งงานใหม่/ทั้งพ่อและแม่เสียชีวิต/อื่นๆ	.737	.465	1.168	.194
- อยู่ด้วยกัน	1	-	-	-
การศึกษาของพ่อ				
- มัธยมศึกษา	.717	.557	.923	.010
- ปวช./ปวส./ปวท.	.898	.614	1.313	.578
- ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	.820	.455	1.477	.508
- ประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา/ไม่ได้ศึกษาแล้ว	1	-	-	-
การศึกษาของแม่				
- มัธยมศึกษา	.687	.519	.911	.009
- ปวช./ปวส./ปวท.	.657	.417	1.035	.070
- ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	.705	.340	1.464	.348

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
- ประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา/ ไม่ได้ศึกษาแล้ว	1	-	-	-
อาชีพแม่				
- งานวิชาชีพ	.550	.233	1.296	.171
- บริการ บริหาร ธุรกิจ ค้าขาย	.699	.546	.895	.005
- ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ/ไม่มี งานทำ	.830	.632	1.089	.178
- เกษตรกร/คนงาน	1	-	-	-
รายได้	.980	.966	.993	.003
จำนวนบุตร	1.035	.937	1.143	.495
จำนวนคนในบ้านที่อยู่ประจำ	.985	.927	1.046	.620
การครอบครองที่อยู่อาศัย				
- ไม่ได้เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	1.172	.946	1.453	.146
- เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	1	-	-	-
ภาวะวิกฤตในครอบครัว				
- ต่ำ (<p25)	.835	.645	1.081	.170
- สูง (>p75)	1.226	.982	1.530	.072
- ปานกลาง (p25-p75)	1	--	--	--
สัมพันธภาพในครอบครัว				
- ครอบครัวไม่สมดุลง	1.570	1.257	1.961	<.001
- ครอบครัวสมดุลง	1	-	-	-

ตัวแปรควบคุมคือ เขตการปกครอง ภาค เพศและอายุของเด็ก

การอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมด้านสติปัญญา

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านครอบครัวทุกปัจจัยพร้อมกันด้วยวิธีการของ Binary logistic regression พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การศึกษาแม่ สถานภาพสมรสพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็กเป็นส่วนใหญ่ จำนวนบุตรในครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัว โดยแม่ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ปวส. หรือ ปวท. และปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญามากกว่าแม่ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 53 ร้อยละ 73 ร้อยละ 76 ตามลำดับ ครอบครัวที่มีพ่อแม่เป็นแม่หรือแต่งงานใหม่มีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาน้อยกว่าพ่อแม่ที่อยู่ด้วยกัน 1.5 เท่า

ครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่มีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาน้อยกว่าครอบครัวที่พ่อแม่เลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่ 1.5 เท่า ครอบครัวที่มีจำนวนบุตรเพิ่มขึ้น 1 คน มีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาน้อยลง 1.2 เท่า และครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบไม่สมดุลมีโอกาที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมสุขภาพทั่วไปน้อยกว่าครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบสมดุล ร้อยละ 1.4 เท่า (ตารางที่ 5.12)

ตารางที่ 5.12 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเรียนเพื่อส่งเสริมด้านสติปัญญา

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่				
- พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยง	1.567	1.146	2.143	.005
- พ่อและแม่เลี้ยงเอง	1	-	-	-
ลักษณะครอบครัว				
- พ่อและแม่หรือพ่อหรือแม่+ญาติ	.969	.740	1.269	.819
- ไม่มีพ่อหรือแม่อยู่ด้วย	1.434	.912	2.254	.118
สถานภาพสมรส				
- แยกกันอยู่แต่มีความสัมพันธ์กัน	.996	.579	1.713	.989
- แยกทาง/หย่าร้าง	1.158	.824	1.628	.397
- หม้าย/พ่อหรือแม่แต่งงานใหม่/ทั้งพ่อและแม่เสียชีวิต/อื่นๆ	1.549	1.004	2.390	.048
- อยู่ด้วยกัน	1	-	-	-
อาชีพพ่อ				
- งานวิชาชีพ	.698	.296	1.649	.413
- บริการ บริหาร ธุรกิจ ค้าขาย	.854	.435	1.678	.648
- ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ/ไม่มีงานทำ	1.175	.612	2.256	.628
- เกษตรกร/คนงาน	1	-	-	-
การศึกษาของแม่				
- มัธยมศึกษา	.477	.353	.646	<.001
- ปวช./ปวส./ปวท.	.276	.156	.489	<.001
- ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	.246	.098	.621	.003
- ประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา/ไม่ได้ศึกษาแล้ว	1	-	-	-

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
อาชีพแม่				
-งานวิชาชีพ	.571	.177	1.841	.348
-บริการ บริหาร ธุรกิจ ค้าขาย	1.002	.767	1.308	.991
-ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ/ไม่มีงานทำ	.745	.552	1.006	.055
-เกษตรกร/คนงาน	1	-	-	-
รายได้	.997	.987	1.008	.638
จำนวนบุตร	1.249	1.129	1.382	<.001
จำนวนคนในบ้านที่อยู่ประจำ	.987	.928	1.050	.672
การครอบครองที่อยู่อาศัย	1.140	.908	1.432	.260
-ไม่ได้เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	1	-	-	-
-เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย				
สัมพันธภาพในครอบครัว	1.440	1.138	1.821	.002
- ครอบครัวไม่สมดุล				
- ครอบครัวสมดุล	1	-	-	-

ตัวแปรควบคุมคือ เขตการปกครอง ภาค เพศและอายุของเด็ก

การอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม และ จริยธรรม

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านครอบครัวทุกปัจจัยพร้อมกันด้วยวิธีการของ Binary logistic regression พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การศึกษาแม่ อาชีพแม่ สถานภาพสมรสพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่ รายได้ครอบครัว จำนวนบุตรในครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัว โดยพ่อที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ปวส. หรือ ปวท.ปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม และจริยธรรมมากกว่าพ่อที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 44 ร้อยละ 43 และร้อยละ 63 ตามลำดับ แม่ที่มีการศึกษาในระดับ ปวส. หรือ ปวท. มีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมมากกว่าแม่ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 27 และร้อยละ 39 ตามลำดับ แม่ที่มีอาชีพด้านบริการ หรือค้าขายมีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมมากกว่าแม่ที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมหรือคนงาน ร้อยละ 24 ครอบครัวที่มีพ่อแม่แยกทาง

กันหรือแต่งงานใหม่มีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมน้อยกว่าพ่อแม่ที่อยู่ด้วยกัน 1.6 และ 1.7 เท่าตามลำดับ ครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยงดูเองเป็นส่วนใหญ่มีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมน้อยกว่าครอบครัวที่พ่อแม่เป็นผู้เลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่ 1.4 เท่า ครอบครัวที่มีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย มีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2 ครอบครัวที่มีจำนวนบุตรเพิ่มขึ้น 1 คน มีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมน้อยลง 1.3 เท่า และครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบไม่สมดุลมีโอกาสมิ่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรม น้อยกว่าครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบสมดุล ร้อยละ 1.6 เท่า (ตารางที่ 5.13)

ตารางที่ 5.13 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเรียนเพื่อส่งเสริมด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรม

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่				
- พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยง	1.478	1.099	1.986	.010
- พ่อและแม่เลี้ยงเอง	1	-	-	-
ลักษณะครอบครัว				
- พ่อและแม่หรือพ่อหรือแม่+ญาติ	1.004	.778	1.295	.976
- ไม่มีพ่อหรือแม่อยู่ด้วย	1.062	.679	1.661	.792
- พ่อและแม่หรือพ่อหรือแม่	1	-	-	-
สถานภาพสมรส				
- แยกกันอยู่แต่มีความสัมพันธ์กัน	1.798	1.118	2.890	.016
- แยกทาง/หย่าร้าง	1.254	.903	1.741	.176
- หม้าย/พ่อหรือแม่แต่งงานใหม่/ทั้งพ่อและแม่เสียชีวิต/อื่นๆ	1.611	1.054	2.461	.028
- อยู่ด้วยกัน	1	-	-	-
การศึกษาของพ่อ				
- มัธยมศึกษา	.563	.434	.730	<.001
- ปวช./ปวส./ปวท.	.577	.383	.869	.009
-ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	.372	.184	.752	.006
- ประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา/ไม่ได้ศึกษาแล้ว	1	-	-	-

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
การศึกษาของแม่				
-มัธยมศึกษา	.736	.556	.975	.033
-ปวช./ปวส./ปวท.	.610	.374	.997	.049
-ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	.796	.360	1.757	.572
-ประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา/ ไม่ได้ศึกษาแล้ว	1	-	-	-
อาชีพแม่				
-งานวิชาชีพ	.391	.136	1.127	.082
-บริการ บริหาร ธุรกิจ ค้าขาย	.763	.594	.979	.034
-ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ/ไม่มี งานทำ	.955	.728	1.254	.742
-เกษตรกร/คนงาน	1	-	-	-
รายได้	.984	.972	.998	.020
จำนวนบุตร	1.285	1.163	1.420	<.001
จำนวนคนในบ้านที่อยู่ประจำ	1.023	.967	1.083	.429
การครอบครองที่อยู่อาศัย				
-ไม่ได้เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	1.196	.964	1.484	.103
-เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	1	-	-	-
สัมพันธภาพในครอบครัว				
-ครอบครัวไม่สมดุล	1.624	1.303	2.023	<.001
- ครอบครัวสมดุล	1	-	-	-

ตัวแปรควบคุมคือ เขตการปกครอง ภาค เพศและอายุของเด็ก

การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเรียนแบบองค์รวม

เมื่อรวมการอบรมเลี้ยงดูด้านสุขภาพทั่วไป ด้านส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา และ ด้านส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรม โดยใช้วิธี Principal Component Analysis (PCA) ได้ตัวแปรใหม่คือการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเรียนแบบองค์รวม เมื่อพิจารณาการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเรียนแบบองค์รวม ควรเน้นให้ความสำคัญกับการอบรมเลี้ยงดู เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ การอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรม และด้านการดูแลสุขภาพทั่วไปตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้ำหนักของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละด้านดังรายละเอียดในตารางที่ 5.14 โดยตัวแปรใหม่นี้สามารถอธิบายตัวแปรเดิมทั้งสามได้ร้อยละ 54.0

ตารางที่ 5.14 น้ำหนักขององค์ประกอบการอบรมเลี้ยงดูหลักแต่ละด้านในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเรียนแบบองค์รวม

การอบรมเลี้ยงดูด้าน	Weight
การอบรมเลี้ยงดูด้านดูแลสุขภาพทั่วไป	0.456
การอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา	0.639
การอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรม	0.619

สถิติ : Principal component analysis

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบองค์รวมตามเขตการปกครองเพศของเด็กและภาค พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบองค์รวมมีความสัมพันธ์กับภาค กล่าวคือภาคใต้มีสัดส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบองค์รวมระดับสูงมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคกลาง ภาคเหนือ กรุงเทพมหานคร และภาคอีสานตามลำดับ ดังในตารางที่ 5.15

ตารางที่ 5.15 ระดับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเรียนแบบองค์รวมกับเขตปกครอง เพศของเด็ก และภาค

คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบองค์รวม	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศของเด็ก		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
		NS		NS		P-value <0.001				
ต่ำ (<P25)	730 (25.0)	361 (24.2)	369 (25.8)	365 (25.8)	365 (24.3)	121 (28.6)	162 (25.5)	154 (25.8)	186 (30.0)	107 (16.6)
ปานกลาง (P25-P75)	1460 (50.0)	738 (49.5)	722 (50.5)	698 (49.3)	762 (50.7)	216 (51.1)	297 (46.8)	293 (49.0)	321 (51.9)	333 (51.6)
สูง (>P75)	730 (25.0)	392 (26.3)	338 (23.7)	353 (24.3)	377 (25.1)	86 (20.3)	176 (27.7)	151 (25.3)	112 (18.1)	195 (31.8)

สถิติ : Chi-square test, ตัวเลขในตารางเป็นจำนวน(ร้อยละ), NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านครอบครัวทุกปัจจัยพร้อมกันด้วยวิธีการของ Binary logistic regression พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูแบบองค์รวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การศึกษาแม่ การศึกษาพ่อ อาชีพแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็กเป็นส่วนใหญ่สถานภาพรายได้ครอบครัว จำนวนบุตรในครอบครัว การครอบครองที่อยู่อาศัยและสัมพันธภาพในครอบครัว โดยพ่อที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ปวส. หรือ ปวท. ปริณญาตรีหรือสูงกว่า มีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมมากกว่าพ่อที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 49 ร้อยละ 57 และร้อยละ 81 ตามลำดับ แม่ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ปวส. หรือ ปวท. และปริญญาตรี หรือสูงกว่า มีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการ

ส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมมากกว่าแม่ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 51 ร้อยละ 59 และ ร้อยละ 64 ตามลำดับ แม่ที่ประกอบอาชีพบริการหรือค้าขาย ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจหรือไม่มีงานทำมีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมมากกว่าแม่ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือคนงาน ร้อยละ 34 และ ร้อยละ 28 ตามลำดับ ครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ได้เป็นผู้เลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่ มีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมน้อยกว่าครอบครัวที่พ่อแม่เป็นผู้เลี้ยงดูเอง 1.8 เท่า ครอบครัวที่มีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย มีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2 ครอบครัวที่มีบุตรเพิ่มขึ้น 1 คนมีโอกาสมิ่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมน้อยลง 1.2 เท่า ครอบครัวที่ไม่ได้เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยมีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมน้อยกว่าครอบครัวที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย 1.3 เท่า และครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบไม่สมดุลมีโอกาสมิ่จะมีการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมน้อยกว่าครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบสมดุล ร้อยละ 1.7 เท่า (ตารางที่ 5.16)

ตารางที่ 5.16 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูเด็กวัยเรียนแบบองค์รวม เด็กอายุ 6-13 ปี*

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่				
- พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยง	1.875	1.384	2.540	.000
- พ่อและแม่เลี้ยงเอง	1	-	-	-
ลักษณะครอบครัว				
- พ่อและแม่หรือพ่อหรือแม่+ญาติ	1.026	.790	1.333	.849
- ไม่มีพ่อหรือแม่อยู่ด้วย	1.397	.890	2.192	.146
- พ่อและแม่หรือพ่อหรือแม่	1	-	-	-
สถานภาพสมรส				
- แยกกันอยู่แต่มีความสัมพันธ์กัน	.953	.558	1.628	.860
- แยกทาง/หย่าร้าง	1.037	.741	1.451	.833
- หม้าย/พ่อหรือแม่แต่งงานใหม่/ทั้งพ่อและแม่เสียชีวิต/อื่นๆ	1.419	.922	2.183	.112
- อยู่ด้วยกัน	1	-	-	-
การศึกษาของพ่อ				
- มัธยมศึกษา	.512	.391	.671	.000
- ปวช./ปวส./ปวท.	.434	.272	.692	.000
- ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	.198	.074	.527	.001

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
- ประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา/ ไม่ได้ศึกษาแล้ว	1	-	-	-
การศึกษาของแม่				
- มัธยมศึกษา	.496	.364	.675	.000
- ปวช./ปวส./ปวท.	.418	.238	.735	.002
-ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	.368	.126	1.069	.066
- ประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา/ ไม่ได้ศึกษาแล้ว	1	-	-	-
อาชีพแม่				
- งานวิชาชีพ	.426	.115	1.579	.202
- บริการ บริหาร ธุรกิจ ค้าขาย	.665	.514	.859	.002
- ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ/ ไม่มีงานทำ	.722	.542	.961	.026
- เกษตรกร/คนงาน	1	-	-	-
รายได้	.981	.966	.997	.016
จำนวนบุตร	1.213	1.097	1.342	.000
จำนวนคนในบ้านที่อยู่ประจำ	1.004	.947	1.065	.885
การครอบครองที่อยู่อาศัย				
- ไม่ได้เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	1.295	1.036	1.618	.023
- เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	1	-	-	-
สัมพันธภาพในครอบครัว				
- ครอบครัวไม่สมดุลง	1.771	1.410	2.224	.000
- ครอบครัวสมดุลง	1	-	-	-

*กลุ่มอ้างอิง คือ คะแนนการอบรมเลี้ยงดูสูง (มากกว่าเท่ากับเปอร์เซ็นต์ที่ 25); ตัวแปรควบคุมคือ เขตการปกครอง ภาค เพศและอายุของเด็ก

สรุปและอภิปรายผล

ปัญหาสำคัญของการดูแลด้านสุขภาพทั่วไป ของเด็กอายุ 6-13 ปี คือ การกินอาหารที่ไม่เป็นประโยชน์ ได้แก่ การกินลูกอม/เยลลี่ น้ำอัดลมและขนมถุง ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรระวังแก้ไข เพราะจะมีผลต่อการเจริญเติบโตและสุขภาพของเด็กในระยะยาว ส่วนอาหารที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะการดื่มนม พบว่าเด็กนอกเขตเทศบาลได้รับในสัดส่วนที่น้อยกว่า ในทางตรงข้าม การกินผักจะเป็นปัญหาของเด็กในเขตเทศบาลมากกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการจัดหาอาหารให้โดยในเขตเทศบาลจะนิยมให้ดื่มนม ส่วนอาหารจำพวกผัก ไม่ได้กวดขัน อาจเนื่องจากการใช้อาหาร

สำเร็จรูปของครอบครัวไทยในแต่ละพื้นที่ นอกจากนั้นการดูแลเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน ส่วนใหญ่เด็กนอกเขตเทศบาลจะถูกปล่อยให้ช่วยตัวเองมากกว่าเด็กในเขตเทศบาล

ส่วนการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา โดยเฉพาะด้านการเรียนของเด็กวัยนี้ ผู้เลี้ยงดูหลักยังติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด พร้อมช่วยเหลือเด็กทำกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนมอบหมาย แต่สำหรับการจัดหาหนังสือเสริมความรู้เพิ่มเติมให้แก่เด็ก พบเพียงร้อยละ 16.3-20.6 ที่ปฏิบัติเป็นประจำ และ ร้อยละ 24.1-41.3 ที่ชวนลูกอ่านหนังสือด้วยกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครอบครัวไทยยังให้ความสำคัญเรื่องการอ่านน้อย หรืออาจไม่ทราบว่าการอ่านเป็นการกระตุ้นการคิด และส่งเสริมสติปัญญาเด็ก และโดยส่วนตัวของผู้เลี้ยงดูหลักก็ไม่ได้กระทำให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรรณรงค์ส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กอย่างสม่ำเสมอ หากส่งเสริมการคิดวิเคราะห์จากการอ่านด้วย จะทำให้เด็กมีพัฒนาการทั้งด้านสติปัญญาและด้านจิตใจ-อารมณ์-สังคม และจริยธรรมได้มากขึ้น นอกจากนี้การจัดหาหนังสือสำหรับเด็กให้ทั่วถึง ในรูปแบบของห้องสมุดชุมชน จะเป็นการส่งเสริมการอ่านให้มีความเป็นไปได้ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสำหรับเด็กในครอบครัวที่ด้อยโอกาส

สำหรับการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ-อารมณ์-สังคม และจริยธรรม พบว่าครอบครัวส่วนใหญ่สอนเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ เช่น มารยาทการรับประทานอาหาร การคบเพื่อน การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมให้เด็ก รวมทั้งการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก ซึ่งบางกิจกรรม เช่น การไปห้องสมุด การไปทัศนศึกษา เด็กในเขตเทศบาลจะได้รับโอกาสบ่อยกว่าเด็กนอกเขตเทศบาล แต่ยังมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมของผู้ใหญ่ในบ้านที่อาจเป็นต้นแบบที่ไม่ดีแก่เด็กได้ เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มเหล้า เมากลับบ้าน และเล่นหวย เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องรณรงค์เช่นกัน เพื่อไม่ให้เด็กเอาแบบอย่างที่น่าไปสู่พฤติกรรมที่อันตรายต่อไป ได้แก่ การติดสารเสพติด การติดการพนัน เป็นต้น

ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเรียนในด้านต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการวิเคราะห์ Binary logistic regression นั้น พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมทุกด้าน คือการดูแลสุขภาพทั่วไป การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาและการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมและแบบองค์รวมได้แก่ ผู้ที่ใช้เวลาเลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่เป็นพ่อแม่ การศึกษาพ่อระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป การศึกษาแม่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป อาชีพแม่ ด้านการบริการ บริหาร ธุรกิจและค้าขาย สัมพันธภาพในครอบครัวแบบสมดุล ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูอย่างน้อย 3 ด้าน ได้แก่ สถานภาพสมรส หม้าย หรือแต่งงานใหม่ จำนวนบุตรในครอบครัว ซึ่งอธิบายได้ว่าพ่อแม่ที่เป็นผู้เลี้ยงดูหลักจะมีความรู้ความเข้าใจ หรืออาจมีความตั้งใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากกว่า และถ้าผู้เลี้ยงดูหลักที่เป็นพ่อแม่ หากมีการศึกษาสูงจะมีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็ก พร้อมรู้วิธีในการจัดโอกาสหรือ

อุปกรณ์ที่จะส่งเสริมพัฒนาการเด็กหรือตอบสนองความต้องการได้ดี สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว จะก่อให้เกิดความสงบสุข เป็นปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งจะชี้นำถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นเหตุเป็นผล และเป็นผลดีต่อเด็ก นอกจากนั้นปัจจัยด้านสภาพสมรสเป็นตัวชี้วัดสะท้อนสัมพันธภาพในครอบครัวอีกทางหนึ่งมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูเด็กเช่นกัน โดยสภาพครอบครัวที่อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน ส่งผลดีต่อวิธีการอบรมเลี้ยงดู และครอบครัวที่มีลูกจำนวนมาก อาจไม่มีเวลาที่จะเอาใจใส่ลูกอย่างทั่วถึง ซึ่งส่งผลถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่อาจจะหย่อนคุณภาพลง ส่วนอาชีพของแม่ มีความเชื่อมโยงกับการอบรมเลี้ยงดูหลักโดยอธิบายได้ว่า แม่ที่มีอาชีพที่มั่นคง มีโอกาสที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และเป็นปัจจัยให้พ่อแม่จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ดีขึ้น รวมทั้งการที่ครอบครัวมีรายได้ที่พอเพียง มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง

จากข้อมูลดังกล่าวจึงควรรณรงค์ให้ครอบครัวไทยมีลูกเมื่อพร้อม คือ มีเวลาเลี้ยงดูด้วยตนเอง พ่อแม่มีการศึกษาดีพอควรที่จะเป็นพื้นฐานไปศึกษาหาความรู้ด้านการดูแลเด็กเพิ่มเติม มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะสร้างสิ่งแวดล้อมหรือสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว มีรายได้พอเพียง มีที่อยู่อาศัยและเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยที่จะเป็นปัจจัยเอื้อ ให้อบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างดี

บทที่ 6

การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นของ ครอบครัวไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กวัยรุ่นอายุ 13-18 ปี จำนวน 3,154 คน และ
สัมภาษณ์เจาะลึกผู้เลี้ยงดูหลักเด็กวัยรุ่นในกลุ่มเดียวกัน จำนวน 66 คน ได้ข้อมูลดังนี้

ความคาดหวังของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูที่มีต่อเด็ก

การตั้งความหวังกับลูกย่อมถือเป็นเรื่องปกติสำหรับพ่อแม่ ในสังคมสมัยก่อนพ่อแม่และผู้
เลี้ยงดูมักจะต้องการให้ลูกได้ทำงานรับราชการเป็นเจ้าคนนายคนเป็นที่พึ่งของครอบครัว สามารถ
ช่วยเหลือพ่อแม่เมื่อยามแก่เฒ่าได้ ลักษณะเช่นนี้ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก ดังจะเห็นได้จาก
การศึกษาครั้งนี้พบว่า พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นเกือบทุกคนมีการตั้งความหวังกับ
ลูก โดยอยากให้ลูกเรียนหนังสือให้เก่งๆ ตั้งใจเรียน เรียนจบสูงๆ ต่อไปจะได้ทำงานที่ดี ช่วยเหลือ
ตนเองและครอบครัวได้ ซึ่งแม้บางคนนั้น แม้จะทราบศักยภาพของลูกว่าเรียนหนังสือไม่เก่ง แต่ก็
ยังอยากให้เรียนจบสูงๆ จะเห็นได้ว่าความคาดหวังในเรื่องการเรียนนั้นเมื่อลูกโตขึ้นอยู่ในช่วงวัยรุ่น
จะมีความชัดเจนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การตั้งความหวังในเรื่องการเรียนและการประกอบอาชีพนี้
จะมีความแตกต่างกันไปในกลุ่มผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่อยากให้ลูกเรียนจบสูงๆ แต่สำหรับในเขตชนบท
การเรียนจบชั้นสูงๆ ไม่ได้หมายถึงเฉพาะการเรียนในระดับปริญญาขึ้นไปเท่านั้น แต่ยังหมายรวม
ถึงการเรียนในระดับประกาศนียบัตรและอนุปริญญา สามารถมีงานที่ดีทำได้ ในขณะที่ผู้เลี้ยงดูใน
เขตเมืองตีความหมายว่าการเรียนจบชั้นสูงๆ คือการเรียนจบชั้นปริญญาตรีขึ้นไป นอกจากนั้นแล้ว
ในเรื่องการประกอบอาชีพ พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูในเขตชนบท ส่วนใหญ่ยังมีความคาดหวังใน
ลักษณะที่ไม่แตกต่างจากในอดีตมากนัก นั่นคือ ยังอยากให้ลูกทำงานรับราชการเป็นแพทย์ เป็น
พยาบาล ครู ทหาร ตำรวจ แต่ในขณะที่แม่ที่อาศัยในเขตเมืองเรื่องที่จะคาดหวังให้ลูกทำงานรับ
ราชการน้อยลง โดยมีความคาดหวังว่าอยากให้ลูกได้ทำงานที่ดี สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่ง
อาจจะเป็นงานบริษัท งานรัฐวิสาหกิจ หรืออื่นๆ ก็ได้

นอกจากลักษณะของการคาดหวังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีผู้เลี้ยงดูอีกจำนวนหนึ่งที่นอกจากจะคาดหวังในเรื่องการเรียนและการประกอบอาชีพของลูกแล้ว ยังมีการคาดหวังให้ลูกเป็นคนดีไม่ติดยาเสพติด สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวในลักษณะต่อไปนี้

"อยากให้ลูกเรียนสูงๆ มีอนาคตที่ดี มีหน้าที่การงานทำ" (แม่ภาคเหนือ อายุ 38 ปี บุตร 2 คน)

"อยากให้เขาเรียนเก่งๆ จะได้สอบเป็นราชการ พ่อแม่จะได้สบาย เบิกได้" (แม่ภาคอีสาน อายุ 41 ปี บุตร 1 คน)

"อยากให้เขาเรียนให้จบ อยากทำงานอะไรก็ให้เขาทำ ตอนนี้แม่ก็เตรียมเงินไว้ส่งให้เขาเรียน" (แม่ภาคกลางอายุ 37 ปี บุตร 3 คน)

จากความคาดหวังที่พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูมีให้กับลูกจะเห็นได้ว่าทั้งหมดเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งพ่อแม่พร้อมที่จะทุ่มเทให้กับลูกเสมอ ดังนั้น เมื่อถามผู้เลี้ยงดูต่อว่าจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้บรรลุความหวังที่พ่อแม่ได้ตั้งเอาไว้ก็พบว่า พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเกือบทั้งหมดจะตอบในทำนองเดียวกันคือพยายามทำงานเก็บเงินเพื่อส่งเสียให้ลูกได้เรียน รวมทั้งมีการพูดคุยและสั่งสอนลูกให้ตั้งใจเรียน และพ่อแม่พร้อมที่จะส่งเสียให้ลูกได้เรียนสูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะเห็นว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่นั้นจะให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนของลูกวัยนี้มากที่สุด

แนวทางการอบรมเลี้ยงดูและการปลูกฝังเด็ก

เมื่อพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูมีความคาดหวังจะให้เด็กเป็นคนดี เรียนหนังสือให้เก่ง ดังนั้นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูและการปลูกฝังเด็กจึงออกมาในลักษณะของการสอนและปลูกฝังให้เด็กเป็นคนดี ตั้งใจเรียนหนังสือ ไม่เกเร ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้านสอนให้รู้จักรับผิดชอบตนเอง ลักษณะเช่นนี้ไม่แตกต่างกันระหว่างพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูในภูมิภาคต่างๆ ทั้งในเขตเมืองและในเขตชนบทของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร ซึ่งพ่อแม่ส่วนใหญ่มิจะเข้มงวดกับลูกมากนักจะให้อิสระในเรื่องของการคิดและการตัดสินใจโดยเฉพาะในเรื่องของการเรียน ซึ่งพ่อแม่เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญสำหรับเด็กวัยนี้ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

"เลี้ยงให้เขาเป็นคนดี สอนให้รับผิดชอบตัวเอง ไม่เที่ยวเตร่" (แม่ภาคเหนือ อายุ 43 ปี บุตร 2 คน)

"เลี้ยงแบบสบายๆ ไม่บังคับมาก สอนให้รักการเรียน ช่วยทำงานบ้าน อยากให้ลูกเป็นคนดี ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าง ไม่อยากให้เขาแต่เรียนอย่างเดียว" (แม่ภาคกลาง อายุ 43 ปี บุตร 2 คน)

"เลี้ยงให้เขาเป็นคนดีของพ่อแม่ ไม่ให้ติดยา รู้จักหน้าที่ของตนเอง ตั้งใจเรียนหนังสือ โตขึ้นจะได้ทำงานดี" (แม่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อายุ 34 ปี บุตร 3 คน)

นอกจากการสอนและการปลูกฝังในเรื่องการเป็นคนดีและตั้งใจเรียนหนังสือดังที่ได้กล่าวไปแล้ว พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูที่มีบุตรอยู่ในช่วงวัยรุ่น ยังได้มีการสอนและการปลูกฝังในเรื่องเกี่ยวกับการคบเพื่อนที่ดี การไม่ไปมั่วสุม สูบบุหรี่ กินเหล้าและติดยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้า ซึ่งจะคอยดูแลเป็นพิเศษ โดยเห็นว่าเด็กในวัยนี้สามารถติดยาได้ง่ายถ้าคบหรือมีเพื่อนไม่ดี ดังนั้นเมื่อได้พูดคุยในเรื่องการให้เวลาและพูดคุยกับลูก ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่จะพูดตรงกันว่าเรื่องที่พูดคุยกับลูกโดยมากแล้วก็จะเป็นเรื่องการคบเพื่อน เรื่องการเรียน โดยแม่จะสอนให้ลูกคบเพื่อนที่ดีไม่เกร ไม่พากันไปติดยาเสพติด โดยเฉพาะลูกชายแม่จะคอยสอน คอยพูดเรื่องนี้บ่อยเพราะว่าลูกชายมีโอกาสที่จะติดยาเสพติดได้มากกว่า

การดูแลสุขภาพทั่วไปและการดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย

การดูแลสุขภาพเด็กในครอบครัวทั้งในยามปกติและยามเจ็บป่วยถือว่าเป็นภารกิจอย่างหนึ่งของผู้เลี้ยงดูหลัก จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่น อายุ 13-18 ปี พ่อแม่จะมีวิธีการดูแลที่แตกต่างออกไปจากตอนเด็กๆ นั้น คือจะไม่ดูแลอย่างใกล้ชิดมากนัก เพราะเห็นว่เด็กโตแล้ว และมักจะแข็งแรงไม่ค่อยเจ็บป่วย โดยโรคที่เด็กวัยนี้เป็นบ่อยคือ ไข้หวัด ตัวร้อน ไม่สบาย มีไข้สูง ซึ่งจะดูแลโดยการหายาลดไข้ให้รับประทาน โดยมากจะเป็นยา Paracetamol รวมทั้งให้ลูกพักผ่อนมากขึ้น และบางครั้งก็จะเช็ดตัวให้ลูกในกรณีที่ถูกเดินไม่ไหว การปฏิบัติเช่นนี้จะไม่แตกต่างกันในกลุ่มพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูในเขตภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร แต่หลังจากที่ได้ดูแลด้วยตนเองระยะหนึ่งแล้วอาการลูกยังไม่ดีขึ้นหรือยังไม่หาย พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กจะพาไปรักษากับแพทย์แผนปัจจุบันที่โรงพยาบาล คลินิก หรือสถานอนามัย ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในกลุ่มของพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท และเขตเมืองของภาคต่างๆ รวมถึง กรุงเทพมหานคร โดยพ่อแม่ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทส่วนใหญ่ก็จะพาลูกไปรักษาที่สถานอนามัยเพราะอยู่ใกล้บ้าน และรักษาฟรี โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย แต่ถ้าอาการไม่ดีขึ้นก็จะพาไปรักษาที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐ มีน้อยมากที่จะพาไปรักษาที่คลินิกหรือโรงพยาบาลเอกชน เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายในราคาแพง ในขณะที่พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่จะพาไปรักษาที่คลินิกหรือโรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ใกล้บ้าน เพราะสะดวกสบายไม่ต้องรอนาน ยกเว้นในรายที่มีอาการรุนแรงถึงจะพาไปรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐบาล มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่พาไปรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐบาลทั้งในช่วงของการเจ็บป่วยที่รุนแรงด้วยเหตุผลเพราะอยู่ใกล้บ้าน และสามารถเบิกค่ารักษาได้ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวต่อไปนี้

“เวลาไม่สบายก็จะพยายามให้กินก่อน ถ้าไม่ดีขึ้นจะพาไปที่คลินิก เพราะอยู่ใกล้ไม่ต้องรอนาน” (แม่ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองภาคอีสาน อายุ 45 ปี บุตร 3 คน)

"หาอย่าให้กินเช็ดตัวให้ ถ้าไม่หายก็พาไปนอนมัย ที่โรงพยาบาลไม่ค่อยได้ไปเพราะอยู่ไกล"
(แม่อาศัยในเขตชนบทภาคกลาง อายุ 33 ปี บุตร 2 คน)

"พาไปหาหมอ และคอยบอกให้กินยา ไปหาหมอนานมัยนี้แหละ ตอนนีเขไม่ค่อยเป็นอะไรแข็งแรงดี" (แม่อาศัยอยู่ในเขตชนบทภาคเหนือ อายุ 38 ปี บุตร 2 คน)

"ลูกไม่สบายจะดูแลก่อน ถ้าไม่หายจึงพาไปนอนมัย" (แม่อาศัยในเขตชนบทภาคใต้ อายุ 35 ปี บุตร 3 คน)

จากลักษณะการดูแลสุขภาพโดยทั่วไปของพ่อแม่ที่มีลูกอยู่ในช่วงวัยร่น จะเห็นได้ว่าพ่อแม่ไม่ได้ดูแลอย่างใกล้ชิดมากนัก เพราะเห็นว่าเด็กโตแล้วสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ดังนั้นการสอนการดูแลเด็กวัยนี้จะเป็นลักษณะของการเตือน การมอบหมายงานให้ทำเป็นส่วนใหญ่ ดังจะเห็นได้จากข้อมูลเชิงปริมาณด้านการเลี้ยงดู ด้านสังคมดังต่อไปนี้

การอบรมเลี้ยงดูด้านสังคม

การดูแลเรื่องกิจวัตรประจำวันของเด็กวัยร่น แม้ว่าผู้เลี้ยงดูเด็กยังดูแลเป็นประจำในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ตามลำดับความถี่ คือ ปลุกให้ตื่น ชักเสื้อผ้าให้ เก็บที่นอน เตรียมเครื่องแต่งตัว สำหรับไปโรงเรียนวันรุ่งขึ้น โดยพบว่าเด็กในกรุงเทพมหานคร ผู้เลี้ยงดูยังดูแลเรื่องกิจวัตรประจำวันต่างๆ สูงกว่าภาคอื่นยกเว้นการปลุกให้เด็กตื่น นอกจากนั้นพบว่า ผู้เลี้ยงดูเด็กดูแลกิจวัตรประจำวันของเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง และผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลดูแลกิจวัตรประจำวันต่างๆ ของเด็กมากกว่านอกเขตเทศบาลยกเว้นการปลุกให้ตื่น (ตารางที่ 6.1)

ตารางที่ 6.1 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านการดูแลกิจวัตรประจำวันของเด็กวัยร่นแยกตามเขต เพศของเด็กและภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
ปลุกให้ตื่น		P-value = .026		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่เคยทำ	34.2	35.5	32.9	32.4	35.8	38.8	31.0	40.6	25.3	36.6
2) ทำบ้าง	38.7	35.3	42.3	38.3	39.0	26.4	39.6	36.3	50.5	37.7
3) ทำเป็นประจำ	27.1	29.2	24.8	29.3	25.2	34.8	29.5	23.1	24.2	25.7
ชักเสื้อผ้าให้		P-value < .001		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่เคยทำ	61.0	53.8	68.7	50.5	69.7	50.3	55.2	62.1	72.6	62.2
2) ทำบ้าง	22.2	23.3	20.9	24.4	20.3	19.3	24.5	22.2	19.8	24.3
3) ทำเป็นประจำ	16.8	22.9	10.4	25.2	9.9	30.4	20.3	15.7	7.6	13.5

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
เก็บเงินนอให้		P-value < .001		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่เคยทำ	77.9	74.8	81.3	73.5	81.6	73.2	73.4	84.0	78.6	79.3
2) ทำบ้าง	15.1	16.3	13.8	17.4	13.1	15.1	18.7	10.1	16.8	14.6
3) ทำเป็นประจำ	7.0	9.0	4.9	9.1	5.3	11.7	7.9	5.9	4.5	6.2
ซักเสื้อผ้า, ุงเท้าสำหรับวันรุ่งขึ้น		P-value < .001		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่เคยทำ	86.3	84.1	88.6	81.7	90.1	80.9	84.7	89.1	89.5	85.9
2) ทำบ้าง	7.7	8.3	7.2	9.6	6.2	7.0	9.4	5.4	8.0	8.7
3) ทำเป็นประจำ	6.0	7.6	4.2	8.7	3.7	12.1	5.9	5.4	2.4	5.4

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

ผู้เลี้ยงดูเด็กสอนความรับผิดชอบโดยมอบหมายงานให้เด็กทำเรียงตามลำดับความถี่ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 6.2 โดยผู้เลี้ยงดูเด็กนอกเขตเทศบาลมอบหมายงานให้เด็กทำมากกว่าในเขตเทศบาล เด็กหญิงได้รับมอบหมายงานมากกว่าเด็กชาย โดยเฉพาะเรื่องการทำอาหารต่างกันเกือบเท่าตัว ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่พบว่า ผู้เลี้ยงดูเด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่ ได้สอนลูกให้ทำงานบ้าน และรับผิดชอบงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย โดยลักษณะของงานบ้านที่ทำได้แก่ การดูแลความสะอาดบ้าน ซักเสื้อผ้า ล้างจาน กรอกน้ำใส่ตู้เย็น หุงข้าว ทำกับข้าว ซึ่งการสอนให้มีความรับผิดชอบและการเข้มงวดในการปฏิบัติงานบ้านของผู้เลี้ยงดูมีความแตกต่างกันระหว่างลูกสาวและลูกชาย โดยลูกชายพ่อแม่จะไม่เข้มงวดมากนัก บางครั้งถ้าลืมหรือลูกมีการบ้านมากแม่ก็จะทำให้ ในขณะที่ลูกสาวผู้เลี้ยงดูค่อนข้างจะเข้มงวดเพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่เด็กผู้หญิงควรจะทำ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของผู้เลี้ยงดูต่อไปนี้

“สอนให้ดูบ้าน ล้างจาน ทำกับข้าว โตขึ้นจะได้ช่วยเหลือตัวเองได้เพราะเป็นผู้หญิง” (แม่ภาคกลางอายุ 37 ปี บุตร 3 คน)

“ลูกผู้หญิงต้องช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน หุงข้าว ซักเสื้อผ้า โตขึ้นจะได้ทำเป็น” (แม่ภาคเหนือ อายุ 43 ปี บุตร 2 คน)

นอกจากลักษณะดังกล่าว การศึกษานี้ยังพบว่า ผู้เลี้ยงดูในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตเมืองของภาคกลางบางครอบครัวไม่ได้เน้นที่จะสอนให้ลูกรู้จักทำงานบ้าน และรับผิดชอบงานบ้าน เพราะเห็นว่าไม่จำเป็น เพราะมีคนช่วยทำงานบ้านอยู่แล้ว ซึ่งโดยมากเป็นคนใช้ทำ พ่อแม่จึงอยากให้ลูกเอาเวลาไปใช้ในเรื่องการอ่านหนังสือ ทำการบ้านมากกว่า

ตารางที่ 6.2 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านการมอบหมายงานให้รับผิดชอบของเด็กวัย
ร่น แยกตามเขต เพศของเด็กและภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
ดูแลความสะอาดห้องนอน		P-value < .001		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่มอบหมาย	9.7	12.2	7.2	14.5	5.7	14.7	11.0	8.0	8.5	7.7
2) มอบหมาย	90.3	87.8	92.8	85.5	94.3	85.3	89.0	92.0	91.5	92.3
ล้างจาน		NS		P-value < .001		P-value = .015				
1) ไม่มอบหมาย	16.4	17.4	15.3	28.2	6.6	18.9	18.1	12.4	15.8	17.4
2) มอบหมาย	83.6	82.6	84.7	71.8	93.4	81.1	81.9	87.6	84.2	82.6
ซักเสื้อผ้าเอง		P-value < .001		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่มอบหมาย	17.8	25.2	9.9	26.9	10.2	33.4	20.4	16.4	8.8	13.7
2) มอบหมาย	82.2	74.8	90.1	73.1	89.8	66.6	79.6	83.6	91.2	86.3
ทำอาหาร		P-value < .001		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่มอบหมาย	49.3	53.8	44.6	62.4	38.5	55.5	54.4	48.0	42.6	47.7
2) มอบหมาย	50.7	46.2	55.4	37.6	61.5	44.5	45.6	52.0	57.4	52.3
ดูแลหรือรดน้ำต้นไม้		P-value < .001		P-value = .016		P-value < .001				
1) ไม่มอบหมาย	23.1	26.0	20.1	25.5	21.2	28.9	28.0	23.7	18.4	18.2
2) มอบหมาย	53.9	47.1	61.1	52.0	55.4	38.2	53.1	58.5	57.8	58.0
3) ไม่มีต้นไม้	23.0	26.9	18.7	22.5	23.4	32.9	18.9	17.8	23.8	23.9
ดูแลหรือให้อาหารสัตว์เลี้ยง		P-value < .001		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่มอบหมาย	17.8	17.0	18.7	17.0	18.6	16.7	18.0	20.1	20.1	14.1
2) มอบหมาย	50.2	42.7	58.3	54.6	46.5	37.4	52.3	52.8	54.2	51.4
3) ไม่มีสัตว์เลี้ยง	31.9	40.3	23.0	28.4	34.9	45.9	29.7	27.1	25.7	34.5
ช่วยงานอาชีพของบ้าน		P-value < .001		P-value < .001		NS				
1) ไม่มอบหมาย	26.3	28.7	23.8	25.8	26.8	29.9	28.2	25.6	25.3	23.6
2) มอบหมาย	57.6	51.3	64.4	58.9	56.6	46.5	48.3	60.8	64.8	65.0
3) ไม่มีงานอาชีพของบ้าน	16.0	20.0	11.8	15.3	16.6	23.6	23.5	13.6	9.9	11.4

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

ในกรณีที่เด็กยังเรียนหนังสืออยู่ ผู้เลี้ยงดูเด็กเกือบทั้งหมดรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของเด็ก มีเพียง ร้อยละ 1.2 ที่เด็กรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง โดยในกลุ่มนี้เด็กภาคเหนือรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของตนเองมากที่สุด (ร้อยละ 2.4) และเด็กกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบค่าใช้จ่ายของตนเองน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.2) ผู้เลี้ยงดูเด็กให้ค่าใช้จ่ายเด็กเป็นรายวัน, รายสัปดาห์ และรายเดือน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 6.3 ผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ให้ค่าใช้จ่ายแก่เด็กเป็นรายวันเฉลี่ย 36 บาทต่อวัน ให้เป็นรายสัปดาห์เฉลี่ย 286.8 บาทต่อสัปดาห์ และให้เป็นรายเดือนเฉลี่ย 1,309.6 บาท โดยผู้เลี้ยงดูในเขตเทศบาลให้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยมากกว่านอกเขตเทศบาล เมื่อพิจารณารายภาคพบว่าผู้เลี้ยงดูเด็กกรุงเทพมหานครให้ค่าใช้จ่ายเด็กสูงที่สุด ในขณะที่ผู้เลี้ยงดูเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ค่าใช้จ่ายเด็กน้อยที่สุด

ตารางที่ 6.3 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านค่าใช้จ่ายรายวัน รายสัปดาห์ และรายเดือนของเด็กวัยรุ่นแยกตามเขต เพศของเด็กและภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
ผู้เลี้ยงดูให้ค่าใช้จ่ายเด็ก		P-value = .001		P-value < .001		P-value < .001				
- ไม่ต้องให้เด็กรับผิดชอบค่าใช้จ่าย	1.2	.9	1.5	1.1	1.3	.2	.5	2.4	1.7	1.0
- ให้เป็นรายเดือน	3.4	3.8	3.0	2.1	4.4	4.5	4.3	2.9	2.0	3.7
- ให้เป็นรายสัปดาห์	11.3	13.5	9.0	9.1	13.1	14.1	11.2	11.0	6.9	14.3
- ให้เป็นรายวัน	84.0	81.7	86.5	87.6	81.2	81.1	84.0	83.8	89.4	80.9
เงินรายวัน		P-value < .001		P-value < .001		P-value < .001				
- ค่าเฉลี่ย	36.0	43.7	28.1	38.0	34.3	57.4	44.1	26.9	22.2	36.3
- ต่ำสุด	2	5	2	2	2	5	5	2	2	5
- สูงสุด	430	300	430	430	300	300	160	100	100	430
เงินรายสัปดาห์		P-value < .001		NS		P-value < .001				
- ค่าเฉลี่ย	286.8	323.9	226.0	285.3	287.6	418.5	266.2	228.5	210.0	288.8
- ต่ำสุด	10	30	10	10	20	30	30	10	20	40
- สูงสุด	1000	1000	1000	1000	1000	1000	700	1000	500	1000
เงินรายเดือน		P-value = .005		NS		P-value = .003				
- ค่าเฉลี่ย	1609.8	1848.2	1284.1	1730.8	1565.5	2205.0	1619.2	1320.6	891.7	1672.7
- ต่ำสุด	50	100	50	150	50	600	500	150	50	200
- สูงสุด	5000	5000	3500	5000	4000	5000	3000	3000	3000	3500

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

การเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมด้านสติปัญญา

การใช้สื่อโทรทัศน์

ร้อยละ 97 ของครอบครัวมีโทรทัศน์ ผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 82.4) ดูรายการโทรทัศน์พร้อมกันกับเด็ก โดยรายการโทรทัศน์ที่ดูพร้อมกันบ่อยเป็น 3 อันดับแรก คือ รายการข่าว ละคร และเกมโชว์หรือทอล์คโชว์หรือรายการวาไรตี้ รายการโทรทัศน์ที่ผู้เลี้ยงดูดูพร้อมกับเด็กมีความแตกต่างระหว่างเพศ โดยรายการที่ดูพร้อมกับเด็กชายจะเป็นรายการข่าวมากกว่าที่ดูพร้อมกับเด็กหญิง รายการที่ดูพร้อมกับเด็กหญิงมากกว่าคือ ละคร เมื่อเปรียบเทียบรายการ ผู้เลี้ยงดูกรุงเทพมหานครดูรายการข่าวพร้อมกับเด็กต่ำที่สุดเพียง ร้อยละ 19.7 ในขณะที่ดูละครหรือภาพยนตร์พร้อมกับเด็กมากที่สุด (ร้อยละ 51.4) ผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่พูดคุยกับเด็กหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ดู โดยผู้เลี้ยงดูในเขตเทศบาลแสดงพูดคุยแสดงความคิดเห็นมากกว่านอกเขตเทศบาล ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศ ร้อยละ 11.9 ของครอบครัวมีคอมพิวเตอร์ให้เด็กใช้ประโยชน์ ครอบครัวในเขตเทศบาลมีคอมพิวเตอร์มากกว่านอกเขตเทศบาลประมาณ 5 เท่า นอกจากข้อมูลการดูโทรทัศน์ และการมีคอมพิวเตอร์แล้ว **ข้อมูลเชิงคุณภาพ**ด้านการส่งเสริมสติปัญญาของเด็ก ยังพบว่า ผู้เลี้ยงดูทุกคนได้มีการสอนเด็กให้มีความมุ่งมั่นในการเรียน ให้อ่านหนังสือ ทำการบ้านในแต่ละวันให้เสร็จ มีการซื้อหนังสือหรืออุปกรณ์การเรียนทุกอย่างตามที่โรงเรียนจัดให้ นอกจากนั้นผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ ยังอยากให้เด็กได้เรียนพิเศษ เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์สำหรับเด็ก แต่ก็มีข้อจำกัดในเรื่องค่าเล่าเรียนและการเดินทางโดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในเขตชนบท เพราะต้องเดินทางมาเรียนในเมืองหรือต่างจังหวัด ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของผู้เลี้ยงดูต่อไปนี้

"สอนให้ลูกขยัน ตั้งใจเรียน ตั้งใจอ่านหนังสือ จะได้เรียนเก่งๆ สอนบ่อยมาก" (แม่ภาคกลางอายุ 42 ปี บุตร 2 คน)

"อยากให้เขาเรียนพิเศษ แต่แม่ไม่ค่อยมีเงิน เพราะต้องไปเรียนที่ในเมือง" (แม่ภาคเหนืออายุ 32 ปี บุตร 2 คน)

ตารางที่ 6.4 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านการใช้สื่อโทรทัศน์ของเด็กวัยรุ่นแยกตาม
เขตเพศของเด็ก และภาค

	รวมทั้ง ประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็ก หญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
ผู้เลี้ยงดูเด็กดูรายการโทรทัศน์พร้อมกับ กันกับเด็ก		P-value = .003		P-value = .022		P-value < .001				
1) ไม่ดูพร้อมกันกับ เด็ก	17.6	19.4	15.6	19.1	16.3	23.5	18.6	19.7	14.4	13.1
2) ดูพร้อมกันกับ เด็ก	82.4	80.6	84.4	80.9	83.7	76.5	81.4	80.3	85.6	86.9
รายการโทรทัศน์ที่ ดูพร้อมกันกับเด็ก (3 อันดับแรก)		P-value < .001		P-value < .001		P-value < .001				
1) รายการข่าว	40.9 ⁽¹⁾	34.3 ⁽²⁾	47.9 ⁽¹⁾	43.9 ⁽¹⁾	38.6 ⁽²⁾	19.7 ⁽²⁾	41.1 ⁽²⁾	50.2 ⁽¹⁾	46.1 ⁽¹⁾	41.8 ⁽¹⁾
2) ละครหรือ ภาพยนตร์	39.7 ⁽²⁾	42.0 ⁽¹⁾	37.2 ⁽²⁾	33.2 ⁽³⁾	44.8 ⁽¹⁾	51.4 ⁽¹⁾	42.8 ⁽¹⁾	29.8 ⁽²⁾	38.8 ⁽²⁾	38.6 ⁽²⁾
3) เกมโชว์หรือ ทอล์คโชว์หรือ วาไรตี้	6.1 ⁽³⁾	7.8 ⁽³⁾	-	6.1 ⁽³⁾	6.1 ⁽³⁾	10.5 ⁽³⁾	6.3 ⁽³⁾	-	-	-
4) การตูน	-	-	-	-	-	-	-	3.7 ⁽³⁾	-	-
5) รายการเพื่อการ ศึกษา	-	-	4.3 ⁽³⁾	-	-	-	-	3.7 ⁽³⁾	4.6 ⁽³⁾	6.6 ⁽³⁾
ผู้เลี้ยงดูเด็กพูด คุยแสดงความคิดเห็นกับเด็กเกี่ยวกับ เรื่องที่ดู		P-value = .010		NS		P-value = .010				
	85.2	86.9	83.5	83.7	86.5	84.9	82.7	86.7	82.6	89.2

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance, ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง อันดับ

การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม และจริยธรรม

ผู้เลี้ยงดูเด็กมีวิธีการแสดงออกว่ารักเด็กดังรายละเอียดในตารางที่ 6.5 โดยไม่มีความแตกต่างระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง ผู้เลี้ยงดูเด็กในเขตเทศบาลใช้การสัมผัสทางกายมากกว่านอกเขตเทศบาล ส่วนนอกเขตเทศบาลใช้การแสดงออกทางวาจาคำพูดมากกว่าในเขตเทศบาล ทั้งนี้ผู้เลี้ยงดูทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลเฉยๆ ไม่แสดงออกพอๆ กัน

ตารางที่ 6.5 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านวิธีการแสดงออกว่ารักเด็กของผู้เลี้ยงดูเด็ก
วัยร่นแยกตามเขต เพศของเด็กและภาค

วิธีการ	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
		P-value = .001		NS		P-value < .001				
1) เฉยๆ ไม่แสดงออก	32.6	33.2	31.9	33.6	31.7	41.9	31.3	27.8	30.0	34.2
2) แสดงออกทางวาจา คำพูด	31.0	28.8	33.3	30.5	31.3	26.8	27.8	36.5	33.8	29.0
3) ใช้การสัมผัสทางกาย	18.2	20.6	15.6	17.2	19.0	19.7	22.1	19.8	13.4	16.4
4) ให้สิ่งของที่เด็กชอบหรือต้องการ	15.4	14.1	16.7	15.6	15.2	8.0	15.3	14.3	18.7	18.8

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

เมื่อเด็กทำสิ่งที่ถูกต้อง ผู้เลี้ยงดูเด็กมีวิธีแสดงออกว่าพอใจหรือเห็นด้วยดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 6.6 โดยไม่มีความแตกต่างระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง ผู้เลี้ยงดูเด็กในเขตเทศบาลชมเชยหรือให้รางวัลมากกว่านอกเขตเทศบาล ในขณะที่ผู้เลี้ยงดูเด็กนอกเขตเทศบาลบอกให้ทำเช่นนั้นต่อไปมากกว่าในเขตเทศบาล ทั้งนี้ผู้เลี้ยงดูทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลเฉยๆ เพราะถือว่าทำสิ่งที่ดีแล้วพอๆ กัน

ตารางที่ 6.6 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านวิธีการแสดงออกว่าพอใจหรือเห็นด้วยกับพฤติกรรมของเด็กของผู้เลี้ยงดูเด็กวัยร่นแยกตามเขต เพศของเด็ก และภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
		P-value = .001		NS		P-value < .001				
1) ชมเชยหรือให้รางวัล	48.9	51.9	45.8	48.5	49.3	55.5	48.0	44.5	43.7	54.5
2) บอกให้ทำเช่นนั้นต่อไป	26.8	23.8	30.2	26.6	27.1	16.5	24.2	38.3	35.6	17.3
3) เฉยๆ เพราะถือว่าทำสิ่งที่ดีแล้ว	18.7	19.3	18.0	19.1	18.3	25.2	21.0	13.0	15.4	20.4
4) บอกให้พี่หรือน้องดูเป็นแบบอย่าง	4.1	3.6	4.7	4.5	3.8	2.2	5.4	4.1	3.5	5.0

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

เมื่อเด็กทำไม่ถูกต้อง ผู้เลี้ยงดูเด็กมีวิธีแสดงออกไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วยดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 6.7 โดยมีความแตกต่างระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง แต่ไม่มีความแตกต่างระหว่างเขตปกครอง สำหรับเด็กหญิง ผู้เลี้ยงดูเด็กใช้วิธีเตือนมากกว่าเด็กชายเล็กน้อย สำหรับเด็กชายผู้เลี้ยงดูเด็กลงโทษมากกว่าเด็กหญิงเล็กน้อย นอกจากนี้ผู้เลี้ยงดูใช้วิธีลงโทษทางสังคม เช่น ไม่พูดด้วย ร้อยละ 0.7 และจำกัดสิ่งที่เคยให้ ร้อยละ 0.3 เป็นต้น

ตารางที่ 6.7 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านวิธีการแสดงออกว่าไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วย กับพฤติกรรมของเด็กของผู้เลี้ยงดูเด็กวัยร่นแยกตามเขต เพศของเด็กและภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
		NS		P-value = .043		P-value < .001				
1) ตักเตือน, สั่งสอน	70.1	69.5	70.7	68.7	71.2	62.2	66.3	72.5	66.0	81.5
2) ตูต่าให้หยุดทำ	22.3	22.0	22.7	22.2	22.4	28.4	24.8	20.7	28.6	10.7
3) ลงโทษทางกาย	4.3	5.0	3.7	5.7	3.3	6.6	4.7	4.7	2.9	3.5

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

การให้เวลากับเด็ก

ผู้เลี้ยงดู ร้อยละ 68.9 มีเวลาให้เด็กเข้ามาพูดคุยปรึกษาทุกวัน โดยไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศ โดยผู้เลี้ยงดูในเขตเทศบาลมีเวลาให้เด็กพูดคุยปรึกษานานๆ ครั้งมากกว่าผู้เลี้ยงดูนอกเขตเทศบาล เมื่อเทียบการให้เวลากับเด็กระหว่างพ่อกับแม่ พบว่า แม่ให้เวลากับเด็กทุกวันมากกว่าพ่อเล็กน้อย ร้อยละ 67.8 เทียบกับ ร้อยละ 55.2 และพบว่า ร้อยละ 77.4 เด็กพูดคุยปรึกษากับผู้เลี้ยงดูเรื่องการเลือกศึกษาต่อหรือเลือกอาชีพมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่มีการพูดคุยกับลูกทุกวันในตอนเย็นหลังเลิกเรียน ตอนกินข้าวเย็น และขณะที่ดูโทรทัศน์ด้วยกัน โดยเรื่องที่พูดคุยกันบ่อยจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียนและการคบเพื่อนของลูก ซึ่งผู้เลี้ยงดูเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ จะคอยสอนและคอยบอกลูกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเรื่องการทำการบ้าน ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของผู้เลี้ยงดูต่อไปนี้

“พูดคุยกันตอนเย็นทุกวันตอนกินข้าวเย็น ลูกเขาจะเอาเรื่องเรียนมาคุยให้ฟัง” (แม่ภาคเหนือ อายุ 37 ปี บุตร 2 คน)

“คุยกันทุกวัน กินข้าวด้วยกัน จะคอยบอกเขาให้อ่านหนังสือ ทำการบ้าน จะได้เรียนต่อที่ดีๆ” (แม่ภาคกลาง อายุ 43 ปี บุตร 2 คน)

ส่วนการพูดคุยในเรื่องการเรียนต่อและการเลือกอาชีพของลูก ผู้เลี้ยงดูบางส่วนบอกว่ายังไม่ได้พูดคุยกับลูกบ่อยนักเพราะเห็นว่าลูกยังเล็ก ยังมีเวลาที่จะตัดสินใจได้เอง ลูกชอบเรียนอะไรหรืออยากทำงานอะไร ผู้เลี้ยงดูก็จะตามใจโดยไม่มีการบังคับ

ตารางที่ 6.8 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในการให้เวลาเด็กพูดคุยหรือปรึกษาของผู้เลี้ยงดูเด็กรุ่น แยกตามเขต เพศของเด็กและภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
ความถี่ที่ผู้เลี้ยงดูเด็กพูดคุยกับเด็ก		P-value = .008		NS		P-value = .021				
1) นานๆ ครั้ง	11.1	12.5	9.6	11.7	10.5	14.3	12.5	9.7	11.2	8.4
2) บางวัน	20.0	18.5	21.6	21.0	19.2	19.3	21.9	18.3	18.7	21.6
3) ทุกวัน	68.9	69.1	68.8	67.3	70.3	66.4	65.6	72.1	70.1	70.0
ความถี่ที่พ่อพูดคุยกับเด็ก		NS		NS		NS				
1) นานๆ ครั้ง	19.0	19.7	18.2	17.8	19.9	20.8	21.6	19.8	17.5	15.9
2) บางวัน	25.8	26.2	25.4	27.4	24.6	28.7	26.0	23.1	24.2	27.9
3) ทุกวัน	55.2	54.1	56.3	54.8	55.5	50.5	52.4	57.1	58.3	56.1
ความถี่ที่แม่พูดคุยกับเด็ก		NS		NS		NS				
1) นานๆ ครั้ง	13.6	16.7	10.5	12.7	14.4	18.6	14.2	14.0	9.7	10.5
2) บางวัน	18.7	18.9	18.5	22.0	15.4	21.2	18.5	19.3	12.9	20.2
3) ทุกวัน	67.8	64.4	71.1	65.3	70.2	60.2	67.3	66.7	77.4	69.4
เด็กปรึกษาท่านในเรื่องใดบ้าง		P-value < .001		P-value = .002		P-value < .001				
1) การเรียน	82.4	80.7	84.2	77.6	86.1	76.3	82.0	82.8	84.2	85.0
2) การเลือกศึกษาต่อหรือการเลือกอาชีพ	77.4	76.2	78.6	74.2	79.9	72.2	76.9	82.3	74.4	79.2
3) การคบเพื่อนเพศเดียวกัน	62.0	61.7	62.4	56.1	66.6	65.0	59.7	62.2	50.7	71.6
4) สุขภาพ	61.5	61.5	61.5	58.6	63.7	58.8	55.9	66.6	54.6	69.3
5) การคบเพื่อนต่างเพศ	29.0	33.5	24.5	26.8	30.8	39.6	27.0	31.5	20.1	29.1

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

การอบรม

ในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมาผู้เลี้ยงดูเด็กอบรมเด็กในด้านต่างๆ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 6.9 โดยผู้เลี้ยงดูเด็กหญิงสอนเด็กเรื่องการแต่งตัวมากกว่าเด็กชาย ส่วนการอบรมด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่างชัดเจนระหว่างเขตหรือระหว่างผู้เลี้ยงดูเด็กชายกับเด็กหญิง ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการพูดคุยกับผู้เลี้ยงดูที่ชี้ให้เห็นว่าผู้เลี้ยงดูเกือบทั้งหมด ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้

และกรุงเทพมหานครมีการสอนให้เด็กรู้จักมีความรับผิดชอบต่อนอง ทั้งในเรื่องการเรียน การทำงานบ้าน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงมีการสอนในเรื่องการประหยัด อดออม ทั้งในเรื่องการใช้จ่ายเงินและการแต่งตัว ซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างลูกสาวและลูกชาย ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของผู้เลี้ยงดูดังต่อไปนี้

"สอนให้ใช้เงินไม่ให้ฟุ่มเฟือย ให้เหลือเก็บไว้บ้าง อย่าซื้อของ ซื้อเสื้อผ้าจนหมด" (แม่ กรุงเทพมหานคร อายุ 40 ปี บุตร 2 คน)

"บอกให้เขาประหยัดในเรื่องการใช้จ่ายเงิน ไม่ซื้อของแพง ตัวเองยังไม่ได้ทำงาน" (ป้า ภาคอีสาน อายุ 44 ปี)

นอกจากการสอนในเรื่องความรับผิดชอบและการประหยัดแล้วผู้เลี้ยงดูยังได้สอนลูกในเรื่องเกี่ยวกับมารยาทในการใช้ของส่วนรวมร่วมกับผู้อื่น การรู้จักเกรงใจผู้อื่น การทิ้งขยะให้ถูกทาง การข้ามถนนตามทางม้าลาย รวมถึงการแต่งกายให้ถูกกาลเทศะ แต่งกายให้เรียบร้อย โดยผู้เลี้ยงดูจะเน้นให้ลูกสาวแต่งตัวให้ดูเรียบร้อย มิดชิด ไม่โป๊จนเกินไป เป็นพิเศษ ในขณะที่ลูกชายจะเน้นการสอนในเรื่องการใช้นกนหนทาง การขับขีรถจักรยานยนต์ ไม่เร็วและเร่งเสียงดังจนเกินไป โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 6.9 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านการอบรมเด็กในช่วงระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมาของผู้เลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น แยกตามเขต เพศของเด็กและภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
1) ความรับผิดชอบ		P-value = .039		NS		NS				
	95.6	94.9	96.3	95.2	95.8	95.0	94.9	95.0	95.9	96.8
2) ความซื่อสัตย์		P-value = .035		NS		P-value = .038				
	95.4	94.7	96.1	95.6	95.2	93.2	95.1	95.3	95.6	97.1
3) การประหยัด		NS		P-value = .017		P-value = .021				
	94.5	93.9	95.2	93.6	95.4	94.0	92.4	94.4	95.2	96.5
4) การคบเพื่อน		NS		P-value = .013		NS				
	91.3	91.3	91.3	92.6	90.3	92.0	89.3	91.9	90.3	93.4
5) การรู้จักกละอายที่จะทำความผิด		P-value = .001		NS		P-value = .016				
	89.7	88.0	91.5	89.0	90.2	86.3	88.7	89.9	90.6	92.2
6) การควบคุมอารมณ์		P-value < .001		P-value = .029		NS				
	86.1	84.0	88.5	84.8	87.2	83.1	85.0	86.0	87.6	88.3
7) การแต่งตัว		NS		P-value < .001		P-value = .004				
	75.3	75.7	74.9	71.6	78.4	76.1	71.0	74.1	75.5	80.0

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

การให้โอกาสลูกแสดงความคิดเห็น

ในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ให้โอกาสเด็กแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 6.10 ผู้เลี้ยงดูเปิดโอกาสให้เด็กหญิงแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจในเรื่องต่างๆ มากกว่าเด็กชาย สำหรับผู้เลี้ยงดูในเขตเทศบาลเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจเรื่องการไปเที่ยวและรายการโทรทัศน์มากกว่าผู้เลี้ยงดูเด็กนอกเขตเทศบาล ในขณะที่ผู้เลี้ยงดูเด็กนอกเขตเทศบาลให้โอกาสเด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องการเรียนและการแต่งตัวของพ่อแม่มากกว่า

ตารางที่ 6.10 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านการให้โอกาสเด็กแสดงความคิดเห็นของผู้เลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น แยกตามเขต เพศของเด็กและภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
1) การเรียน		P-value = .046		P-value < .001		P-value < .001				
	92.3	91.5	93.1	90.3	93.9	89.7	93.8	88.8	94.1	94.4
2) อาหาร		NS		P-value < .001		NS				
	89.1	89.7	88.6	86.6	91.2	90.6	88.7	87.0	90.0	89.8
3) รายการโทรทัศน์		P-value = .002		P-value < .001		P-value < .001				
	87.6	89.3	85.9	85.3	89.6	91.8	85.3	78.2	91.2	92.6
4) การซื้อของ		NS		P-value < .001		P-value < .001				
	86.7	86.7	86.7	83.5	89.4	89.2	85.8	81.3	87.4	90.4
5) เสื้อผ้าของลูก		NS		P-value < .001		P-value < .001				
	86.5	86.7	86.3	83.8	88.7	87.8	87.0	79.6	89.4	88.9
6) การไปเที่ยว		P-value < .001		NS		P-value < .001				
	78.7	81.7	75.5	79.7	77.9	83.3	76.7	79.9	73.2	81.4
7) การจัดหรือตกแต่งบ้าน		NS		P-value < .001		P-value < .001				
	67.4	67.1	67.7	59.2	74.2	65.2	65.1	63.6	67.1	75.3
8) การแต่งตัวของพ่อแม่		P-value = .010		P-value < .001		NS				
	55.2	53.2	57.3	46.3	62.6	54.3	55.1	56.3	54.9	55.1

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

การเฝ้าระวังพฤติกรรม

ในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมาผู้เลี้ยงดูเด็กติดตามพฤติกรรมเด็กดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 6.11 โดยผู้เลี้ยงดูค้นกระเป๋าเงิน กระเป๋ากางเกงหรือเสื้อผ้า ตามดูพฤติกรรมของเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง และตรวจลิ้นชัก ตู้ของเด็ก หรือมุมสมบัติส่วนตัว ผู้เลี้ยงดูเด็กนอกเขตเทศบาลตาม

ดูพฤติกรรมไม่让孩子รู้ตัวมากกว่าผู้เลี้ยงดูในเขตเทศบาล และพบว่าผู้เลี้ยงดูเด็กกรุงเทพมหานครติดตามพฤติกรรมเด็กน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับผู้เลี้ยงดูภาคอื่นๆ

ตารางที่ 6.11 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านการเฝ้าระวังพฤติกรรมเด็กของผู้เลี้ยงดู
เด็กวัยร่น แยกตามเขต เพศของเด็กและภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
คั่นกระเป๋ากเงินหรือกระเป๋ากางเกงหรือเสื้อผ้า		NS		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่เคย	58.4	58.7	57.9	53.0	62.8	61.0	61.6	57.5	59.2	53.2
2) 1-3 ครั้งต่อเดือน	23.9	24.8	23.0	23.5	24.2	23.3	17.8	24.4	27.8	26.1
3) ทุกสัปดาห์	17.7	16.5	19.1	23.4	13.0	15.7	20.5	18.1	13.1	20.7
ตามดูพฤติกรรมโดยไม่ให้อุกรู้ตัว		P-value < .001		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่เคย	49.6	53.4	45.4	44.4	53.9	59.0	52.6	43.9	49.8	44.9
2) 1-3 ครั้งต่อเดือน	31.2	28.6	33.9	33.0	29.7	23.2	27.8	33.4	33.7	35.7
3) ทุกสัปดาห์	19.2	17.9	20.7	22.6	16.5	17.8	19.6	22.7	16.4	19.4
ตรวจลิ้นชักหรือตู้หรือมูมสมบัติของเด็ก		P-value < .001		P-value < .001		P-value = .001				
1) ไม่มีลิ้นชักหรือตู้หรือมูมสมบัติ	25.7	21.7	29.9	29.2	22.8	22.1	21.0	27.5	29.2	27.9
2) มีลิ้นชักหรือตู้หรือมูมสมบัติ	74.3	78.3	70.1	70.8	77.2	77.9	79.0	72.5	70.8	72.1
ความถี่ที่ตรวจ		NS		P-value < .001		P-value = .011				
1) ไม่เคย	32.7	33.7	31.5	29.2	35.4	40.8	31.2	29.6	33.5	30.1
2) 1-3 ครั้งต่อเดือน	36.6	37.4	35.6	35.2	37.6	33.1	35.4	38.0	39.1	36.7
3) ทุกสัปดาห์	30.7	29.0	32.9	35.7	27.0	26.2	33.3	32.4	27.5	33.2
เปิดจดหมายส่วนตัว		NS		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่มีจดหมายส่วนตัว	73.1	73.3	72.8	79.5	67.7	74.6	78.1	73.2	63.8	76.0
2) มีจดหมายส่วนตัว	26.9	26.7	27.2	20.5	32.3	25.4	21.9	26.8	36.2	24.0
ความถี่ที่กระทำ		NS		NS		P-value = .032				
1) ไม่เคย	60.9	63.4	58.2	62.5	60.1	71.9	59.7	56.7	62.3	55.6
2) 1-3 ครั้งต่อเดือน	31.4	28.7	34.3	30.0	32.2	18.8	31.9	33.1	32.2	38.1
3) ทุกสัปดาห์	7.7	7.8	7.5	7.5	7.7	9.4	8.3	10.1	5.4	6.3

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
พึงโทรศัพท์เด็กจากเครื่องฟว่ง		P-value < .001		NS		P-value < .001				
1) ไม่มีเครื่องฟว่งโทรศัพท์	80.8	70.1	92.2	80.6	81.0	66.4	75.5	79.8	90.3	88.6
2) มีเครื่องฟว่งโทรศัพท์	19.2	29.9	7.8	19.4	19.0	33.6	24.5	20.2	9.7	11.4
ความถี่ที่กระทำ		NS		NS		NS				
1) ไม่เคย	61.2	62.0	57.6	65.0	57.9	61.5	59.3	62.7	56.3	65.8
2) 1-3 ครั้งต่อเดือน	28.4	26.9	34.7	26.0	30.5	27.2	31.5	26.1	31.3	26.3
3) ทุกสัปดาห์	10.4	11.1	7.6	9.0	11.6	11.2	9.3	11.2	12.5	7.9
เช็คข้อความเพจ - เจอร์หรือโทรศัพท์มือถือเด็ก		P-value < .001		P-value = .008		P-value < .001				
1) ไม่มีเพจเจอร์หรือโทรศัพท์มือถือ	93.7	90.0	97.7	97.9	92.7	84.9	90.6	96.5	96.7	97.7
2) มีเพจเจอร์หรือโทรศัพท์มือถือ	6.3	10.0	2.3	5.1	7.3	15.1	9.4	3.5	3.3	2.3
ความถี่ที่กระทำ		NS		NS		NS				
1) ไม่เคย	75.9	78.1	65.7	75.0	76.4	86.3	69.4	69.6	68.2	73.3
2) 1-3 ครั้งต่อเดือน	13.8	13.8	14.3	13.9	13.8	11.0	17.7	8.2	13.6	20.0
3) ทุกสัปดาห์	10.3	8.1	20.0	11.1	9.8	2.7	12.9	21.7	18.2	6.7

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

เหตุผลที่ทำให้ผู้เลี้ยงดูเด็กติดตามพฤติกรรมเด็กเป็นประจำ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 6.12 ไม่มีความแตกต่างระหว่างผู้เลี้ยงดูในเขตหรือนอกเขตเทศบาล เหตุผลเรื่องยาเสพติดและมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ ทำให้ผู้เลี้ยงดูเด็กติดตามพฤติกรรมเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง

ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่พบว่าผู้เลี้ยงดูที่มีเด็กอยู่ในวัยรุ่นมักจะ เป็นห่วงในเรื่องการติดยาเสพติด การคบเพื่อนไม่ดี กลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับลูก โดยเฉพาะเด็กชาย ในขณะที่เด็กหญิง ผู้เลี้ยงดูจะเป็นห่วงในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม การเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน ซึ่งการแสดงออกของผู้เลี้ยงดูก็จะเป็นแบบการคอยเตือน คอยสอน และคอยตรวจสอบพฤติกรรมอยู่บ่อยๆ ถ้าเห็นเด็กมีพฤติกรรมที่ผิดปกติ หรือไม่เหมาะสมก็จะว่ากล่าวตักเตือน และมีการลงโทษด้วยการตีเป็นบางครั้ง

ตารางที่ 6.12 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านมูลเหตุหรือเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้เลี้ยงดูติดตามพฤติกรรมเด็กวัยรุ่น แยกตามเขต เพศของเด็กและภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
		NS		P-value < .001		P-value < .001				
1) เป็นหวงหรือกลัวอันตราย	71.3	70.1	72.5	70.2	72.5	72.4	64.0	67.9	84.2	71.6
2) ติดยาเสพติด	8.3	8.4	8.2	12.8	3.6	8.0	6.2	12.5	4.7	9.6
3) เด็กมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ	3.4	4.0	2.8	1.0	5.9	4.9	4.2	5.3	1.4	1.4
4) ทำความสะอาดหรือดูความเรียบร้อย	3.2	3.5	3.0	3.0	3.4	3.7	4.5	3.8	2.3	1.8
5) เด็กใช้เงินมากผิดปกติ	2.2	1.8	2.6	1.1	3.4	-	2.1	3.8	1.9	2.5
6) ผลการเรียนลดลง	2.7	2.8	2.6	2.9	2.5	2.5	4.5	3.4	1.4	1.4
7) ติดยาเสพติดและมีสัมพันธ์ต่างเพศ	2.6	2.6	2.6	3.0	2.2	3.7	1.7	.4	2.8	5.0
8) จับได้ว่าเด็กไม่พูดความจริง	1.3	1.7	1.0	1.4	1.2	2.5	1.0	1.9	.5	1.1
9) มีสัมพันธ์ต่างเพศ, ผลการเรียนลด	.5	.7	.3	.3	.7	-	1.0	.4	.5	.4

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

การเป็นแบบอย่าง

ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ได้แสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่เหมาะสม ได้แก่ ไปออกเสียงเลือกตั้ง, ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน, บริจาคเงินหรือสิ่งของ, ช่วยงานชุมชน และช่วยงานโรงเรียน (ร้อยละ 95.7, 93.1, 89.4, 83.9 และ 78.8 ตามลำดับ) และในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาคนในบ้านได้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ เล่นหวยใต้ดิน, ดื่มเหล้าหรือเบียร์ในบ้าน, สูบบุหรี่ในบ้าน, เมากลับบ้าน และเล่นไฟ (ร้อยละ 64.9, 57.3, 56.6, 32.6 และ 9.8 ตามลำดับ) ไม่มีความแตกต่างระหว่างผู้เลี้ยงดูเด็กชายและเด็กหญิง โดยผู้เลี้ยงดูนอกเขตเทศบาลมีพฤติกรรมทั้ง

ที่เป็นแบบอย่างที่เหมาะสม ได้แก่ ช่วยงานชุมชน เพื่อนบ้าน และโรงเรียน และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ สูบบุหรี่ในบ้านมากกว่าผู้เลี้ยงดูเด็กในเขตเทศบาล ตามตารางที่ 6.13

ตารางที่ 6.13 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นแยกตามเขต เพศของเด็กและภาค

	รวมทั้ง ประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค					
		ในเขต	นอก เขต	เด็ก ชาย	เด็ก หญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้	
พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง											
1) เลือกตั้ง		P-value < .001		NS		P-value < .001					
	95.7	93.5	98.1	95.9	95.6	90.0	94.0	96.8	98.9	97.6	
2) ช่วยเพื่อน บ้าน		P-value < .001		NS		P-value < .001					
	93.1	89.9	96.7	93.1	93.2	84.7	91.7	95.2	97.3	94.9	
3) บริจาคเงิน หรือสิ่งของ		P-value = .037		NS		P-value < .001					
	89.4	88.4	90.4	89.0	89.7	86.1	86.3	88.8	95.8	89.2	
4) ช่วยงานชุม ชน		P-value < .001		NS		P-value < .001					
	83.9	77.2	90.9	82.7	84.8	71.4	75.4	89.6	94.5	85.4	
5) ช่วยงาน โรงเรียน		P-value < .001		NS		P-value < .001					
	78.8	70.2	88.0	77.9	79.6	64.3	73.7	84.3	86.2	82.0	
พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม											
1) หว่ยไต่ดิน		NS		NS		P-value < .001					
	64.9	63.7	66.2	64.5	65.2	63.0	62.4	62.6	76.2	59.9	
2) ดื่มเหล้าหรือ เบียร์ในบ้าน		NS		NS		P-value < .001					
	57.3	56.8	57.8	57.5	57.1	59.2	53.9	64.3	64.5	45.0	
3) สูบบุหรี่ใน บ้าน		P-value < .001		NS		P-value < .001					
	56.6	53.1	60.3	57.6	55.8	60.2	47.1	54.4	57.1	64.9	
4) เมากลับบ้าน		P-value = .004		P-value = .031		P-value < .001					
	32.6	30.5	34.9	34.4	31.2	25.8	29.6	39.1	36.1	30.9	
5) เล่นไฟ		NS		NS		NS					
	9.8	10.4	9.1	10.5	9.2	11.7	9.4	8.1	10.0	10.2	

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

การเตรียมตัวลูกด้านสังคม-อาชีพ

ผู้เลี้ยงดูเด็กให้เด็กเตรียมตัวด้านสังคม-อาชีพ ดังรายละเอียดในตาราง โดยเด็กเตรียมตัวด้านสังคม-อาชีพด้วยตนเองมากกว่าเป็นการริเริ่มของผู้เลี้ยงดู เด็กชายทำงานนอกบ้านมากกว่าเด็กหญิง ในขณะที่ให้เด็กหญิงคิดเรียนพิเศษเพื่อเสริมความรู้วิชาการหรือเรียนเสริมทักษะ และอาสาสมัครช่วยงานชุมชนมากกว่าเด็กชาย เด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือช่วยงานอาชีพของครอบครัว, ทำงานนอกบ้าน, อาสาสมัครช่วยงานชุมชน และร่วมกิจกรรมของเยาวชนมากที่สุด ในขณะที่เด็กภาคใต้เรียนพิเศษเพื่อเสริมความรู้วิชาการ และเด็กภาคเหนือเรียนเสริมทักษะ ตามตารางที่ 6.14

ตารางที่ 6.14 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านการเตรียมตัวด้านอาชีพของเด็กวัยรุ่นแยกตามเขต เพศของเด็ก และภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
ช่วยงานอาชีพของครอบครัว		P-value < .001		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่ทำ	32.8	42.0	22.9	33.1	32.5	48.2	39.7	31.2	22.3	26.1
2) ทำ เป็นการริเริ่มของเด็ก	38.0	34.5	41.7	34.7	40.7	32.9	33.4	40.9	39.7	41.7
3) ทำ เป็นการริเริ่มของผู้เลี้ยงดู	29.3	23.5	35.4	32.2	26.8	18.9	26.9	27.9	38.0	32.1
ทำงานนอกบ้าน		P-value < .001		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่ทำ	76.0	79.2	72.6	72.6	78.9	82.7	74.0	69.4	70.7	84.8
2) ทำ เป็นการริเริ่มของเด็ก	17.8	15.6	20.1	20.7	15.3	13.9	20.2	23.2	18.4	12.2
3) ทำ เป็นการริเริ่มของผู้เลี้ยงดู	6.2	5.2	7.3	6.7	5.8	3.4	5.7	7.4	10.9	3.0

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		เพศ		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
เรียนพิเศษเพื่อเสริมความรู้วิชาการ		P-value < .001		P-value < .001		P-value < .001				
1) ไม่ทำ	68.3	61.1	76.0	73.9	63.6	66.5	69.8	68.0	74.1	62.8
2) ทำ เป็นการริเริ่มของเด็ก	27.2	32.7	21.3	20.9	32.4	27.5	26.7	27.5	23.3	30.9
3) ทำ เป็นการริเริ่มของผู้เลี้ยงดู	4.5	6.3	2.6	5.2	3.9	6.0	3.5	4.5	2.6	6.3
เรียนเสริมทักษะ		P-value < .001		P-value = .001		P-value = .044				
1) ไม่ทำ	82.8	80.6	85.1	84.6	81.2	83.1	81.9	78.4	87.6	83.0
2) ทำ เป็นการริเริ่มของเด็ก	15.9	17.6	14.1	14.3	17.2	15.3	16.8	18.8	12.3	16.2
3) ทำ เป็นการริเริ่มของผู้เลี้ยงดู	1.3	1.8	.8	1.1	1.5	1.6	1.4	2.9	.2	.8
อาสาสมัครช่วยงานชุมชน		P-value < .001		NS		P-value < .001				
1) ไม่ทำ	61.2	66.5	55.6	62.5	60.2	75.3	71.8	59.1	48.6	54.7
2) ทำ เป็นการริเริ่มของเด็ก	31.3	27.0	35.9	30.4	32.1	19.7	22.4	32.8	39.2	39.7
3) ทำ เป็นการริเริ่มของผู้เลี้ยงดู	7.5	6.5	8.5	7.1	7.7	5.0	5.9	8.2	12.1	5.6
ร่วมกิจกรรมกลุ่มของเยาวชน		P-value < .001		P-value = .001		NS				
1) ไม่ทำ	43.1	46.2	39.8	44.5	42.0	55.2	44.5	42.2	36.8	39.7
2) ทำ เป็นการริเริ่มของเด็ก	54.2	51.1	57.5	53.1	55.1	41.8	53.1	54.8	59.8	58.5
3) ทำ เป็นการริเริ่มของผู้เลี้ยงดู	2.7	2.7	2.7	2.4	2.9	3.0	2.4	3.0	3.3	1.8

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

การอบรมด้านเพศสัมพันธ์

ผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่สอนเด็กหญิงเรื่องการรักษาวงสรวงตัว และสอนเด็กชายให้เป็นสุภาพบุรุษไม่ฉวยโอกาสชิงสุกก่อนห่าม (ร้อยละ 86.8) ผู้เลี้ยงดูสอนเรื่องการรักษาวงสรวงตัวและวิธีคุมกำเนิดให้เด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย ส่วนเด็กชายได้รับการสอนวิธีป้องกันโรคเอดส์มากกว่าเด็กหญิง ผู้เลี้ยงดูเด็กนอกเขตเทศบาลสอนเด็กเรื่องรักษาวงสรวงตัว, เป็นสุภาพบุรุษ ไม่ฉวยโอกาสชิงสุกก่อนห่าม และวิธีป้องกันโรคเอดส์มากกว่าผู้เลี้ยงดูเด็กในเขตเทศบาล เมื่อพิจารณา

รายภาค พบว่า ผู้เลี้ยงดูเด็กกรุงเทพมหานครอบรมเรื่องเพศสัมพันธ์ ได้แก่ การรักษาวลสงวนตัว, การเป็นสุภาพบุรุษ ไม่ฉวยโอกาสชิงสุกก่อนห่าม และวิธีป้องกันโรคเอดส์ น้อยกว่าภาคอื่นๆ ดังแสดงในตารางที่ 6.15

เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกันนั่นคือ ผู้เลี้ยงดูจะมีการอบรมสั่งสอนในเรื่องบทบาททางเพศที่แตกต่างกันระหว่างเด็กชายเด็กหญิง โดยเด็กชาย ผู้เลี้ยงดูจะสอนให้รู้จักอดทน เข้มแข็ง ไม่อ่อนแอ ไม่รังแกผู้หญิงหรือผู้ที่อ่อนแอกว่า ในขณะที่ลูกสาว แม่ส่วนใหญ่จะสอนให้เป็นคนเรียบร้อย รู้จักรักษาวลสงวนตัว ไม่ไปเที่ยวไหนกับผู้ชายสองต่อสอง ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของผู้เลี้ยงดูต่อไปนี้

“ลูกชายเลี้ยงแบบธรรมดา สอนให้เข้มแข็ง อดทน ไม่รังแกผู้หญิง ไม่ยุ่งกับยาเสพติด” (แม่ ภาคเหนืออายุ 38 ปี บุตร 1 คน)

“ลูกสาวจะสอนให้เรียบร้อยรักษาวลสงวนตัว ไม่ปล่อยตัวง่าย” (แม่ ภาคอีสานอายุ 39 ปี บุตร 1 คน)

“ลูกผู้หญิงเลี้ยงแบบโบราณหน่อย ต้องรักษาวลสงวนตัว ดูแลรับผิดชอบงานบ้านเป็น” (แม่ ภาคกลาง อายุ 36 ปี บุตร 2 คน)

สำหรับการสอนในเรื่องเพศศึกษาของผู้เลี้ยงดู จะเริ่มจากการสอนเรื่องการเปลี่ยนแปลงร่างกายเมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่น การดูแลความสะอาดอวัยวะเพศ ผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ ตอบว่าไม่ได้สอนเรื่องนี้กับลูก เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมชาติที่ลูกจะได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย การรู้จักป้องกันตัวโดยใช้วิธีการคุมกำเนิด แม่เกือบทั้งหมด ตอบว่าไม่ได้สอนโดยเฉพาะแม่ที่มีลูกอายุ 13-16 ปี ซึ่งแม่บอกว่าลูกยังเล็กอยู่ ยังไม่รู้เรื่องและยังไม่ได้ไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ รวมทั้งแม่บอกว่ายังไม่เห็นลูกแสดงพฤติกรรมเสี่ยงให้เห็น เช่นลูกชายก็ยังไม่เห็นพาผู้หญิงมาที่บ้านลูกสาวก็ยังไม่เห็นมีเหมือนกัน โดยเหตุที่แม่ยังไม่ได้สอนลูกเพราะเห็นว่ายังเล็กอยู่ และแม่เองก็เขินที่จะพูดเรื่องนี้ ในขณะที่เดียวกันก็กลัวลูกอายด้วย ซึ่งแม่บางคนยังบอกว่าลูกน่าจะรู้จากโรงเรียนด้วย เพราะครูคงสอนเรื่องนี้ด้วย นอกจากนั้นแม่ที่มีลูกสาวส่วนหนึ่งบอกว่าไม่กล้าที่จะสอนลูกโดยตรงเพราะกลัวเขาจะอาย รวมทั้งทำให้กลายเป็นคนรู้มากเหมือนกับที่โพรงให้กระรอกต่อไปอาจทำให้เสียคนได้ ในขณะที่แม่ที่มีลูกชายบอกว่าเรื่องอย่างนี้พอเขาจะสอนได้ดีกว่า เพราะเป็นผู้ชายเหมือนกัน

อย่างไรก็ตาม มีแม่บางคนที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอาศัยอยู่ในเขตเมือง บอกว่าได้พูดคุยกับลูกในเรื่องนี้อยู่เหมือนกัน แต่จะบอกเขาว่าตอนนี้โตเป็นหนุ่มแล้วอย่าไปเที่ยวผู้หญิงหรือชู้สาวกับผู้หญิงเพราะตอนนี้ยังเป็นนักเรียน เรียนหนังสืออยู่ รอให้เรียนจบและทำงานแล้วค่อยมีแฟน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเป็นการสั่งห้ามลูกมากกว่าการที่บอกเหตุผลที่ชัดเจน ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของแม่ที่สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“การมีเพศสัมพันธ์หรือยังไม่ได้สอนหรือก เขายังเด็กอยู่ยังไม่รู้เรื่องอะไรหรอก” (แม่ ภาคเหนือ อายุ 47 ปี บุตร 4 คน)

“เรื่องเพศสัมพันธ์ ยังไม่ได้สอน ยังไม่ถึงเวลา พอโตขึ้นโรงเรียนเขาจะสอนเอง” (แม่ ภาคกลาง อายุ 48 ปี บุตร 3 คน)

“เรื่องเพศศึกษา ไม่ได้สอนหรือก ปล่อยให้รู้ตัวเดียวเขาก็รู้เอง” (ยาย กรุงเทพมหานคร อายุ 60 ปี บุตร 1 คน)

นอกจากลักษณะดังกล่าวการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังได้ถามเด็กในเรื่องการสอนเพศศึกษาของพ่อแม่ที่เป็นตัวอย่างด้วยก็บอกว่ามีลักษณะที่สอดคล้องกัน นั่นคือเด็กส่วนใหญ่ บอกว่าพ่อแม่ไม่ได้สอนในเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงร่างกาย การทำความสะอาดอวัยวะเพศ และมีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสมและปลอดภัย โดยเด็กบอกว่าตนเองได้เรียนรู้มาจากหนังสือที่โรงเรียน จากการดูโทรทัศน์และจากเพื่อนที่เล่าต่อกันมา (โดยเฉพาะกลุ่มเด็กชาย)

อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาในกลุ่มเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร และภาคกลางเปรียบเทียบกับเด็กภาคอื่นๆ พบว่าเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและภาคกลางส่วนหนึ่ง (10 คน) รายงานว่าพ่อแม่ได้สอนในเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงร่างกาย โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงที่บอกว่าพ่อแม่ได้สอนให้รู้จักทำความสะอาดเมื่อมีประจำเดือน และการใช้ผ้าอนามัย ในขณะที่เด็กชายบอกว่าพ่อแม่มักจะไม่พูดถึงในเรื่องนี้ แต่จะบอกในเรื่องการไม่ให้มีเพศสัมพันธ์เพราะยังเด็ก และกำลังเรียนหนังสืออยู่ ซึ่งเด็กส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องดี และได้ปฏิบัติตามสิ่งที่พ่อแม่แนะนำอยู่แล้ว

ตารางที่ 6.15 ร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านการอบรมด้านเพศสัมพันธ์ของผู้เลี้ยงดู

เด็กวัยรุ่น แยกตามเขต เพศของเด็ก และภาค

	รวมทั้งประเทศ	เขตการปกครอง		ผู้เลี้ยงดู		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เด็กชาย	เด็กหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
1) การรักษานวลสงวนตัว, เป็นสุภาพบุรุษ ไม่ฉวยโอกาส	86.8	83.8	90.0	77.9	94.2	77.5	87.2	88.1	89.1	89.9
2) วิธีป้องกันโรคเอดส์	40.1	38.0	42.5	44.8	36.3	30.9	36.0	49.9	41.0	41.0
3) วิธีคุมกำเนิด	24.0	23.8	24.1	25.2	23.0	23.6	20.1	29.6	24.3	22.2

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น

การวิเคราะห์ส่วนนี้ใช้สถิติ Binary logistic regression และแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นสองกลุ่มคือ สนับสนุนน้อยกับสนับสนุนมาก และในการวิเคราะห์แต่ละ Model จะเลือกเฉพาะตัวแปรที่เหมาะสมเท่านั้น โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงของค่า log likelihood statistics ($-2 \log \text{likelihood}$) ถ้าตัวแปรไหนเมื่อใส่เข้าไปแล้วทำให้ค่าดังกล่าวแตกต่างจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ Chi-square test จะพิจารณาเก็บตัวแปรนั้นไว้ใน model

การอบรมเลี้ยงดูด้านสุขภาพทั่วไป

เมื่อแบ่งการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมสุขภาพทั่วไปออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ percentile ที่น้อยกว่า 25 ซึ่งถือว่าการส่งเสริมน้อย และ 25 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าการส่งเสริมมาก พบว่าครอบครัวไทยเกือบทั้งหมดมีการส่งเสริมมากจึงไม่ได้ทำการวิเคราะห์แบบ Binary logistic regression ในประเด็นนี้

การอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมด้านสติปัญญา

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านครอบครัวทุกปัจจัยพร้อมกันด้วยวิธีการของ Binary logistic regression พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่ การศึกษาพ่อ การศึกษาแม่ อาชีพพ่อ สถานภาพสมรสของพ่อแม่ และภาวะวิกฤตในครอบครัว โดยพ่อแม่ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาได้มากกว่าพ่อแม่ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 23 และ ร้อยละ 29 ตามลำดับ พ่อที่ไม่ได้ทำงานเชิงเศรษฐกิจหรือไม่มีงานทำ มีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาน้อยกว่าพ่อที่ทำงานด้านเกษตรกร 1.5 เท่า พ่อแม่ที่มีสถานภาพหย่าร้างหรือแยกทาง และหม้ายหรือแต่งงานใหม่มีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาน้อยกว่าพ่อแม่ที่อยู่ด้วยกัน 1.8 เท่า และ 1.5 เท่า ตามลำดับ ครอบครัวที่มีภาวะวิกฤตในครอบครัวสูงมีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาน้อยกว่าครอบครัวที่มีภาวะวิกฤตในครอบครัวปานกลาง 1.2 เท่า (ตารางที่ 6.16)

ตารางที่ 6.16 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านสติปัญญา เด็กอายุ 13-18 ปี

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่				
- พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยง	1.226	.870	1.727	.245
- พ่อและแม่เลี้ยงเอง	1	-	-	-
ลักษณะครอบครัว				
- พ่อและแม่หรือพ่อหรือแม่+ญาติ	.929	.730	1.183	.552
- ไม่มีพ่อหรือแม่อยู่ด้วย	.954	.599	1.519	.842
- พ่อและแม่หรือพ่อหรือแม่	1	-	-	-
สถานภาพสมรส				
- แยกกันอยู่แต่มีความสัมพันธ์กัน	1.179	.706	1.971	.529
- แยกทาง/หย่าร้าง	1.861	1.374	2.520	<.001
- หม้าย/พ่อหรือแม่แต่งงานใหม่/ทั้งพ่อและแม่เสียชีวิต/อื่นๆ	1.521	1.086	2.129	.015
- อยู่ด้วยกัน	1	-	-	-
การศึกษาของพ่อ				
- มัธยมศึกษา	.771	.595	.999	.049
- ปวช./ปวส./ปวท.	.689	.440	1.079	.104
-ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	.618	.319	1.198	.154
- ประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา/ไม่ได้ศึกษาแล้ว	1	-	-	-
อาชีพพ่อ				
- งานวิชาชีพ	1.083	.675	1.739	.740
- บริการ บริหาร ธุรกิจ ค้าขาย	.990	.765	1.280	.936
- ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ/ไม่มีงานทำ	1.579	1.008	2.474	.046
- เกษตรกร/คนงาน	1	-	-	-
การศึกษาของแม่				
- มัธยมศึกษา	.715	.513	.996	.047
- ปวช./ปวส./ปวท.	.624	.371	1.048	.075
-ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	.543	.227	1.299	.170
- ประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา/ไม่ได้ศึกษาแล้ว	1	-	-	-

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
รายได้	.997	.988	1.006	.454
จำนวนบุตร	1.057	.980	1.139	.149
จำนวนคนในบ้านที่อยู่ประจำ	1.038	.983	1.095	.182
ภาวะวิกฤตในครอบครัว				
- ต่ำ (<p25)	.911	.714	1.163	.454
- สูง (>p75)	1.273	1.027	1.578	.028
- ปานกลาง (p25-p75)	1	--	--	--
การครอบครองที่อยู่อาศัย				
- ไม่ได้เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	1.140	.920	1.413	.232
- เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	1	-	-	-

ตัวแปรควบคุม คือ เขต ภาค เพศ และอายุของเด็ก

การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรม

จากการวิเคราะห์ปัจจัยด้านครอบครัวทุกปัจจัยพร้อมกันด้วยวิธีการของ Binary logistic regression พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม จิตใจ และจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การศึกษาพ่อ ภาวะวิกฤตในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว และการครอบครองที่อยู่อาศัย โดยพ่อที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ปวส. หรือ ปวท. และปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการด้าน อารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมมากกว่าพ่อที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 37 ร้อยละ 46 และ ร้อยละ 54 ตามลำดับ ครอบครัวที่มีภาวะวิกฤตในครอบครัวในระดับ สูงมีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมน้อยกว่า ครอบครัวที่มีภาวะวิกฤตปานกลาง 1.2 เท่า ในขณะที่ครอบครัวที่มีภาวะวิกฤตในครอบครัวใน ระดับต่ำมีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม และ จริยธรรมมากกว่าครอบครัวที่มีภาวะวิกฤตปานกลาง ร้อยละ 25 ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบ ไม่สมดุลมีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม และ จริยธรรมน้อยกว่าครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบสมดุล 1 : 2 เท่า ครอบครัวที่ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ อยู่อาศัยมีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรม น้อยกว่าครอบครัวที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย 1 : 3 เท่า (ตารางที่ 6.17)

ตารางที่ 6.17 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม เด็กอายุ 13-18 ปี

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่				
- พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยง	1.395	.987	1.973	.059
- พ่อและแม่เลี้ยงเอง	1	-	-	-
ลักษณะครอบครัว				
- พ่อและแม่หรือพ่อหรือแม่+ญาติ	.833	.649	1.069	.151
- ไม่มีพ่อหรือแม่อยู่ด้วย	.1099	.634	1.757	.693
- พ่อและแม่หรือพ่อหรือแม่	1	-	-	-
สถานภาพสมรส				
- แยกกันอยู่แต่มีความสัมพันธ์กัน	1.077	.634	1.829	.784
- แยกทาง/หย่าร้าง	1.081	.787	1.484	.629
- หม้าย/พ่อหรือแม่แต่งงานใหม่/ทั้งพ่อและแม่เสียชีวิต/อื่นๆ	1.027	.717	1.472	.884
- อยู่ด้วยกัน	1	-	-	-
การศึกษาของพ่อ				
- มัธยมศึกษา	.631	.485	.821	.001
- ปวช./ปวส./ปวท.	.543	.352	.837	.006
- ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	.467	.262	.831	.010
- ประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา/ไม่ได้ศึกษาแล้ว	1	-	-	-
การศึกษาของแม่				
- มัธยมศึกษา	.768	.549	1.289	.124
- ปวช./ปวส./ปวท.	.974	.610	3.436	.913
- ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	1.240	.688	2.325	.474
- ประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา/ไม่ได้ศึกษาแล้ว	1	-	-	-
รายได้	1.001	.994	1.009	.711
จำนวนบุตร	1.049	.971	1.134	.221

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
จำนวนคนในบ้านที่อยู่ประจำ	1.039	.984	1.097	.165
ภาวะวิกฤตในครอบครัว				
- ต่ำ (<p25)	.751	.580	.971	.029
- สูง (>p75)	1.278	1.026	1.592	.029
- ปานกลาง (p25-p75)	1	-	-	-
สัมพันธภาพในครอบครัว				
- ครอบครัวไม่สมดุล	1.284	1.068	1.544	.008
- ครอบครัวสมดุล	1	-	-	-
การครอบครองที่อยู่อาศัย				
- ไม่ได้เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	1.395	1.127	1.726	.002
- เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย				

ตัวแปรควบคุม คือ เขต ภาค เพศ และอายุของเด็ก

การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นแบบองค์รวม

เมื่อรวมข้อมูลการอบรมเลี้ยงดูด้านดูแลสุขภาพทั่วไป ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา และด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม และจริยธรรม โดยใช้วิธี Principal Component Analysis ได้ตัวแปรใหม่คือการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นแบบองค์รวม เมื่อพิจารณาการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นแบบองค์รวมควรเน้นให้ความสำคัญกับการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม และด้านดูแลสุขภาพทั่วไป ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้ำหนักของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละด้าน ดังรายละเอียดในตารางที่ 6.18 โดยตัวแปรใหม่นี้สามารถอธิบายตัวแปรเดิมทั้งสามได้ร้อยละ 47.8

ตารางที่ 6.18 ค่าน้ำหนักของคะแนนแต่ละด้านใน Principal component ที่หนึ่ง

การอบรมเลี้ยงดูด้าน	น้ำหนัก
การอบรมเลี้ยงดูด้านดูแลสุขภาพทั่วไป	0.491
การอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา	0.637
การอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม	0.594

สถิติ : Principal Component Analysis

เมื่อเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแยกตามเขตการปกครอง พบว่า ระดับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นแบบองค์รวมมีความแตกต่างกันตามภาคต่างๆ และเพศของเด็กแต่ไม่พบว่ามี ความแตกต่างกันตามเขตการปกครอง ดังแสดงในตารางที่ 6.19

ตารางที่ 6.19 จำนวน (ร้อยละ) ของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติในด้านเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นแบบองค์รวมแยกตามเขต เพศของเด็ก และภาค

คะแนนการ อบรมเลี้ยงดู แบบองค์รวม	รวมทั้ง ประเทศ	เขตการ ปกครอง		เพศ		ภาค				
		ใน เขต	นอก เขต	เด็ก ชาย	เด็ก หญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
		NS		P-value = 0.02		P-value = <0.001				
- ต่ำ	758 (25.0)	404 (25.8)	354 (24.1)	386 (28.0)	372 (22.5)	160 (34.1)	182 (28.5)	145 (23.3)	143 (22.2)	128 (19.5)
- ปานกลาง	1517 (50.0)	750 (47.9)	767 (52.3)	670 (48.6)	847 (51.3)	218 (46.5)	319 (50.0)	289 (46.4)	357 (55.3)	334 (50.8)
- สูง	757 (25.0)	411 (26.3)	346 (23.6)	324 (23.5)	433 (26.2)	91 (19.4)	137 (21.5)	189 (30.3)	145 (22.5)	195 (29.7)

สถิติ: Chi-square test, NS = Non-significance

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบองค์รวม

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านครอบครัวทุกปัจจัยพร้อมกันด้วยวิธีการของ Binary logistic regression พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การศึกษาพ่อ การศึกษาแม่ สถานภาพสมรสของพ่อแม่ จำนวนบุตรในครอบครัว ภาวะวิกฤตในครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัว โดยพ่อที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ปวส. หรือ ปวท. และปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมมากกว่าพ่อที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 40 ร้อยละ 66 และ ร้อยละ 62 ตามลำดับ ในขณะที่แม่ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมสูงกว่าแม่ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 59 ครอบครัวที่มีบุตรเพิ่มขึ้น 1 คนมีโอกาสที่จะมีการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมน้อย 1.1 เท่า ครอบครัวที่มีภาวะวิกฤตในครอบครัวในระดับสูงมีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมน้อยกว่าครอบครัวที่มีภาวะวิกฤตปานกลาง 1.3 เท่า ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบไม่สมดุลมีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมน้อยกว่าครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบสมดุลร้อยละ 1.1 (ตารางที่ 6.20)

ตารางที่ 6.20 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบองค์รวม เด็กอายุ 13-18 ปี*

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่				
- พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยง	1.415	.999	2.003	.051
- พ่อและแม่เลี้ยงเอง	1	-	-	-
ลักษณะครอบครัว				
- พ่อและแม่หรือพ่อหรือแม่+ญาติ	.885	.689	1.137	.339
- ไม่มีพ่อหรือแม่อยู่ด้วย	.988	.616	1.585	.960
- พ่อและแม่หรือพ่อหรือแม่	1	-	-	-
สถานภาพสมรส				
- แยกกันอยู่แต่มีความสัมพันธ์กัน	.963	.550	1.684	.894
- แยกทาง/หย่าร้าง	1.742	1.282	2.368	<.001
- หม้าย/พ่อหรือแม่แต่งงานใหม่ทั้งพ่อและแม่เสียชีวิต/อื่นๆ	1.351	.956	1.910	.089
- อยู่ด้วยกัน	1	-	-	-
การศึกษาของพ่อ				
- มัธยมศึกษา	.605	.463	.790	<.001
- ปวช./ปวส./ปวท.	.349	.210	.580	<.001
- ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	.388	.196	.766	.006
- ประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา/ไม่ได้ศึกษาแล้ว	1	-	-	-
การศึกษาของแม่				
- มัธยมศึกษา	.758	.538	1.067	.112
- ปวช./ปวส./ปวท.	.754	.448	1.270	.289
- ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	.416	.182	.955	.039
- ประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา/ไม่ได้ศึกษาแล้ว	1	-	-	-
รายได้	.998	.990	1.007	.701
จำนวนบุตร	1.096	1.016	1.182	.018

ปัจจัย	Odds ratios	95% Confidence Interval		P-value
		Lower	Upper	
จำนวนคนในบ้านที่อยู่ประจำ	1.033	.978	1.092	.240
ภาวะวิกฤตในครอบครัว				
- ต่ำ (<p25)	.944	.732	1.215	.653
- สูง (>p75)	1.358	1.089	1.694	.007
- ปานกลาง (p25-p75)	1	-	-	-
สัมพันธภาพในครอบครัว				
- ครอบครัวไม่สมดุล	1.206	1.001	1.452	.049
- ครอบครัวสมดุล	1	-	-	-
การครอบครองที่อยู่อาศัย				
- ไม่ได้เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	1.156	.928	1.440	.196
- เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	1	-	-	-

*กลุ่มอ้างอิง คือ คะแนนการอบรมเลี้ยงดูสูง (มากกว่า/เท่ากับเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25); ตัวแปรควบคุม คือ เขตการปกครอง ภาค เพศ และอายุของเด็ก

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของเด็กวัยรุ่นระดับประเทศครั้งนี้ พบว่าครอบครัวมีความคาดหวังให้เด็กได้เรียนเก่งและเรียนสูงเพื่อให้ได้ทำงานดีและช่วยตนเองได้ โดยพยายามเก็บเงินเพื่อส่งเสียให้ลูกได้เรียน ครอบครัวเลี้ยงดูเด็กชายเด็กหญิงแตกต่างกัน โดยให้เด็กหญิงช่วยเหลือตนเองและทำงานบ้านมากกว่าเด็กชาย ผู้เลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นหนึ่งในสาม ไม่แสดงออกว่ารักเด็กและหนึ่งในห้าไม่แสดงออกว่าพอใจเมื่อเด็กทำสิ่งที่ถูกต้องหรือเป็นที่พอใจของผู้เลี้ยงดู เมื่อเด็กทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง สองในสามของผู้เลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นใช้วิธีตีกับเด็กลงด้วยวาจา ในขณะที่หนึ่งในห้าใช้วิธีดุคำ มีร้อยละ 4.3 ที่ใช้วิธีทำโทษเด็กวัยรุ่นทางกาย ร้อยละ 70 ของผู้เลี้ยงดูมีเวลาพูดคุยกับเด็กทุกวัน แม้มีเวลาให้ลูกได้พูดคุยกันทุกวันร้อยละ 67 ในขณะที่เพียงครึ่งหนึ่งของพ่อมีเวลาให้กับลูกทุกวัน ในด้านการเป็นแบบอย่าง ร้อยละ 80-90 ของผู้เลี้ยงดูได้ทำตนเป็นแบบอย่างแก่เด็กวัยรุ่นในด้านการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ช่วยงานของชุมชน บริจาคสิ่งของ และใช้สิทธิในการเลือกตั้ง โดยผู้เลี้ยงดูในเขตกรุงเทพมหานครทำตนเป็นแบบอย่างในด้านเหล่านี้น้อยกว่าผู้เลี้ยงดูภาคอื่น ในขณะที่ครึ่งหนึ่งของผู้เลี้ยงดูดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ในบ้านให้เด็กเห็น ร้อยละ 65 เล่นหอยได้ดิน หนึ่งในสามมีคนเฒ่าในบ้านให้เด็กเห็น ร้อยละ 10 มีคนเล่นไพ่ในบ้าน

จากการทบทวนองค์ความรู้เรื่องเด็ก เยาวชน และครอบครัว จันทรพิชญ และคณะ (2541) พบว่าความเชื่อและทัศนคติการอบรมแบบเดิมๆ ยังคงอยู่ คือ ต้องเคารพผู้อาวุโส ว่านอนสอนง่าย กตัญญู โตขึ้นจะได้เป็นเจ้าคนนายคน นอกจากนี้ครอบครัวไทยยังบ่มเพาะหญิงชายแตกต่างกัน

ลูกชายได้อิสระมากกว่าหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในครั้งนี้ที่พบว่า เด็กหญิงได้รับมอบหมายให้ทำงานบ้านและช่วยเหลือตนเองมากกว่าเด็กชาย โดยผู้เลี้ยงดูจะช่วยทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ให้เด็กชายเช่น ปลูกให้ตื่น ช่วยเก็บที่นอน เป็นต้น

เด็กเลียนแบบอย่างจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้รอบด้าน ครอบครัวไทยใช้การเป็นแบบอย่างเป็นรูปแบบหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เด็กเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ซึ่งมีทั้งพฤติกรรมทางบวกและพฤติกรรมทางลบ (สุมน และคณะ, 2534) นอกจากนี้เด็กยังลอกเลียนแบบพฤติกรรมมาจากสื่อโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ เช่น การเลียนแบบการฆ่าตัวตายหรือการใช้พฤติกรรมรุนแรงในการแก้ปัญหาดังที่เป็นข่าวในปัจจุบัน ผลของการศึกษานี้ที่พบว่า ร้อยละ 80-90 ของผู้เลี้ยงดูแสดงพฤติกรรมทางบวกซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก แต่ในขณะเดียวกันก็มีถึงร้อยละ 10 ถึง ร้อยละ 65 ของผู้เลี้ยงดูที่แสดงพฤติกรรมทางลบแก่เด็ก เป็นภาพสะท้อนถึงรากเหง้าของปัญหาพฤติกรรมเด็กวัยรุ่นในปัจจุบันที่จะต้องแก้ไขในระดับครอบครัว ให้พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นแบบอย่างที่ดีในการที่จะหล่อหลอมเด็กให้เติบโตเป็นคนดีและมีความสุขในการดำรงชีวิต

ในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูเพื่อหล่อหลอมอารมณ์และปัญญาของเด็ก พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต. (2544) ได้ให้แนวทางไว้ดังนี้

“ครอบครัว คือศูนย์กลางการสร้างสรรค์สังคม เริ่มด้วยบทบาทพ่อแม่ในการนำเสนอโลกแก่ลูก พ่อแม่นำเสนอโลกในภาพอย่างไร เด็กจะเห็นโลกอย่างนั้น พ่อเป็นตัวแทนของผู้ชายทั้งโลก แม่ก็เป็นตัวแทนของผู้หญิงทั้งโลก ถ้าเด็กเจอมนุษย์สองคนแรกที่ดีต่อเขา รักเขา ก็ทำให้เขามีความรู้สึกที่ดีและมองเพื่อนมนุษย์ในทางที่ดี ถ้าพ่อแม่ทำให้เด็กได้ภาพของโลกที่โหดร้ายรุนแรง ก็ทำให้เด็กมีความรู้สึกและทัศนคติต่อโลกในทางที่เสียหาย

อารมณ์บวกเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาขึ้นมา เริ่มด้วยพ่อแม่ ต้องปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรู้สึกที่ดีด้วยความเมตตา กรุณา มุทิตา ทำให้เด็กมีความสุข สดชื่น มีความโน้มเอียงในทางที่จะมีไมตรี อ่อนโยน แต่ถ้าเกินไปจะทำให้เด็กอ่อนแอและพึ่งพา เด็กไม่ได้ฝึกตน แต่ชีวิตที่แท้จะดีได้ด้วยการฝึกศึกษาเรียนรู้ เมื่อเด็กไม่ได้ทำอะไรก็ไม่มีโอกาสได้พัฒนา ไม่ได้ศึกษา ไม่ได้เรียนรู้ เด็กก็ต้องพึ่งพาพ่อแม่และคนอื่นเรื่อยไป

ความรักจึงต้องอยู่ในขอบเขตของความรู้ พ่อแม่จึงต้องมีพรหมวิหารมา 4 ข้อ มีเมตตา กรุณา มุทิตา แล้วมีอุเบกขา เพื่อดุลกันไว้ ฝึกให้เด็กรู้จักกฎเกณฑ์ กติกา ซึ่งมนุษย์ที่อยู่ในโลกอยู่ในสังคม และอยู่กับความจริงของธรรมชาติจะต้องรู้และปฏิบัติให้ถูกต้องด้วย คือ หล่อหลอมอารมณ์ความรู้สึกด้านบวก และส่งเสริมให้เด็กโตขึ้นโดยรู้หลักธรรมชาติ ให้สัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลายด้วยปัญญาที่รู้ความจริง ชีวิตที่ดีก็จะมาเอง”

บทที่ 7

บทวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กของ ครอบครัวไทย และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอในบทนี้เพื่อวิเคราะห์เชื่อมโยงและสรุปให้เห็นถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทยในแต่ละช่วงวัย โดยจะเน้นในประเด็นที่เกี่ยวข้องเนื่องกัน ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยได้กล่าวแล้วในแต่ละบทที่ผ่านมา

ค่านิยมความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทย

ความคาดหวังของผู้เลี้ยงดูที่มีต่อเด็ก

พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเด็กในสังคมไทยที่มีลูกทั้งในช่วงเด็กปฐมวัย วัยเรียน และวัยรุ่นทั่วทุกภาคของประเทศ มีความหวังต่อเด็กไม่แตกต่างกัน นั่นคือ คาดหวังให้เด็กเป็นคนดี ตั้งใจเรียนหนังสือ เรียนหนังสือให้เก่ง เรียนจบสูงๆ และประกอบอาชีพที่ดีโดยในช่วงวัยเด็ก พ่อแม่จะให้ความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับการให้ลูกเชื่อฟังผู้ใหญ่ ไม่ดื้อ ไม่ชน ค่อนข้างมาก พ่อโตเข้าสู่วัยรุ่น ความคาดหวังในการประกอบอาชีพมีความชัดเจนมากขึ้น พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูในเขตชนบทยังอยากให้ลูกรับราชการเป็นแพทย์ พยาบาล ครู ทหาร ตำรวจ และยังหวังพึ่งลูกในอนาคต ในขณะที่พ่อแม่ในเขตเมือง และกรุงเทพมหานคร มีส่วนน้อยที่ยังหวังให้ลูกดูแลตนเองเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ

วิธีการปฏิบัติของผู้เลี้ยงดูเพื่อให้บรรลุความคาดหวัง

จากความคาดหวังที่พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูมีให้กับลูกจะเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งพ่อแม่พร้อมที่จะทุ่มเทให้ลูกเสมอ ดังนั้น เมื่อถามผู้เลี้ยงดูว่ามีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้บรรลุความคาดหวังที่พ่อแม่ตั้งเอาไว้ ก็พบว่า พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเกือบทั้งหมดจะตอบในทำนองเดียวกัน คือ พยายามทำงานเก็บเงินเพื่อส่งเสียให้ลูกได้เรียน มีการพูดคุยและสั่งสอนให้ลูกตั้งใจเรียน แต่ก็มีผู้เลี้ยงดูบางส่วน โดยเฉพาะผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่ยังไม่ได้เตรียมอะไรให้กับลูก เพราะเห็นว่าเด็กยังเล็กอยู่ พอลูกเข้าสู่วัยเรียน พ่อแม่ก็จะส่งลูกเข้าโรงเรียนตามระบบการศึกษาไทย พ่อแม่ในเขตชนบทมักจะ

ยกหน้าที่การเรียนการศึกษาหาความรู้ให้กับครูที่โรงเรียน โดยพ่อแม่เข้าไปมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ยิ่งเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นลูกจะเรียนหนังสือในระดับมัธยมศึกษา พ่อแม่มักช่วยเหลือได้น้อยเพราะเด็กจะเรียนสูงกว่า สำหรับในเขตเมือง พ่อแม่มีโอกาสในการช่วยเหลือลูกด้านการเรียนการสอนมากกว่า ทั้งในเรื่องของการทำการบ้าน การจัดหาหนังสือ การส่งให้เรียนพิเศษ แต่ก็มีข้อจำกัดในเรื่องเกี่ยวกับเวลา ซึ่งความแตกต่างที่กล่าวมานี้ อาจไปสู่ความคาดหวังด้านการเรียน และการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันในอนาคต

แนวทางการอบรมเลี้ยงดู และการปลูกฝังเด็ก

เมื่อพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเด็กในแต่ละช่วงวัยอยากให้ลูกเป็นคนดี เรียนหนังสือเก่ง ดังนั้นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือมุ่งสอนและปลูกฝังลูกให้เป็นเด็กที่ดี ตั้งใจเรียนหนังสือ เชื่อฟังพ่อแม่ และครูที่โรงเรียน โดยองค์ความรู้ที่นำมาสอนลูกก็ได้มาจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมาเป็นส่วนใหญ่ ในช่วงวัยเด็กพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูจะไม่เข้มงวดกับลูกมากนัก พอเข้าสู่วัยรุ่นจะเน้นการสอนและบอกลูกในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนและการคบเพื่อนที่ดี รวมถึงการไม่ไปข้องแวะกับยาเสพติดมากขึ้น

การอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ

การอบรมเลี้ยงดูด้านสุขภาพทั่วไป

การดูแลสุขภาพเด็กของครอบครัวไทย ทั้งในกลุ่มเด็กปฐมวัย วัยเรียน และวัยรุ่น มีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามลักษณะการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก โดยในช่วงปฐมวัย ผู้เลี้ยงดูมักจะมีการดูแลสุขภาพเด็กอย่างใกล้ชิด ทั้งในเรื่องการกิน การนอน การขับถ่าย และการแต่งตัว แต่พอเข้าสู่วัยเรียน เด็กเริ่มช่วยเหลือตนเองได้ การดูแลสุขภาพจึงเป็นลักษณะของการพูด การเตือน การตรวจสอบ ให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้น พอเข้าสู่วัยรุ่น พ่อแม่มักดูแลน้อยลงเพราะเด็กสามารถปฏิบัติได้เองทั้งหมด ลักษณะเช่นนี้ มีความคล้ายคลึงกันในกลุ่มผู้เลี้ยงดูเด็กทั่วทุกภาคของประเทศทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร และเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของการดูแลสุขภาพแต่ละด้าน โดยเริ่มจากด้านการกิน พบว่า ข้าวเป็นอาหารหลักที่เด็กทั้ง 3 กลุ่ม กินเป็นประจำ และผู้เลี้ยงดูหลักจะพยายามให้เด็กได้กินครบทั้ง 3 มื้อในแต่ละวัน ในขณะที่ผักเป็นอาหารที่เด็กไม่ค่อยชอบกิน ในกลุ่มเด็กปฐมวัย ผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95.5) มีการฝึกลูกในเรื่องการรับประทานอาหาร และพบว่ามากกว่า ร้อยละ 90 ยังดื่มนมอยู่ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่อาหารพวกฟาสต์ฟู้ด ขนมถุง ลูกอม เยลลี่ และน้ำอัดลม เริ่มมีมากขึ้น พอเข้าสู่วัยเรียน และวัยรุ่น เด็กเริ่มออกจากบ้านเข้าสู่โรงเรียน พ่อแม่มักจะคอยดูแลการกินของลูก โดยเฉพาะมื้อเช้าและมื้อเย็น อาหารยังเป็นอาหารพวกโปรตีน ผักและผลไม้ เพราะเห็นว่าเป็น

ประโยชน์สำหรับเด็ก แต่การดูแลก็มักจะเป็นการเตือนให้กินข้าวตามเวลา เพราะเด็กจะชอบดูรายการโทรทัศน์ และเล่นกับกลุ่มเพื่อนค่อนข้างมาก

สำหรับเรื่องการนอน และการดูแลความสะอาดร่างกายทั่วไป ผู้เลี้ยงดูในกลุ่มเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 70) จะคอยดูแลและตรวจสอบค่อนข้างใกล้ชิด โดยจะให้นอนประมาณวันละ 10 ชั่วโมง ในขณะที่พ่อเข้าสู่วัยเรียน และวัยรุ่น ผู้เลี้ยงดูจะดูแลน้อยลงเพราะเด็กเริ่มช่วยเหลือตนเองได้ สามารถเข้านอนเองได้ แต่สิ่งที่ผู้เลี้ยงดูยังกระทำบ่อยคือ คอยเตือนให้เข้านอน เพราะเด็กชอบดูโทรทัศน์ ทำให้นอนดึก และมีผลทำให้ไปโรงเรียนสาย ส่วนการดูแลเด็กเมื่อยามเจ็บป่วย พบว่าพ่อแม่และผู้เลี้ยงดู ทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร มีแนวทางการดูแลไม่แตกต่างกันทั้งกลุ่มเด็กปฐมวัย วัยเรียน และวัยรุ่น นั่นคือเมื่อเด็กไม่สบาย ซึ่งโดยมากมักจะเป็นไข้หวัด ผู้เลี้ยงดูมักจะดูแลโดยการเช็ดตัวลดไข้ให้ หายาลดไข้ให้รับประทาน เมื่ออาการไม่ดีขึ้น จะพาไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล หรือที่คลินิก แล้วแต่ความสะดวก

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงระดับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูในแต่ละกลุ่มอายุ พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน โดยผู้เลี้ยงดูเด็กมีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูเด็กอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ส่วนปัจจัยด้านครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป ในกลุ่มเด็กปฐมวัยและวัยเรียน ได้แก่ การศึกษาแม่ อาชีพแม่ และผู้ใช้เวลาเลี้ยงดูเด็กเป็นส่วนใหญ่ แสดงว่าการศึกษาและอาชีพของแม่นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านสุขภาพ ในขณะที่ปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านการดูแลสุขภาพทั่วไปในแต่ละกลุ่มอายุ คือ ในกลุ่มเด็กปฐมวัย ได้แก่ สถานภาพสมรสของพ่อแม่ ลักษณะครอบครัว จำนวนบุตรในครอบครัว จำนวนคนในบ้านที่อยู่ประจำ และสภาพแวดล้อมในบ้าน ในกลุ่มเด็กวัยเรียน ได้แก่ การศึกษาของพ่อ รายได้ครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัว ในกลุ่มเด็กวัยรุ่นมีเพียงปัจจัยด้านการศึกษาพ่อเท่านั้น (ดังตารางที่ 7.1)

ตารางที่ 7.1 สรุปปัจจัยด้านครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูด้านสุขภาพทั่วไปทุกกลุ่มอายุ

ปัจจัย	การอบรมเลี้ยงดู		
	เด็กปฐมวัย	เด็กวัยเรียน	เด็กวัยรุ่น
การศึกษาแม่	▲	▲	no
อาชีพแม่	▲	▲	no
ผู้ใช้เวลาเลี้ยงดูเด็กเป็นส่วนใหญ่	▲	▲	no
การศึกษาพ่อ	-	▲	no
สถานภาพสมรสของพ่อแม่	▲	-	no
ลักษณะครอบครัว	▲	-	no
จำนวนบุตรในครอบครัว	▲	-	no
จำนวนคนในบ้าน	▲	-	no
รายได้ครอบครัว	-	▲	no
สภาพแวดล้อมในบ้าน	▲	-	no
สถานภาพการครองครองที่อยู่อาศัย	-	-	no
ภาวะวิกฤตในครอบครัว	-	-	no
สัมพันธภาพในครอบครัว	-	▲	no

▲ = มีความสัมพันธ์ทางสถิติ

- = ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ

no = ไม่ได้ทำการวิเคราะห์ด้วย Multiple logistic regression

การอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมสติปัญญา

การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านการส่งเสริมสติปัญญามีความสำคัญทั้งในกลุ่มเด็กปฐมวัย วัยเรียน และวัยรุ่น ผลการศึกษานี้ พบว่า ผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ เห็นความสำคัญของการมีระดับสติปัญญาที่ดีของลูก อยากให้ฉลาดและเรียนเก่ง โดยในกลุ่มเด็กปฐมวัยผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 90) มีการเตรียมความพร้อมด้านการเรียนของลูกโดยการสอนให้เด็กนับเลข 1-10 สอนให้อ่าน ก. ไก่ ข. ไข่ และอ่านหนังสือให้ฟัง เด็กปฐมวัยร้อยละ 42.8 อยู่ในสถานเลี้ยงดูเด็กในช่วงกลางวัน พ่อเข้าสู่วัยเรียน ร้อยละ 62.1 และ ร้อยละ 60.3 ของผู้เลี้ยงดูมีการสอนและให้เด็กทำการบ้าน และติดตามผลการเรียน ในขณะที่การจัดหาหนังสือให้ลูกพบว่า ผู้เลี้ยงดูร้อยละ 34.9 ที่ไม่เคยจัดหนังสือให้ลูกอ่าน ลักษณะเช่นนี้มีความแตกต่างกัน โดยผู้เลี้ยงดูนอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนของการไม่เคยจัดหาหนังสือให้ลูกอ่านน้อยกว่าในเขตเทศบาล นอกจากนี้ พบว่าผู้เลี้ยงดูเด็กวัยเรียน ร้อยละ 88.1 มีการดูโทรทัศน์พร้อมลูก แต่มีการแนะนำรายการโทรทัศน์ให้ลูกดูเป็นประจำเพียงร้อยละ 39.2 เท่านั้น

สำหรับกลุ่มเด็กวัยรุ่น พบว่าพ่อแม่จะมีการติดตามผลการเรียนของเด็กน้อยลง โดยให้เหตุผลว่าเด็กโตแล้วสามารถรับผิดชอบตนเองได้ แต่สิ่งที่ผู้เลี้ยงดูหลักจะทำเป็นประจำคือ พุดสอนให้เด็กมีความมุ่งมั่น ตั้งใจเรียนให้อ่านหนังสือ ทำการบ้านให้เสร็จในแต่ละวัน โดยผู้เลี้ยงดูในเขตเทศบาลและกรุงเทพมหานครมีการช่วยเหลือเด็กในเรื่องเกี่ยวกับการเรียน และการทำการบ้านมากกว่าผู้เลี้ยงดูนอกเขตเทศบาล ผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ยังอยากให้ลูกได้เรียนพิเศษในวิชาที่ยังเรียนได้ไม่ดี แต่ก็มีปัญหาเรื่องค่าเล่าเรียน และการเดินทาง โดยเฉพาะในเขตชนบท เพราะต้องมาเรียนในเมืองหรือต่างจังหวัด นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เลี้ยงดูหลัก ร้อยละ 82.4 มีการดูรายการโทรทัศน์พร้อมกับเด็ก โดยรายการที่ดูบ่อย คือ ข่าว และละคร ผู้เลี้ยงดูจะดูรายการข่าวพร้อมกับเด็กชายมากที่สุด ในขณะที่เด็กหญิงจะดูละครด้วยกันมากที่สุด

เมื่อพิจารณาระดับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมสติปัญญาเด็กในแต่ละช่วงวัย พบว่าไม่มีความแตกต่างกันมาก นั่นคือ ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่ จะมีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูในระดับปานกลาง มีเพียงส่วนน้อยที่มีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูในระดับสูง สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านการส่งเสริมพัฒนาการสติปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกกลุ่มอายุ คือ การศึกษาแม่ โดยแม่ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ปวส.หรือ ปวท. และปริญญาตรีหรือ สูงกว่ามีโอกาสที่จะอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญามากกว่ากลุ่มมารดาที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา หรือต่ำกว่า ส่วนปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมสติปัญญาในแต่ละกลุ่มอายุ คือในกลุ่มปฐมวัย ได้แก่ ผู้ใช้เวลาเลี้ยงดูเด็กเป็นส่วนใหญ่ จำนวนบุตรในครอบครัว ลักษณะครอบครัว อาชีพพ่อ อาชีพแม่ และรายได้ครอบครัว ในกลุ่มเด็กวัยเรียน ได้แก่ ผู้ใช้เวลาในการเลี้ยงดูเด็กเป็นส่วนใหญ่ สถานภาพสมรสของพ่อแม่ จำนวนบุตรในครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัว ในขณะที่กลุ่มเด็กวัยรุ่น ได้แก่ การศึกษาพ่อ สถานภาพสมรสของพ่อแม่ อาชีพพ่อ และภาวะวิกฤตในครอบครัว (ดังตารางที่ 7.2)

ตารางที่ 7.2 สรุปปัจจัยด้านครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมสติปัญญาทุกกลุ่มอายุ

ปัจจัย	การอบรมเลี้ยงดู		
	เด็กปฐมวัย	เด็กวัยเรียน	เด็กวัยรุ่น
การศึกษาแม่	▲	▲	▲
การศึกษาพ่อ	-	-	▲
สถานภาพสมรสของพ่อแม่	-	▲	▲
จำนวนบุตรในครอบครัว	▲	▲	-
ผู้ใช้เวลาเลี้ยงดูเด็กเป็นส่วนใหญ่	▲	▲	-
ลักษณะครอบครัว	▲	-	-

ปัจจัย	การอบรมเลี้ยงดู		
	เด็กปฐมวัย	เด็กวัยเรียน	เด็กวัยรุ่น
อาชีพพ่อ	▲	-	▲
อาชีพแม่	▲	-	-
จำนวนคนในบ้าน	-	-	-
รายได้ครอบครัว	▲	-	-
สภาพแวดล้อมในบ้าน	-	-	-
สถานภาพการครองครองที่อยู่อาศัย	-	-	-
ภาวะวิกฤตในครอบครัว	-	-	▲
สัมพันธภาพในครอบครัว	-	▲	-

▲ = มีความสัมพันธ์ทางสถิติ

- = ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ

การอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม และจริยธรรม

ผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กในแต่ละกลุ่มอายุ ทั้งในกลุ่มเด็กปฐมวัย วัยเรียน และวัยรุ่น ทั่วประเทศ มีการปฏิบัติต่อเด็กในด้านการแสดงออกว่า รักเด็กแตกต่างกันตามวัย โดยในช่วงเด็กปฐมวัย พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.3) แสดงออกด้วยวิธีการสัมผัสทางกาย มากกว่าวิธีอื่นๆ แต่พอเข้าสู่วัยเรียนการสัมผัสทางกายลดลงเหลือร้อยละ 41.7 ยิ่งกว่านั้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น การสัมผัสทางกายเหลือเพียงร้อยละ 18.2 ในขณะที่การแสดงออกโดยวิธีอื่นๆ ไม่แสดงออกกับการแสดงออกทางคำพูดมีมากขึ้น ร้อยละ 36.2 และ ร้อยละ 31.0 ตามลำดับ ส่วนการลงโทษลูกเมื่อทำผิด พบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้เลี้ยงดูในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร นั่นคือผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่จะใช้วิธีการตักเตือน อบรมสั่งสอนมากที่สุด โดยวิธีการตักเตือน สั่งสอนนั้น จะมีสัดส่วนมากขึ้นเมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่น ส่วนการลงโทษทางกาย พบว่าในช่วงเด็กปฐมวัยผู้เลี้ยงดูหลักมีการลงโทษทางกายร้อยละ 18.5 จากนั้นลดลงเป็น ร้อยละ 13.2 และ ร้อยละ 4.3 ในกลุ่มเด็กวัยเรียนและวัยรุ่น นอกจากนั้นการศึกษานี้ยังพบว่าผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กในแต่ละกลุ่มอายุทุกคนมีการสอนให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อตนเองอยู่เสมอ โดยในช่วงเด็กเล็กจะเป็นการสอนในเรื่องการรับผิดชอบการกิน การแต่งตัว การขับถ่ายเป็นหลัก เมื่อโตขึ้นเข้าโรงเรียนและช่วยเหลือตนเองได้ดี พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูจะเน้นการสอนให้รับผิดชอบด้านการเรียนและทำงานบ้านเป็นหลัก ส่วนการสอนในเรื่องการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมและการรับผิดชอบต่อสังคมในกลุ่มผู้เลี้ยงดูเด็กวัยเรียนและวัยรุ่น พบว่าเกือบทุกคนมีการสอนให้ลูกอย่างเต็มที่ทั้งในเรื่องของการสอนให้ช่วยเหลือผู้สูงอายุหรือผู้ที่อ่อนแอกว่า สอนให้รู้จักเกรงใจผู้อื่น ไม่ทำร้าย

ผู้อื่น รวมถึงไม่ทำลายสิ่งของสาธารณะ แต่ลักษณะของการสอนมักจะเป็นการพูด การบอกให้เด็กปฏิบัติไม่ได้แสดงให้เห็นเป็นแบบอย่างมากนัก

นอกจากลักษณะดังกล่าว การศึกษานี้พบว่าผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กในกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่นส่วนใหญ่ (มากกว่า ร้อยละ 80 ขึ้นไป) ได้แสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่เหมาะสมในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมาให้เด็กเห็น เช่น การช่วยเหลืองานที่โรงเรียน การช่วยเหลืองานชุมชน การช่วยเหลือเพื่อนบ้าน เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันการแสดงแบบอย่างในทางลบให้เด็กเห็นในบ้าน ซึ่งเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวก็มีมาก ดังจะเห็นได้จากในกลุ่มผู้เลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นที่มีการเล่นห่วยได้ดิน ดินเหนียวหรือเปียร์ในบ้าน สุมบุหรี่ในบ้าน เมากลับบ้าน และเล่นไฟ คิดเป็น ร้อยละ 64.9, 57.3, 56.6, 32.6 และ 9.8 ตามลำดับ ซึ่งการเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีนี้ ทำให้เด็กซึมซับโดยไม่รู้ตัว และเข้าใจว่าสิ่งที่ผู้เลี้ยงดูปฏิบัติอยู่เป็นสิ่งที่ถูกต้องและสมควรควรกระทำได้

สำหรับการอบรมเรื่องบทบาททางเพศพบว่า ผู้เลี้ยงดูหลักยังสอนลูกในลักษณะเช่นเดิมนั่นคือ ลูกชายจะสอนให้เข้มแข็ง ทำงานลักษณะของผู้ชาย ไม่อ่อนแอทำตัวเป็นหญิง ไม่รังแกผู้หญิง สามารถเป็นผู้นำและที่พึ่งของครอบครัวได้ ในขณะที่ลูกสาวจะสอนให้เป็นคนเรียบร้อย ว่างอนสอนง่าย รู้จักทำงานบ้าน ไม่เที่ยวเตร่ ไม่ไปไหนมาไหนกับผู้ชายสองต่อสอง ส่วนการสอนเพศศึกษาของครอบครัวไทยพบว่า พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร ที่มีลูกอายุ 10-18 ปี ส่วนใหญ่ไม่ได้สอนลูก ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น การดูแล้วยวะเพศ โดยเฉพาะวัยรุ่นชายมักไม่ได้รับการสอน แต่ในวัยรุ่นหญิง แม่จะสอนลูกสาวเรื่องการรักษาความสะอาดเมื่อมีประจำเดือนและการใช้ผ้าอนามัย

ในขณะที่การสอนเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ไม่ได้สอนเรื่องนี้ เพราะเห็นว่ายังเด็ก (โดยเฉพาะเด็กอายุ 10-16 ปี) โตขึ้นจะรู้เรื่องเอง รวมทั้งเด็กยังไม่มีความรู้เรื่องเพศให้เห็น นอกจากนั้น พ่อแม่มักกล่าวว่าเป็นเรื่องลำบากใจที่จะสอนลูกเรื่องนี้ และคิดว่าโรงเรียนน่าจะสอนได้ดีกว่า ดังนั้นจะห้ามลูกไม่ให้มีแฟน รอให้เรียนจบเสียก่อน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เด็กอายุ 13-18 ปี ที่พบว่าพ่อแม่ไม่ได้สอนเรื่องนี้ ส่วนใหญ่รับรู้มาจากกลุ่มเพื่อน จากการดูโทรทัศน์ และหนังสือโป๊

เมื่อพิจารณาคะแนนการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรม พบว่าไม่ค่อยมีความแตกต่างกัน โดยผู้เลี้ยงดูหลักทั่วทุกภาคของประเทศมีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมอยู่ในระดับต่ำ สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมทุกกลุ่มอายุ ได้แก่ การศึกษาพ่อ และผู้ที่ใช้เวลาเลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพล

ต่อการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมในกลุ่มเด็กปฐมวัย คือ การศึกษาของแม่ รายได้ครอบครัว และสภาพแวดล้อมในบ้าน กลุ่มเด็กวัยเรียนคือ การศึกษาแม่ สถานภาพสมรสของพ่อแม่ อาชีพแม่ รายได้ครอบครัว จำนวนบุตรในครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัว ส่วนในกลุ่มเด็กวัยรุ่น คือ ภาวะวิกฤตในครอบครัว การครอบครองที่อยู่อาศัย และสัมพันธภาพในครอบครัว (ดังตารางที่ 7.3)

ตารางที่ 7.3 สรุปปัจจัยด้านครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม และจริยธรรม ทุกกลุ่มอายุ

ปัจจัย	การอบรมเลี้ยงดู		
	เด็กปฐมวัย	เด็กวัยเรียน	เด็กวัยรุ่น
การศึกษาพ่อ	▲	▲	▲
ผู้ใช้เวลาเลี้ยงดูเด็กเป็นส่วนใหญ่	▲	▲	▲
การศึกษาแม่	▲	▲	-
สถานภาพสมรสของพ่อแม่	-	▲	-
จำนวนบุตรในครอบครัว	-	▲	-
อาชีพแม่	-	▲	-
รายได้ครอบครัว	▲	▲	-
สถานภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย	-	-	▲
สภาพแวดล้อมในบ้าน	▲	-	-
ภาวะวิกฤตในครอบครัว	-	-	▲
สัมพันธภาพในครอบครัว	-	▲	▲

▲ = มีความสัมพันธ์ทางสถิติ

- = ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ

การอบรมเลี้ยงดูแบบองค์รวม

การอบรมเลี้ยงดูแบบองค์รวมในที่นี้พัฒนาขึ้นมาจากการนำเอาคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแต่ละด้านมารวมกันโดยใช้หลักทางสถิติและปรับให้คะแนนมีความสำคัญเท่ากันทุกด้าน ผลการศึกษาพบว่า คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบองค์รวมทั้งในกลุ่มเด็กปฐมวัย วัยเรียน และวัยรุ่น อยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกัน นั่นคือ จะอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะเช่นนี้ไม่แตกต่างกันในระหว่างเขตการปกครอง และภาคต่างๆ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูแบบองค์รวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การศึกษาพ่อ การศึกษาแม่ จำนวนบุตรในครอบครัว ในขณะที่ปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบองค์รวมในแต่ละกลุ่มอายุ ได้แก่ กลุ่มเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยปัจจัยด้าน สถานภาพสมรสของพ่อแม่ อาชีพแม่ ผู้ที่ใช้เวลาเลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะครอบครัว รายได้ครอบครัว ภาวะวิกฤตในครอบครัว สถานภาพการครองครองที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมในบ้าน กลุ่มเด็กวัยเรียน ได้แก่ อาชีพแม่ ผู้ที่ใช้เวลาเลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่ รายได้ครอบครัว สถานภาพการครองครองที่อยู่อาศัย และสัมพันธภาพในครอบครัว ส่วนกลุ่มเด็กวัยรุ่น ได้แก่ สถานภาพสมรสของพ่อแม่ ภาวะวิกฤตในครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัว (ตารางที่ 7.4)

ตารางที่ 7.4 สรุปปัจจัยด้านครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูแบบองค์รวมทุกกลุ่มอายุ

ปัจจัย	การอบรมเลี้ยงดู		
	เด็กปฐมวัย	เด็กวัยเรียน	เด็กวัยรุ่น
การศึกษาแม่	▲	▲	▲
การศึกษาพ่อ	▲	▲	▲
จำนวนบุตรในครอบครัว	▲	▲	▲
สถานภาพสมรสของพ่อแม่	▲	-	▲
ผู้ใช้เวลาเลี้ยงดูเด็กเป็นส่วนใหญ่	▲	▲	-
ลักษณะครอบครัว	▲	-	-
สถานภาพการครองครองที่อยู่อาศัย	-	▲	-
ภาวะวิกฤตในครอบครัว	▲	-	▲
อาชีพแม่	▲	▲	-
รายได้ครอบครัว	▲	▲	-
สภาพแวดล้อมในบ้าน	▲	-	-
สัมพันธภาพในครอบครัว	-	▲	▲

▲ = มีความสัมพันธ์ทางสถิติ

- = ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รณรงค์แก้ไขพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ไม่เป็นประโยชน์ เช่น การกินลูกอม/เยลลี่ น้ำอัดลม และขนมถุง
2. รณรงค์ให้เด็กไทยได้ดื่มนมทั่วถึงทั้งที่บ้านและโรงเรียน และส่งเสริมการรับประทานผักผลไม้
3. รณรงค์ให้เด็กไทยรักการอ่าน จัดหาหนังสือ หรือจัดทำห้องสมุดชุมชนให้เด็กไทยโดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาสได้มีแหล่งหนังสืออ่าน เพื่อส่งเสริมความรู้และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
4. รณรงค์แก้ไขพฤติกรรมไม่เหมาะสมของผู้ใหญ่ซึ่งจะเป็นแบบอย่างไม่ดีต่อเด็ก เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มเหล้า เมากลับบ้าน และการเล่นหวยหรือการพนัน เป็นต้น

5. รมรรงคใ้ครอบครัวไทยมีลูกเมื่อพร้อม ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ความรู้และเวลาใ้ให้กับลูก โดยการวางแผนชีวิตครอบครัวใ้ดี
6. รัฐควรสนับสนุนนโยบายเรียนฟรี 12 ปี อย่างจริงจังและครอบคลุม เนื่องจากผลการศึกษาคั้งนี้ พบว่า การศึกษาของพ่อ แม่มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กในทุกด้าน
7. รัฐควรมีการส่งเสริมสถานภาพสตรีซึ่งเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กใ้มีสถานภาพใ้ดี มีคุณค่า มีสวัสดิการใ้ดี เพื่อการส่งเสริมใ้การเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ
8. หน่วยงานของรัฐควรมีการกำหนดนโยบาย และเป้าหมายใ้ชัดเจนในการอบรมใ้ความรู้แก่พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเด็ก
9. หน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการควรมีการบรรจุหลักสูตรการสอนเรื่องบทบาททางเพศและเพศศึกษาใ้กับเด็กตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา
10. หน่วยงานของรัฐใ้เกี่ยวข้องกับสถานเลี้ยงดูเด็กควรมีการสนับสนุน และส่งเสริมพัฒนาการเด็กทางด้านอารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาในเชิงรุกใ้มากขึ้น เพราะผลการศึกษานี้พบว่าเด็กปฐมวัย ร้อยละ 77.5 อยู่ในสถานเลี้ยงดูเด็กและโรงเรียนอนุบาล

ข้อเสนอแนะสำหรับครอบครัว

1. ครอบครัวควรมีส่วนร่วมในเรื่องการเรียนของลูกมากขึ้น มีการค้นหาความถนัดและความสนใจของเด็ก มีการจัดหาหนังสือและอุปกรณ์ใ้ส่งเสริมการเรียนนอกเหนือจากใ้โรงเรียนจัดใ้
2. ครอบครัวควรมีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยและวัยเรียน โดยการจัดสภาพแวดล้อมใ้เหมาะสม เช่น มีตัวต่อต่างๆ สมุดภาพ สมุดเขียนและการระบายสี จัดหาิทานและหนังสืออ่านเสริมใ้เด็ก
3. พ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างในการอ่าน และการเรียนรู้สิ่งต่างๆ แก่ลูก
4. ครอบครัวควรมีการสอนและอบรมในเรื่องเกี่ยวกับบทบาททางเพศ ความเสมอภาคทางเพศและเพศศึกษาใ้กับเด็กตั้งแต่อยู่ในวัยเรียน

บรรณานุกรม

- กุศล สุนทรธาดา, อุไรวรรณ คณิงสุเกษม, กาญจนา ตั้งชลทิพย์, สุรีย์พร พันพื้ง. (2541). สถานการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- คณะกรรมการเฉพาะกิจกำหนดสภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็กและเยาวชนและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2533). สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก (สพด.). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. (2541). รายงานการทบทวนองค์ความรู้เรื่องเด็ก เยาวชน และครอบครัวในประเทศไทย และข้อเสนอเชิงนโยบายและการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- เฉลิมพล ดันสกุล. (2521). พัฒนาการทางสติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียนในเขตการศึกษา 3. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินธ์ ชูชม, งามตา วนินทานนท์. (2528). ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กของแม่ไทย. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. และคณะ. (2536). ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ทีศนา แหมมณี. (2535). หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา คชภักดี. (2540). รายงานสรุปผลการสำรวจครอบครัวในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เอกสารอัดสำเนา.
- นิตยา คชภักดี และคณะ. (2543). สุขภาพและพัฒนาการของเด็กไทย. เอกสารอัดสำเนา.
- เบญจพร ปัญญาียง, พิศาลัน เตชะเกษม, เรืองรัตน์ วงศ์ปราโมทย์. (2541). การวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพชีวิตเด็กและเยาวชนเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่/ผู้ปกครองกับเด็กและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก. เอกสารอัดสำเนา.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2544). พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- เพ็ญแข ประเจนปัจฉนิก. (2536). รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ภัตสร ลิมานนท์, เกื้อ วงศ์สิน, สุวัฒนา วิบูลเศรษฐ์, วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฟโฟโล. (2538). รายงานโครงการศึกษาครอบครัวไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์. (2531). ความรู้เกี่ยวกับแม่และเด็ก. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาศลักษณ์ ชีวะวลี. (2524). ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย. รายงานวิจัยฉบับที่ 25 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2542). ลักษณะการอบรมและเลี้ยงดูหลักเด็กของคนไทย ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมศรี กิจชนะพานิชย์ และคณะ. (2540). บทบาทสถาบันครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (แรกเกิดถึง 6 ปี): บนเส้นทางแรงงานอพยพจากอีสานสู่กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สุนน อมรวิวัฒน์, ทิศนา แหมมณี, วารี ธีระจิตร, อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. (2534). การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2536). การศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน, เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2543). สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก (สพด.), (หน้า 1-51). กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- Bee H. (1995). The growing child. New York: Harper Collins Publishers.
- Bell R. (1968). A reinterpretation of the direction of effects in studies of socialization. Psychological Review. 75 : 81-85.
- Belsky J., Jaffee S., Hsieh K.H., Silva P.A. (2001). Child-rearing antecedents of intergenerational relations in young adulthood : a prospective study. Developmental Psychology. 37(6) : 801-13.

- Brody G.H., Flar D.L. (1998). Maternal resources, parenting practices, and child competence in rural, single-parent African American families. Child Development. 69(3): 803 – 16.
- Bronfenbrenner U. (1979). The ecology of human development : Experiments by nature and design. Cambridge, MA : Harvard University Press.
- Campbell F.A., Ramey C.T. (1994). Effect of early intervention on intellectual and academic achievement : a follow-up study of children from low – income families. Child Development. 65: 684–98.
- Fergusson D.M., Woodward L.J. (1999). Maternal age and educational and psychosocial outcome in early adulthood. Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines. 40 (3) : 479 – 89.
- Maccoby E.E., Martin J.A. (1983). Socialization in the context of the family. Parent-child interaction. In : E M Hethrington(ed). *Handbook of child psychology*. New York : Wiley.
- Martin G., Waite S. (1994). Parental bonding and vulnerability to adolescent suicide. Acta Psychiatrica Scandinavica. 89(4) : 246-54.
- Matchinda B. (1999). The impact of home background on the decision of children to run away : the case of Yaoude City street children in Cameroon. Child Abuse & Neglect. 23(3) : 245-55.
- Tzuniel D. (1999). Parent – child mediated learning interactions as determinant of cognitive modifiability: recent research and future directions. Genet Soc Gen Psychol Monogr. 125 (2) : 109 – 56.